

עבודה מסכמת - הנחיות לטיפול תשתיות טבע עירוני וטיפול במפגעים סביבתיים

פרדס חנה כרכור

העבודה נערכה על ידי יחידת הטבע העירוני בחברה להגנת הטבע בסיוע המשרד להגנת הסביבה
נובמבר, 2023

מלווה מטעם המועצה המקומית פרדס חנה כרכור

אור קונפורטי – מנהל מחלקת איכות הסביבה וקיימות

צוות היגוי

מועצה מקומית פרדס חנה כרכור

אריה רפפורט - מהנדס המועצה

אהוד קוברסקי - מנהל אגף שפ"ע

אוריה ירדני - מנהלת אגף חינוך

חובב לרנר – אגרונום המועצה

עדי קורישי – גיבון ונוף

לוי היוז – רכז חינוך לקיימות

טליה מיניסטר – רכזת גינות קהילתיות

מיכל פריצר – רכזת חינוך לקיימות

צוות העבודה, יחידת הטבע העירוני –

החברה להגנת הטבע

ניהול, כתיבה ועריכה

ענת פז בנימיני

יעל זילברשטיין-ברזידה

עמיר בלבן

אילנה שבתאי

שותפים נוספים

שחף רטר – מנהלת ביס"ש חוף כרמל

ארז ארד – רכז שמירת טבע מחוז חיפה

צוות יועצים, סוקרים ו-GIS

עמית מנדלסון

אילנה שבתאי

דניאל אורן

יערה בן-דע

עינת גרא

מיה עתידיה

תוכן עניינים

3.....	תקציר	.1
	רקע :	.2
7.....	2.1 תהליך העבודה.....	
8.....	2.2 טבע עירוני במועצה – ממצאים עיקריים מסקר הטבע ועדכון גבולות אתרים.....	
	אתרי טבע נבחרים - הנחיות והמלצות לתכנון וניהול:	.3
13.....	3.1 האתרים הנבחרים.....	
14.....	3.2 רשת אתרי טבע עירונית סכמטית מוצעת.....	
16.....	3.3 המלצות לשמירה, שיקום ופיתוח האתרים הנבחרים המהווים דוגמא.....	
22.....	הערכת אתרי הטבע במועצה	.4
	הנחיות והמלצות	.5
24.....	5.1 אקולוגיה.....	
38.....	5.2 תכנון.....	
61.....	5.3 חינוך וקהילה.....	
71.....	5.4 תקשורת, דוברות ויחסי ציבור.....	
77.....	5.5 טיפול במפגעים סביבתיים.....	
96.....	סיכום	.6

1. תקציר

- עבודה זו בוצעה בשנת 2022-2023 על ידי יחידת הטבע העירוני של החברה להגנת הטבע עבור המועצה המקומית פרדס חנה - כרכור, בסיוע וליווי המשרד להגנת הסביבה. העבודה נערכה במסגרת קול קורא 'סביב טבע' של המשרד להגנת הסביבה. העבודה נערכה בהתאם לממצאי סקר הטבע העירוני (החברה להגנת הטבע, 2013) וסקר המפגעים והמטרדים הסביבתיים (החברה להגנת הטבע, 2023).

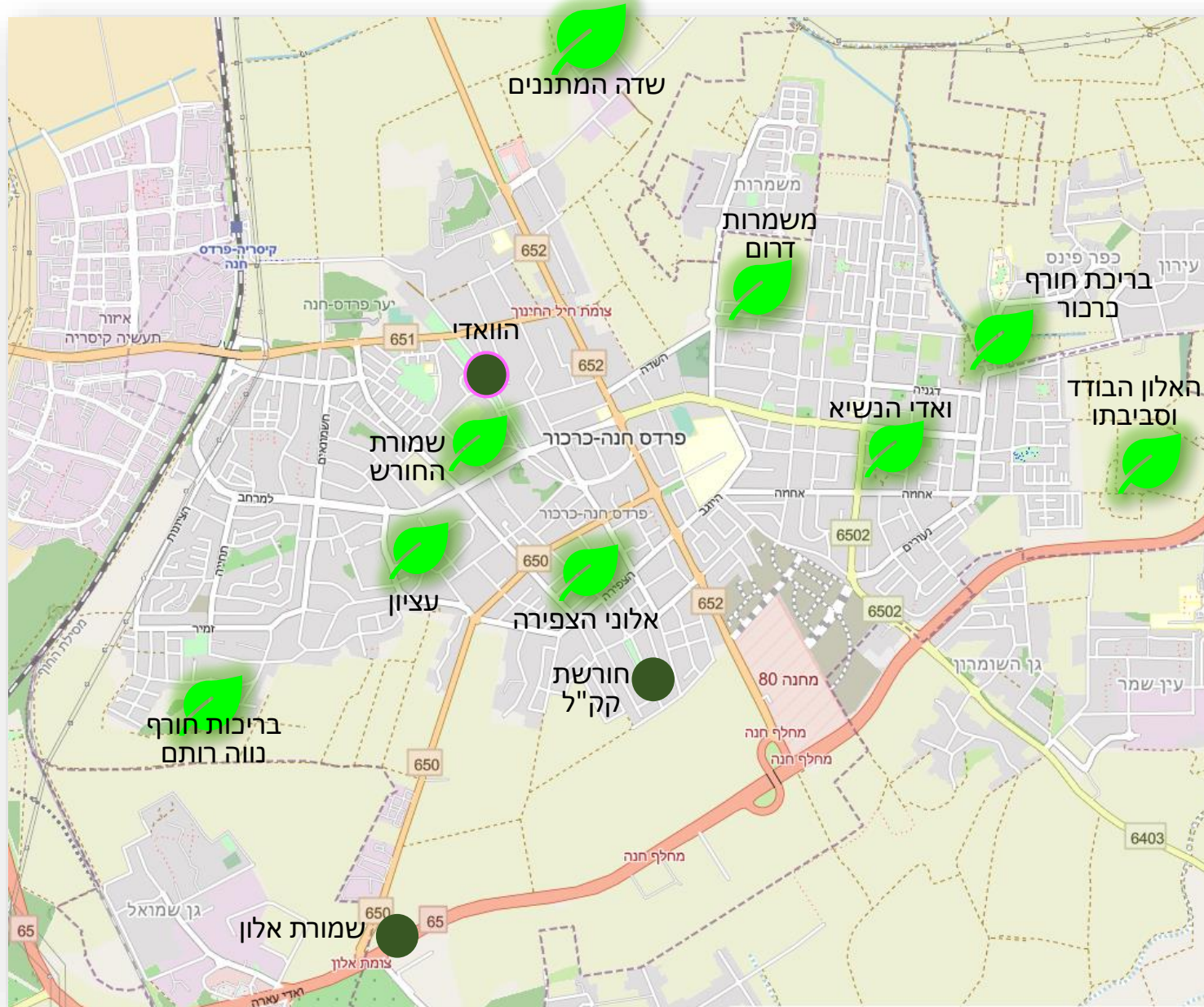
- **העבודה כוללת:**

- ניתוח והערכה אקולוגית משוקללת של אתרי הטבע וניתוח ההיתכנות התכנונית לשימורם, אשר באמצעותם אותרו **אתרי טבע עירוני נבחרים**.
 - הגשה של **שני פרויקטים באתרי טבע מובילים לקן השטחים הפתוחים 2023: בריכת החורף במטווח כרכור** לתכנון וביצוע ו"מכתש השרקוקים" לרכישת קרקעות. אתרים אלו נמצאים בתווך הבנוי וסמוכים לתושבים רבים, והם אותרו כבעלי פוטנציאל משמעותי לתכנון כאתרי טבע עירוניים קהילתיים, תוך קידום היבטים אקולוגיים - חברתיים - קהילתיים.
 - **ליווי משותף** יחד עם מחלקות המועצה השונות: **פגישות עם מנהלי מחלקות המועצה** וליווי צמוד ומקיף לאורך השנה.
 - הנחיות והמלצות שמטרתם לסייע למועצה להטמעת הטבע במועצה בתכניות העבודות של המחלקות השונות.
- **מתוך העבודה עולה המלצה ברורה לתכנון, פיתוח וניהול רשת אתרי טבע ליצירת חוסן עירוני והכנה לאתגרים סביבתיים אקלימיים.**
 - **בעבודה זו אותרו מספר מוקדים מוצעים לפיתוח תכנון ושילוב תשתיות טבעיות במערך השטחים הפתוחים**, ברמת מימוש גבוהה עם יכולת גיוס משאבים ממקורות שונים כגון - הקרן לשמירה על שטחים פתוחים, קולות קוראים נוספים של המשרד להגנת הסביבה, תקציבים של רשויות ניקוז וכד'
 - העבודה כוללת הצעה לסדר עדיפויות לטיפול בנושאי מפגעים ומטרדים סביבתיים, הצעות והנחיות בנושא תכנון בעזרת היבטים סטטוטוריים ישימים, לשילוב והטמעה בעבודת התכנון העירונית, והצעות בנושאי חינוך וחיבור לאתרי הטבע העירוניים.
 - על מנת לקדם תהליך זה מומלץ למנות **אקולוג במועצה**, שיוביל את מימוש הנושא, בתוך המועצה ובקרב בעלי עניין במרחב.
 - בעמוד הבא מצורפת מפה מתכללת של **רשת אתרי הטבע** המומלצים לתכנון וביצוע וטבלה המסכמת של כלל הפעולות המומלצות לכל אתר טבע.

רשת אתרי טבע סכמתית מוצעת

2, ואדי הנשיא	שילוב אתר טבע עירוני. מיועד לשימור, ערכיות גבוהה. מיועד למגורים בכוללנית, מיועד לשצ"פ במפורטת ש/18. ההצעה מפורטת בפרק אתרים נבחרים
3, רחוב הצפירה	שימור ותכנון אתר טבע עירוני. ערכיות גבוהה. תכנית מאושרת המשמרת חלק מחורשת האלונים
13, בריכות חורף נווה רותם	שימור ותכנון אתר טבע עירוני בריכת חורף דרומית נווה רותם. ערכיות מירבית. מיועדת לשימור.
24, שמורת החורש	שימור ותכנון אתר טבע עירוני. מיועד לשימור, ערכיות גבוהה מאוד
28, רחוב עציון	שיקום, שימור ותכנון אתר טבע עירוני. כוללנית לבינוי, ש/1 שצ"פ (מאושרת, שנות ה-60). כוללנית כל המתחם (18) צריך להיות לשצ"פ 85 דונם. ההצעה מפורטת בפרק אתרים נבחרים
38, האלון הבודד וסביבתו	שיקום והגנה על אזור האלון וסביבתו הערכית. ערכיות מירבית. מיועד לשימור.
43, בריכת חורף, המטווח כרכור	שיקום ותכנון אתר טבע עירוני קהילתי. ערכיות גבוהה מאוד, מיועד לשימור. הפרויקט הוגש לקרן שטחים פתוחים
45, משמרות דרום	(המכתש/מחפורת תורמוסים) השטחים הטבעיים כ-83 ד, מתוכם המכתש כ-10.5, האלונים כ-48. מומלץ לבחון תכנית רב שנתית לרכישת קרקעות בהדרגה, ולשמר לפחות 40 דונם. הפרויקט הוגש לקרן שטחים פתוחים רכישת קרקעות. ההצעה מפורטת בפרק אתרים נבחרים
48, רחוב פלג	
"במעטפת היישוב"	
1, שדה המתננים	בצמידות לאזור התעשייה. ערכיות מירבית. שימור ושיקום השטח, גידור נגד חזירים ודרבנים כצעד ראשון לשיקום. טיפול בהפרות הקרקע. טיפול בצמחים פולשים (טיונית חולות).
31, גבעת הצבעונים (דונגית ארץ-ישראלית)	ערכיות מירבית. אינו מיועד לשימור ועל כן חשיבות להגנה בתכנון. שיקום והגנה על השטח. הצבת שילוט הסבר, תיגבור אוכלוסיות תלתן פלשתי ושום תל אביב

רשת אתרי טבע סכמתית מוצעת

רשת אתרי טבע:

- קיים ●
- בתכנון ●
- מוצע לתכנון 🍃

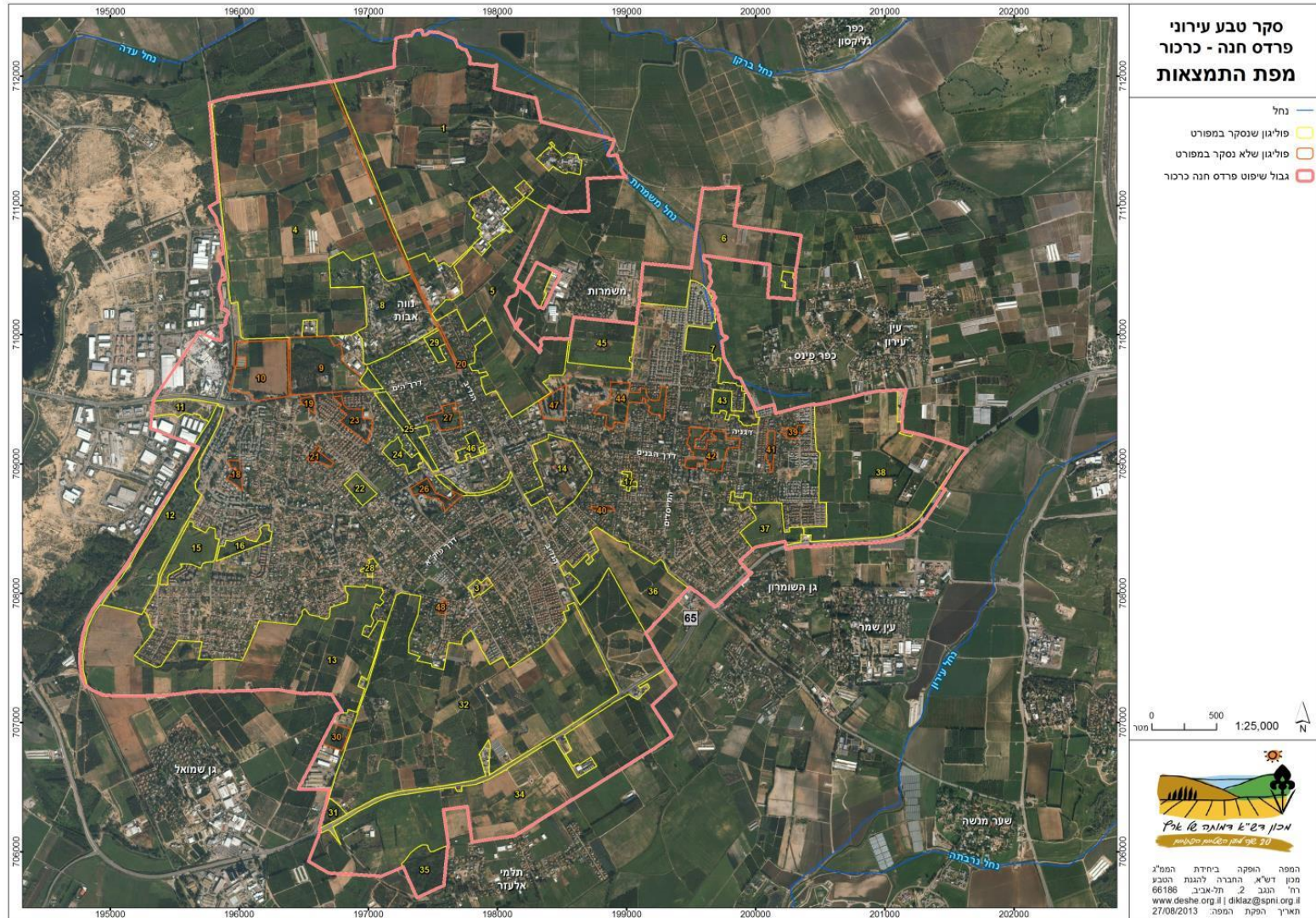
2.1 - תהליך העבודה

אוקטובר 2022	פגישת התנעה
21.2.23	ועדת היגוי ראשונה
17.5.23	פגישות עם מחלקות המועצה: תכנון חינוך סביבתי
17.5.23	
9.10.23	ועדת היגוי שניה
10.9.23	שפ"ע וגינון ונוף, תברואה

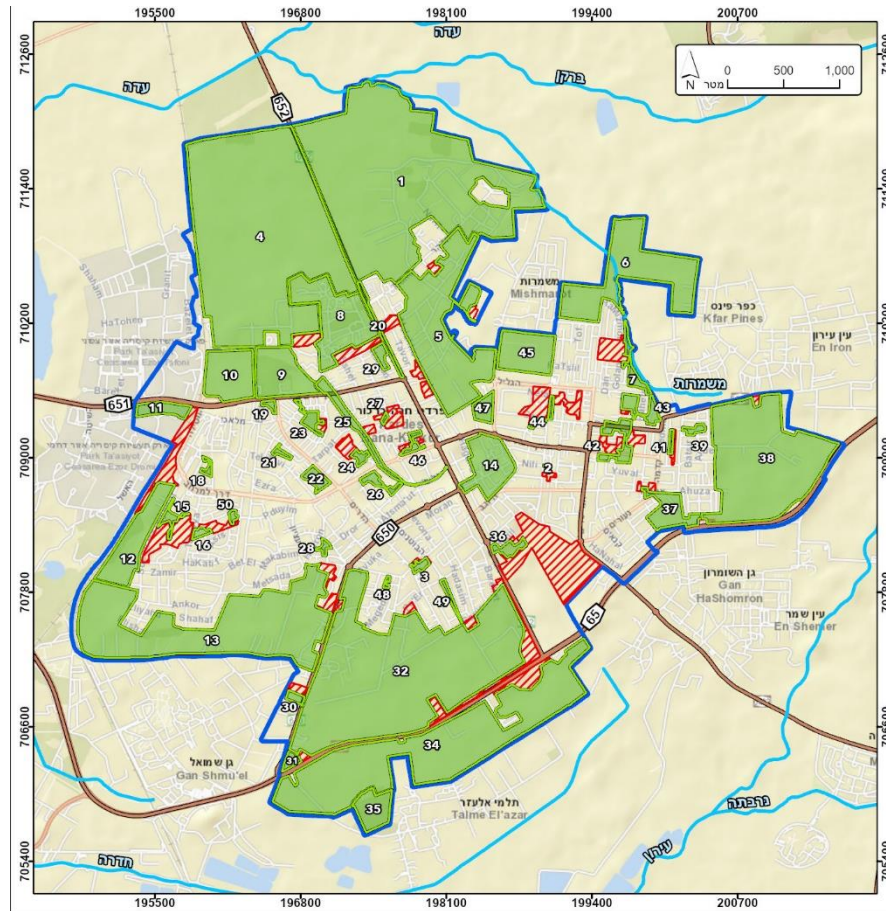
2.2 - טבע עירוני במועצה – ממצאים עיקריים מסקר הטבע ועדכון גבולות אתרים

סקר טבע עירוני פרדס חנה כרכור - 2013

סה"כ 47 פוליאונים (המספרים לא רציפים בגלל מיזוג מספר אתרים). הפוליאונים מכסים סה"כ כ-13,600 דונם המהווים 60% משטח השיפוט העירוניים. יודגש כי גבולות הפוליאונים נקבעו בעיקרם לפי גודל השטח הפתוח/ירוק כיום, ואין להם משמעות תכנונית.

עדכון גבולות אתרי הטבע

בוצע עדכון ודיוק גבולות אתרי סקר הטבע העירוני לאור פיתוח ובניה

- סה"כ שטח שנגרע: כ- 1,050 דונם (מתוך 13,600 דונם).
- נותרו לא בנויים בפועל כ-12,000 דונם.

• אתרים שנגרע מהם שטח רב:

- סובב מחנה 80 (36)
- רחוב הנשיא (2)
- נווה פרדסים (15,16,50)
- נחל משמרות עליון (7)

1	שולי בקעת הנדיב	9	אנדרטת הנח"ל	18	בי"ס שרת	26	רחוב המעלה	35	חורשת תלמי אלעזר	43	רחוב החץ
2	רחוב הנשיא (2)	10	מערבית לאנדרטת הנח"ל	19	רחוב אילת	27	רחוב חרובים	36	סובב מחנה 80	44	רחוב השופטים
3	רחוב הצפירה	11	חולות קיסריה	20	דרך הנדיב (שדרה)	28	רחוב עציון	37	ניצני השרון	45	משמרות דרום
4	בין כביש 652 למסילת הרכבת	12	שדרות הציונות	21	חורשת עולש	29	רחוב עצמון	38	מזרח כרכור	46	מרכז פרדס חנה
5	דרומית לאזור התעשייה	13	דחם-מערב העיר	22	רחוב תרפ"ט	30	מובלעת דרך פיק"א	39	נווה עובד	47	בית קברות פרדס חנה
6	מובלעת צפונית-מזרחית למשמרו	14	בית הספר החקלאי	23	גן ציון	31	שמורת אלון	40	רחוב שלום	48	רחוב פלג
7	נחל משמרות עליון	15	נווה פרדסים	24	שמורת החורש	32	סובב תל אלון	41	רחוב אלומות	49	שדרות קק"ל
8	נווה אבות	16	נווה פרדסים מזרח	25	הוואדי	34	דרומית לכביש 65	42	רחוב המושב	50	הכרם

ייחודו של הטבע העירוני בפרדס חנה – כרכור, לפי סקר 2014

- אחד מהישובים העשירים ביותר בערכי טבע ונוף במישור החוף.
- שפע שטחים פתוחים המקיימים צומח בר, גם במרכז הישוב.
- שרידי יער השרון הקדום.
- מגוון בתי גידול בסכנת הכחדה - חולות, חמרה, בתי גידול לחים.
- מגוון רב של בתי גידול לחים - עונתיים וקבועים.
- עושר רב של מיני צמחים נדירים, הנמצאים בסכנת הכחדה

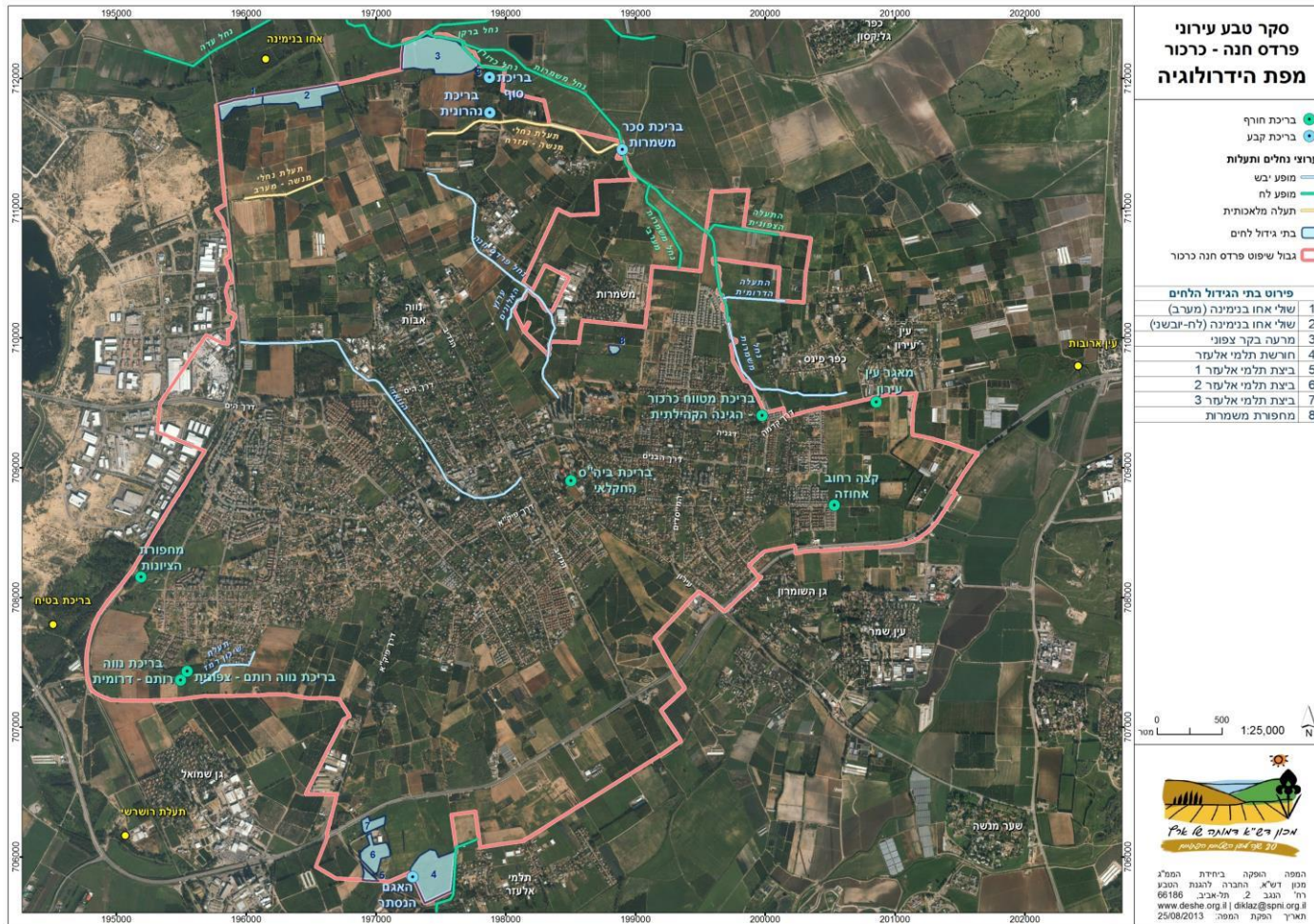

בתי גידול לחים – עונתיים וקבועים

קרקעות חמרה, בפרט עם יער אלון התבור

היבטים הידרולוגיים – בתי גידול לחים (סקר טבע עירוני, 2013)

בתי הגידול הלחים כוללים מגוון רב: נחלים זורמים רוב/כל השנה, נחלי אכזב, בריכות עונתיות, בריכות קבע ושטחים מוצפים לפרקים בחורף. בשולי היישוב נמצאים עוד מספר בתי גידול לחים שקיימו בעבר (וחלקם גם כיום) ריכוזים חשובים של צמחים נדירים – בפרט אחו בנימינה ובריכת בטיח. בדומה לאלוני התבור, גם בית גידול זה נפגע קשות במהלך המאה ה-20. כ-4% משטחי הסקר (קרוב ל-700 דונם).

3.1 - האתרים הנבחרים – ליצירת רשת אתרי טבע

מוצע לתכנון ושימור

שילוב אתר טבע עירוני. מיועד לשימור, ערכיות גבוהה. מיועד למגורים בכוללנית, מיועד לשצ"פ במפורטת ש/18. ההצעה מפורטת בפרק אתרים נבחרים	2, ואדי הנשיא	
שימור ותכנון אתר טבע עירוני. ערכיות גבוהה. תכנית מאושרת המשמרת חלק מחורשת האלוניים	3, רחוב הצפירה	
שימור ותכנון אתר טבע עירוני בריכת חורף נווה רותם. ערכיות מירבית. מיועדת לשימור.	13, בריכות חורף נווה רותם	
שימור ותכנון אתר טבע עירוני. מיועד לשימור, ערכיות גבוהה מאוד	24, שמורת החורש	
שיקום, שימור ותכנון אתר טבע עירוני. כוללנית לבינוי, ש/1 שצ"פ (מאושרת, שנות ה-60). בכוללנית כל המתחם (18) צריך להיות לשצ"פ 85 דונם. ההצעה מפורטת בפרק אתרים נבחרים	28, רחוב עציון	
שיקום והגנה על אזור האלון וסביבתו הערכית. ערכיות מירבית. מיועד לשימור.	38, האלון הבודד וסביבתו	
שיקום ותכנון אתר טבע עירוני קהילתי. ערכיות גבוהה מאוד, מיועד לשימור. הפרויקט הוגש לקרן שטחים פתוחים	43, בריכת חורף, המטווח כרכור	
(המכתש/מחפורת תורמוסים) השטחים הטבעיים כ-83 ד, מתוכם המכתש כ-10.5, האלוניים כ-48. מומלץ לבחון תכנית רב שנתית לרכישת קרקעות בהדרגה, ולשמר לפחות 40 דונם. הפרויקט הוגש לקרן שטחים פתוחים רכישת קרקעות. ההצעה מפורטת בפרק אתרים נבחרים	45, משמרות דרום	
"במעטפת היישוב"		
בצמידות לאזור התעשייה. ערכיות מירבית. שימור ושיקום השטח, גידור נגד חזירים ודרבנים כצעד ראשון לשיקום. טיפול בהפרות הקרקע. טיפול בצמחים פולשים (טיונית חולות).	1, שדה המתננים	
ערכיות מירבית. אינו מיועד לשימור ועל כן חשיבות להגנה בתכנון. שיקום והגנה על השטח. הצבת שילוט הסבר, תיגבור אוכלוסיות תלתן פלשתי ושום תל אביב	31, גבעת הצבעונים (דונגית ארץ-ישראלית)	

3.3 - המלצות לשמירה, שיקום ופיתוח האתרים הנבחרים המהווים דוגמא

כחלק מקידום גישה לתכנון יוזם, יחד עם הרשות המקומית ומתוך ניתוח והערכה אקולוגית (פרק 4) והיתכנות תכנונית לשימור (פרק 5.2), גובשו **אתרים שמומלץ לקדם לרשת אתרי**

טבע לתכנון וביצוע:

- אתר מס' 2 - ואדי הנשיא
- אתר מס' 3 - רחוב הצפירה
- אתר מס' 13 - בריכות חורף נווה רותם
- אתר מס' 24 - שמורת החורש
- אתר מס' 28 - רחוב עציון
- אתר מס' 38 - האלון הבודד וסביבתו
- אתר מס' 43 - בריכת חורף כרכור, המטווח
- אתר מס' 45 - משמרות דרום

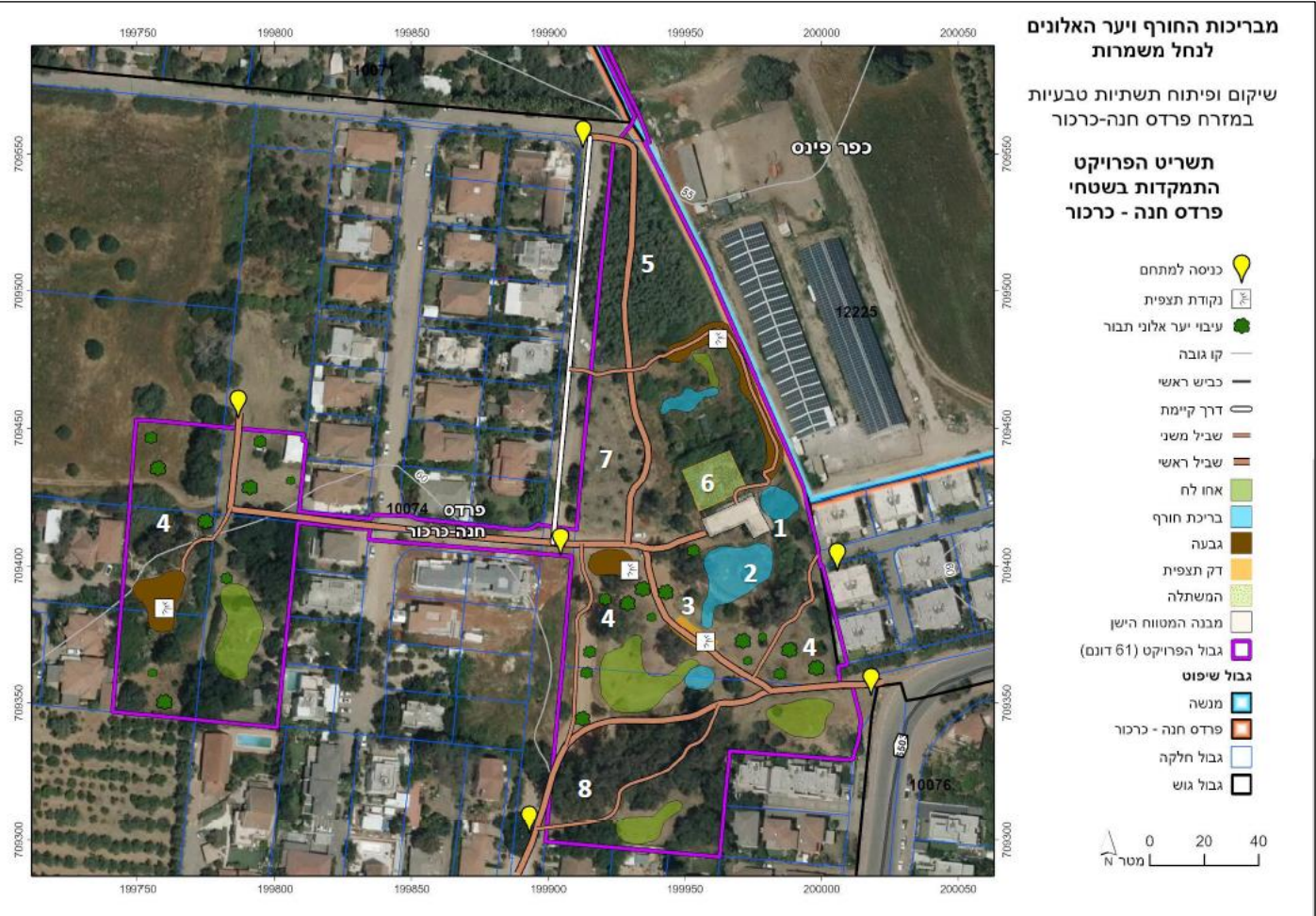
מתוכם נבחרו שלושה אתרים נבחרים המהווים דוגמא ומייצגים מקרים שונים ובהם בוצע

ניתוח מפורט שמטרתו ריכוז פעולות מוצעות למועצה לשימור, שיקום וטיפוח:

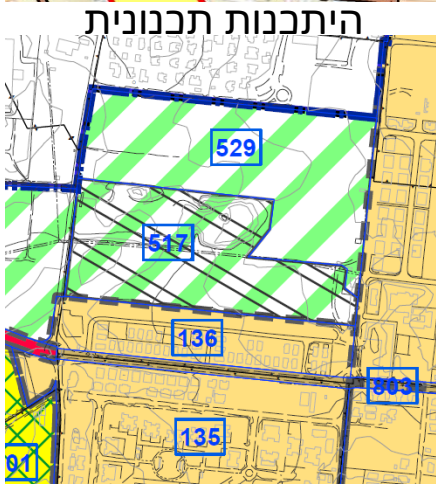
- אתר מס' 43 - בריכת חורף כרכור, המטווח
- אתר מס' 45 - משמרות דרום
- אתר מס' 28 - רחוב עציון

הגשת הפרויקט לקרן שטחים פתוחים 2023

1. מבנה המטווה הישן: יוסב למרכז הטבע העירוני של פרדס חנה-כרכור ו'קוביית הצפרים' הצופה על בריכת החורף הראשית.
2. בריכת החורף המרכזית. הגדלה, עיבוי הצמחייה ויצירת מסלעות עבור דו-חיים.
3. דק תצפית בצל האלון. צופה מצד אחד לבריכת החורף המרכזית ומהצד השני לאחו לח גדול ולבריכת חורף נוספת.
4. שטחי עיבוי ושיקום של יער אלונים תבור.
5. מטע הזיתים הכולל שביל הליכה, ערוץ ניקוז למי נגר ופינות ישיבה.
6. המשתלה הקהילתית - משתלת מינים מקומיים ומינים בסכנת הכחדה
7. הבוסתן
8. חורשת האקליפטוסים המכילה פינות ישיבה ואחו לח.
9. גבעות טיול ותצפית שנוצרו מעודפי החפירות ונורעו בפרחים חד ורב שנתיים

התחדשות אלונים, שימור קרקע חמרה

היתכנות תכנונית – קרקע חקלאית עם הנחיות מיוחדות לשמירת הפוליגון. ערכיות אקולוגית מירבית. פסולת בניין, פעילות מוטורית, צמחיה פולשת.

- חלקת התחדשות אלונים, "המכתש" ומדרון קידה שעירה.
- שטח נגיש לאוכלוסיה, צמידות לשכונות.
- מגוון מינים מצומצם, חסרים מינים עשבוניים וגיאופיטים
- אופיינים לצמחיית חמרה.
- בית גידול לח בקרקעית ה"מכתש" – מחפורת.

התחדשות אלונים, שימור קרקע חמרה

השבת מינים האופייניים לצמחיית חמרה.

טיפול במפגעים סביבתיים, מינים פולשים, הרחקת הפעילות המוטורית.

קליטת קהל – שביל הליכה, שילוט וכד'

שילוב "בית הקרח" – מבנה לשימור, בשטח האתר.

- תכנון ושיקום אתר טבע עירוני קהילתי.
- שימור ורכישת קרקעות של מכלול השטחים הטבעיים.
- פוטנציאל לבריכת חורף בקרקעית ה"מכתש".

דוגמא - בריכת חורף לב השרון

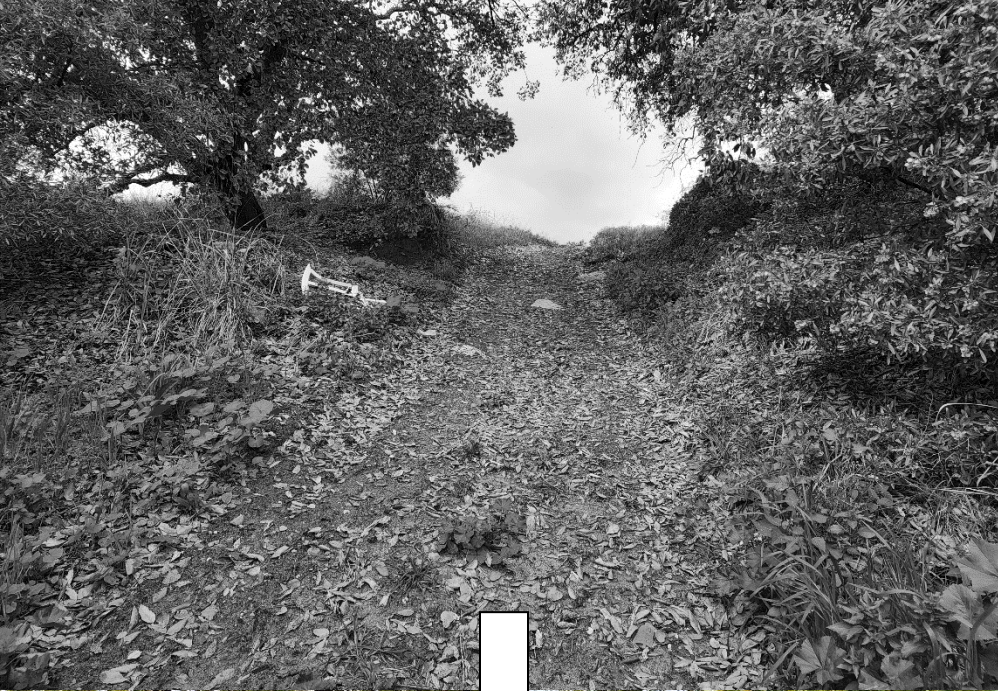
✓ מחפורת חמרה נטושה
בשטח של כ- 40 דונם, עם
מפגעי פסולת בניין וצמחיה
פולשת רבה.

✓ שיקום המקום, פינוי פסולת
ויצירת בריכת חורף

המלצות לתכנון ושימור האתר:

- ✓ הסדרת אתר טבע עירוני קהילתי:
אלונים, חמרה.
- ✓ שימור עצים עתיקים וצמחיית חמרה.
- ✓ פיתוח תשתיות קולטות קהל – שילוט, שבילים וכו'
- ✓ טיפול במפגעים ומטרדים – מיגור צמחיה פולשת, פסולת.
- ✓ קידום פעילות קהילתית, חינוך, פנאי ונופש
- ✓ פוטנציאל לחיבור מגוון קהלים רחב לטבע עירוני.

4. הערכת אתרי הטבע במועצה וניתוח ממצאי סקר הטבע

- מטרת הערכת אתרי הטבע הינה מיפוי משוקלל, מבוסס קריטריונים לצרכי זיהוי הזדמנויות ומיצוי פוטנציאל אקולוגי בכל אתרי הטבע במועצה. תעדוף האתרים יסייע בקבלת החלטות והכנת תכנית עבודה.
- הערכת אתרי הטבע נעשתה בעזרת מדריך הערכת אתרי טבע עירוני - כלי להערכה של אתרי הטבע שגובש ע"י יחידת הטבע העירוני בחברה להגנת הטבע.
- עבור בחינת הערכיות האקולוגית המשוקללת של אתרי הטבע במועצה, נבדקו המכלולים ראשי ואקולוגי (סה"כ 13 קריטריונים). ציוני ומיפוי הערכיות האקולוגית המשוקללת הינם ספציפיים ביחס לפרדס חנה כרכור, ועל כן הם אינם ברי השוואה בין הרשויות המקומיות האחרות.

מכלול	נושא	קריטריון
ראשי	טכני - מרחבי	גודל שטח
		סיווג ראשי
		קישוריות וחיבוריות לאתרי טבע
		קישוריות וחיבוריות למסדרונות אקולוגיים
		מידת ההשתמרות של השטח
אקולוגי	צומח	תצורות צומח
		צמחים "אדומים" ונדירים
		מיני צמחים מקומיים
	חי	עופות מקננים
		יונקים
		זוחלים ודו-חיים
		פרפרים
		מיני בעלי חיים בסכנת הכחדה

כל אתר טבע ותת אתר נבדק וקיבל דירוג ערכיות:

מפת ערכיות אקולוגית

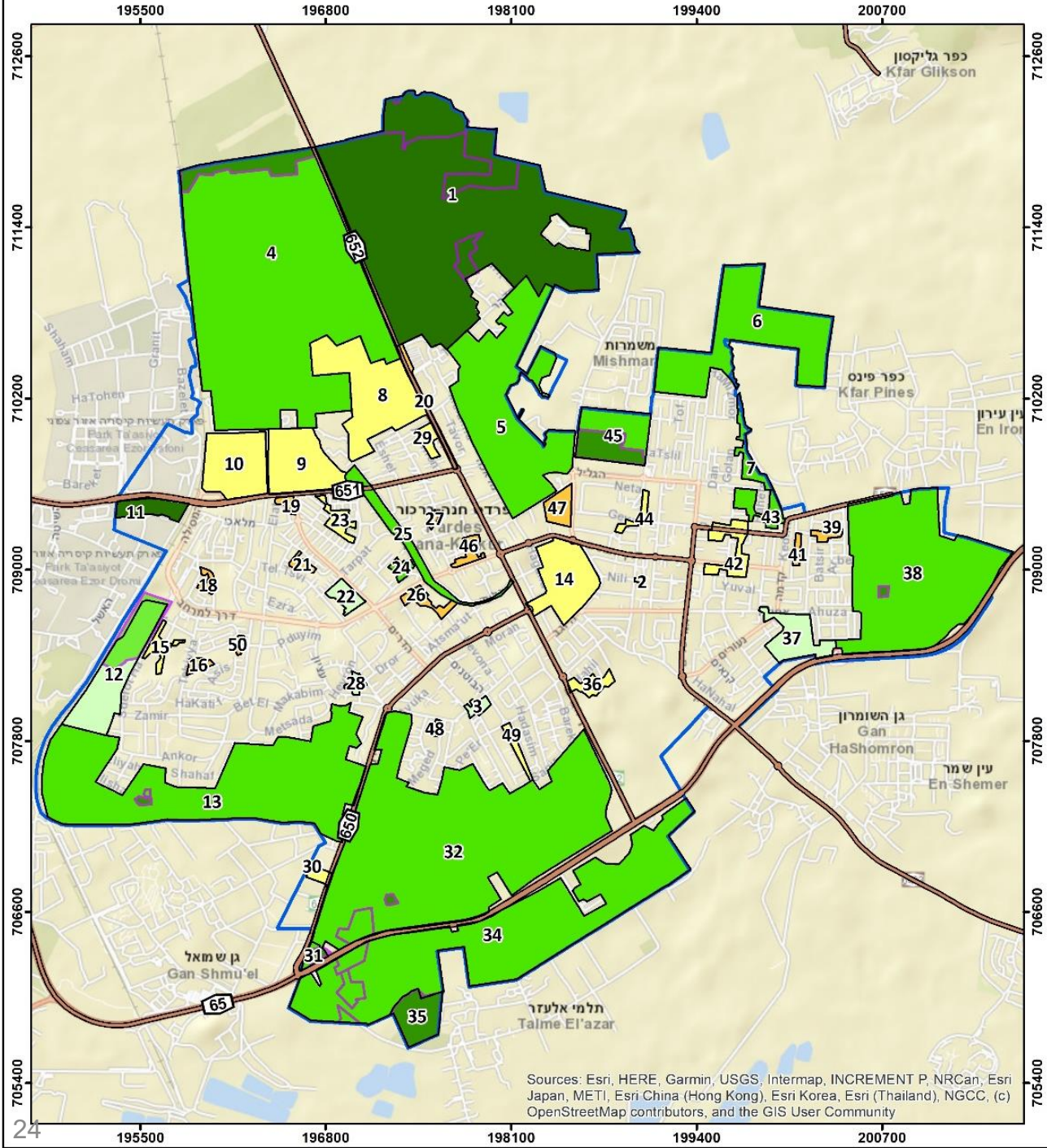
משוקללת

כל אתר טבע ותת אתר
קיבל דירוג ערכיות :

- ערכיות מירבית
- ערכיות גבוהה מאוד
- ערכיות גבוהה
- ערכיות בינונית
- ערכיות נמוכה

תת-אתר טבע עירוני

- ערכיות גבוהה מאוד
- ערכיות מירבית

סימון תתי האתרים - מבוססים על פי סימונים בנספח הנופי של התכנית כוללנית (שמבוססים על פי סקר הטבע, ובעזרתו של עמית מנדלסון)

Sources: Esri, HERE, Garmin, USGS, Intermap, INCREMENT P, NRCan, Esri Japan, METI, Esri China (Hong Kong), Esri Korea, Esri (Thailand), NGCC, (c) OpenStreetMap contributors, and the GIS User Community

5.1 - הנחיות והמלצות - אקולוגיה

עקרונות לטיפול תשתיות טבעיות :

- ✓ מוצע לבחון אפשרות לשילוב **אקולוג** ברשות המקומית. שילוב מעורבותו בכל שלבי פרויקטים: התכנון, תכנון הביצוע, הביצוע, הפיקוח וקבלת הפרויקט.
- ✓ **גורם ממונה על תחזוקה וטיפול באתרי הטבע .**
- ✓ התערבות **במיגור צמחיה פולשת** באתרים.
- ✓ **סדנה / סיור עבור מחלקות שפ"ע וגינון ונוף** – תחזוקת אתרי טבע, גינון בר קיימא, טיפול במפגעים סביבתיים.
- ✓ **גינון בר קיימא** – מבוסס על מינים מקומיים.
- ✓ **תכנון הגינות הקיימות והעתידיות** במורכבות מבנית הכוללת בין היתר אזורי עצים, שיחיה ושטחי צמחיה עונתית.
- ✓ תכנון השטחים הטבעיים וכן השטחים המגוננים - תוך התייחסות ל**ניהול נגר ומניעת הצפות**.
- ✓ **שיקום גדות נחלים** – נטיעת צמחיית כיסוי מקומית, תוך הותרת נקודות גישה לערוצים לצרכי תחזוקה.

שימוש ברסק גזם לחיפוי קרקע בברמיאל

דוגמה לפח חסין נבירה, רמת גן

הנחיות והמלצות - אקולוגיה

חשיבות עריכת סקר אקולוגי מפורט

- **סקר עירוני חלה"ט 2013-14** – סקר שאינו מספיק עדכני.
- **GIS עירוני** – מכיל את פרטי סקר עירוני 2014 ובהם: פוליגונים של האתרים, ממצאים נקודתיים, מפגעים ומטרדים. ללא ערכיות, ללא אפשרות לפתיחת הכרטסת המתאימה בכל אתר.
- **סקרים מפורטים ברחבי העיר** – לא ידוע אם התקיימו סקרים כאלו טרום תכנון מפורט בשטחי הטבע.
- מוצע להוסיף שילוב במיפוי כ"מדע אזרחי" דרך ממשק I-NATURALIST
- **כוללנית** - לא בוצע דיקור ממצאים נקודתיים.
- **שילוב הוראה לנושא סקרים מפורטים בהנחיות להכנת תכניות מפורטות (מעבר להוראה בסעיף 6.2.12):**
 - המלצה על ביצוע סקרים מפורטים באזורים שנמצאו בעלי ערכיות גבוהה ומעלה.
 - באם לא נערך סקר מפורט קדם תכנון, המלצה על ביצוע סקר מפורט להצלה קדם ביצוע.
 - באם לא בוצע סקר מפורט להצלה קדם ביצוע, שילוב המלצה גורפת להסתמכות על סקר טבע עירוני (2014) לנושא מינים נדירים: באם נמצא מין נדיר בסקר העירוני יש להחיל על כל תא השטח.

הנחיות והמלצות - אקולוגיה

שמירה על ערכי טבע במהלך עבודות פיתוח

מניעת מפגעים ופגיעה בערכי טבע בזמן ביצוע עבודות פיתוח

- שילוב ההנחיות בשלבי התכנון הראשוניים בתכנית המפורטת או בהיתר הבניה.
- המתכנן הסביבתי יעביר הנחיות לקבלן בעת ביצוע העבודות בשטח.
- שילוב הנחיות בתכנית הכוללנית כי כל תכנית פיתוח תגיע לבדיקת מתכנן סביבתי.

**לדוגמא, עבודות באזור בריכת חורף נווה רותם, לפיתוח שכונה חדשה:
הקפדה שעבודות הפיתוח לא יגלשו לאזור בריכת החורף.**

גלישת עפר לבריכת חורף

הנחיות והמלצות - אקולוגיה

שילוב הנחיות - שמירה על ערכי טבע במהלך עבודות פיתוח

- פיקוח – אדם שאחראי על פיקוח לנושא אקולוגיה ואיכות סביבה
- סקר של כל השטח – אחת לתקופה יוצג ויכלול תכנית התארגנות לביצוע העבודה, איתור וטיפול במינים פולשים, טיפול בחומרים המוצאים ו/או מובאים אל האתר והשפעתם על המגוון הביולוגי.
- איסור על חסימת צירי ניקוז טבעיים - בתיאום מראש עם יועץ ההידרולוגיה המלווה את ביצוע התכנית.
- הנחיות למיקום - מחנות התארגנות במגרש, גידור האתר, דרכי הגישה וסימון.
- כל העבודות לא יחרגו אל מחוץ לגבולות המוגדרים בתכנית הפיתוח - לרבות מחנה הקבלן, חנית רכב כבד, מערומי אשפה, עודפי חפירה, אדמת חישוב וכיו"ב.
- איסור על עקירת עצים - ללא היתר מתאים.
- הגנה על עצים בתחום העבודה- ככל הניתן באמצעות עיטוף או איסכורית

לדוגמא - חולות קיסריה

הנחיות והמלצות - אקולוגיה

שילוב הנחיות - שמירה על ערכי טבע במהלך עבודות פיתוח

- גדר אטומה - (רצוי איסכורית) שגובהה יעלה על 3 מטרים.
- גידור סימון ושילוט שטחים - לאיסוף עודפי עפר זמניים בתוך שטח האתר, שטחי איסוף אשפה, שטחי איסוף אדמת חישוב.
- פתרונות ואמצעים למניעת מפגעים - מפגעי רעש ואיכות אוויר ואבק באתר ובדרכי הגישה אליו.
- הפחתת זיהום אור במחנות הקבלן .
- לא תותר הקמת מחנות קבלן, אחסון זמני או ערום עפר בשטחים **בייעוד שטחים פתוחים** לסוגיהם .
- **מעבר הכלים הכבדים** - מאתר ההתארגנות לשטח העבודה יותר בציר תנועה יחיד, שיסומן באופן המונע חריגה.
- **גישה** - לא תותר גישה לתחום העבודות ולמחנות קבלן, אלא מדרכים קיימות או מתוואי דרכים.
- **ביוב** - סילוק ביוב יהיה למערכת הביוב המועצתית.
- **מינים פולשים:**
- **גזם של צמחים פולשים** מתחום התכנית/האתר יושמד במקום, או יפונה ויקבר באתר קומפוסטציה מורשה.
- תנאי לתעודת גמר תהליך ניטור וטיפול בקרקע פעמיים בשנה ב- 5 השנים הראשונות לאחר גמר עבודות ההקמה.

הנחיות והמלצות - אקולוגיה

שילוב הנחיות - שמירה על ערכי טבע במהלך עבודות פיתוח

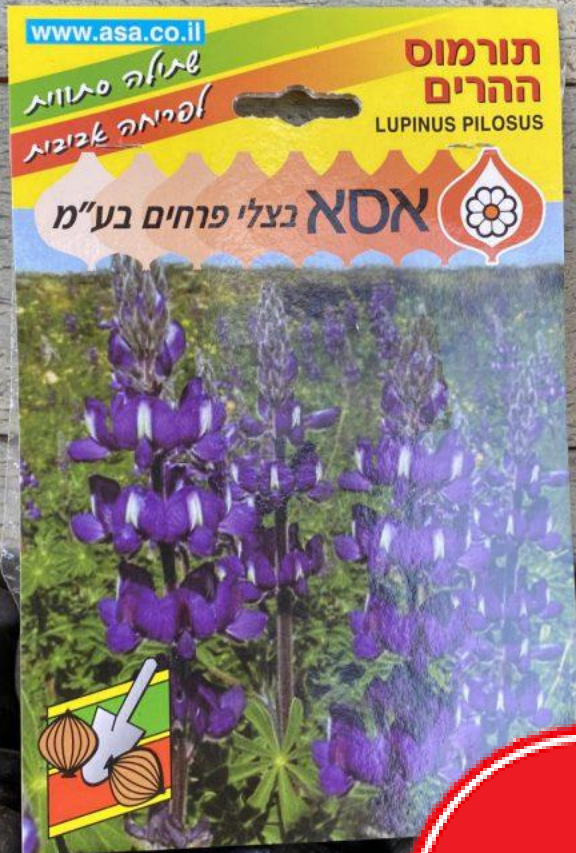
- התבססות על סקר אקולוגי מפורט, וליווי אקולוג במהלך העבודות
- סקר ואיסוף בעלי חיים שבסכנת הכחדה שעלולים להיפגע בזמן עבודות הפיתוח.
- שימור צמחית בר מקורית בשטחי הפרויקט.
- שימור מינים מוגנים – את ערכי הטבע המוגנים יש להשאיר במקום או לקבל היתר לפגיעה בערך טבע מוגן כחוק ולבצע העתקה של פקעות ואיסוף זרעים.
- מניעה וצמצום התבססות מינים פולשים.

העתקות פקעות, רחובות

הנחיות והמלצות - אקולוגיה

תורמוס ההרים

- תורמוס ההרים - אינו מקומי במישור החוף ויוצר הכלאות פוריות עם תורמוס ארץ-ישראלי.
- תורמוס ארץ-ישראלי הוא מין אנדמי לישראל, ולטווח של שנים קדימה היווצרות אוכלוסיות כלאיים היא איום משמעותי על עתידו של המין.

- דרוש מבצע הסברה נגד תורמוס ההרים, הן בשטחים הפתוחים והן בגיבון הפרטי.
- מוצע לבצע זאת בעזרת הסברה, חינוך וחקיקת חוק עזר המאפשר קניסת תושבים שיזרעו תורמוס ההרים בשטחי גיבון פרטי.

הנחיות והמלצות - אקולוגיה

גינון בר קיימא – איך לא נראה גינון בר קיימא?

גינון בר-קיימא (גינון אקולוגי)

שיטה לתכנון, ניהול ותחזוקה גננית של מרחב פתוח בשימוש אינטנסיבי של האדם, ליצירת סביבה בריאה, חסכנית במשאבים ותחזוקה ותומכת בבעלי חיים ובסביבה.

- מדשאות רחבות (מדי)
- עצים לא מקומיים שלא נותנים צל
- גיזום מאסיבי של עצים ושיחים
- ריבוי שתילת פרחים עונתיים
- שימוש ניכר בחומרי הדברה
- דשא סינטטי

קרדיט תמונות - דבי לרר, יועצת לגינון בר קיימא

הנחיות והמלצות - אקולוגיה

גיבון בר קיימא - עקרונות עיקריים

- **שילוב צמחיה מקומית** – מינים מקומיים ברמה האזורית ומתאימים לתנאי הסביבה של המקום. עצים גדולים ומצלים, צמחי בר. חיבור לנוף המקומי וחומרי תשתית מקומיים.
- **השבה ושימור מינים נדירים ו"אדומים"**.
- **תכנון במורכבות מבנית** - מגוון צורות חיים - עצים, שיחים, בני-שיח, מטפסים, גיאופיטים, עשבוניים רב שנתיים וחד שנתיים.
- **גיזום ידני ומתון** – מחוץ לעונת הקיבון. רלוונטי הן לעצים והן לשיחים.
- **שימוש בכלים כבדים רק בעבודה אינטנסיבית ובלית ברירה**.

גן חסכוני במים, צמחיה מקומית ים תיכונית, השתלבות עם נוף מקומי. מורכבות מבנית - שילוב שיחים ובני שיח, צמחי רפואה ותבלין מקומיים, מיני אורנים, אלונים, זיתים וגפנים.

מתוך: עקרונות בני קיימא - המדריך לפיתוח אחזקה לשדרוג גנים ופארקים עירוניים – משרד החקלאות 2015. התמונה מגני הנדיב

הנחיות והמלצות - אקולוגיה

גינון בר קיימא - עקרונות עיקריים נוספים

- ❑ **קישוריות למרחב הטבעי** – שמירה על רמת קישוריות גבוהה למרחבי טבע אחרים כמו: המרחב הטבעי הסמוך, אתרי טבע עירוניים סמוכים.
- ❑ **תכנון הגינון כקולט נגר** ואף מהווה הזדמנות לתכנון בריכות חורף.
- ❑ **הפסקת גינון בצמחיה פולשנית**. להימנע משתילת צמחים המוגדרים כפולשים ע"פ המלצות המשרד להגנת הסביבה. לאתר מוקדי צימוח של מינים פולשים ולנקוט באמצעים למיגורם.
- ❑ **הפסקת ריסוס**.
- ❑ **שילוט המינים להגברת המודעות הציבורית**.

ברמיאל, חורשה לא מרוססת. כיסוי ירוק וחורפי קרדיט תמונה - זווית, צילום אלכס הובר

דוגמא לשימור עץ שיזף וותיק, חורשת עירוני ט' ת"א

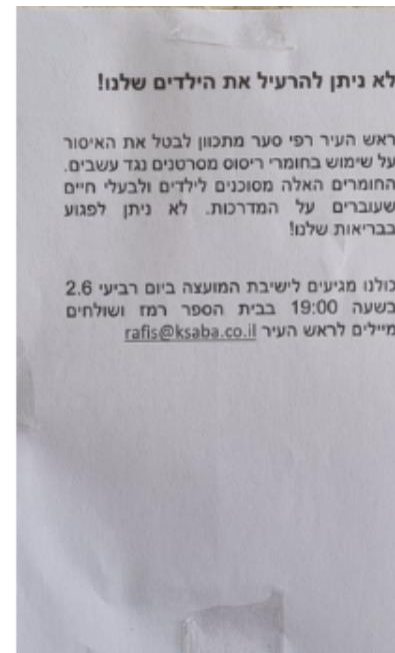
הנחיות והמלצות - אקולוגיה

גינון בר קיימא - עקרונות עיקריים

- הצעתנו היא לקדם מעבר ליישום עקרונות גינון בר קיימא בעבודת המועצה ובהתאם:
- הכנת תכנית להעברת הגינון ברשות המקומית לגינון בר קיימא.
- קידום סדנאות גינון בר קיימא לעובדי התחזוקה המועצה.
- העלאת מודעות בקרב הציבור בדבר תועלות סביבתיות ואקלימיות וריכוך תפיסות שליליות של הציבור את הצומח כמקור למטרדים.

התמונה מכפר סבא

הנחיות והמלצות - אקולוגיה

דוגמא לטבלת ניהול אזור מגונן בשטח אתר טבע עירוני – עמק המצלבה, ירושלים

אזורי פעילות ציבורית						תחום חודש
דישון	קילטור	גיזום ידני של עצים ושיחים	כיסוח (בחרמש מוטורי)	מיגור עצים פולשים (כריתה והזרקה חומר ייעודי לגזע)	מיגור עשבוניים פולשים (עישוב ידני)	
		+		+		ינואר
		+		+	+	פברואר
					+	מרץ
					+	אפריל
			+		+	מאי
			+			יוני
						יולי
						אוגוסט
+	+		+			ספטמבר
+	+		+			אוקטובר
+			+			נובמבר
		+				דצמבר

*השקיה: יש להקים מערכת השקיה זמנית, עד להתבססות הצומח ששתל ובהתאם לסוג הצמח. ראה פירוט בתחילת הסעיף.

הנחיות והמלצות - אקולוגיה

גיבון בר-קיימא (גיבון אקולוגי)

התשתיות המוצעות ביישוב לשילוב תשתיות
טבעיות בגיבון בר-קיימא:

● כיכרות ואיי תנועה

● שבילי אופניים, מדרכות, טיילות

● שטחים פתוחים

● פארקים עירוניים

● חורשות עירוניות

● גינות קהילתיות

● מוסדות חינוך

● מוסדות ציבור

● גגות ירוקים/חיים

● קירות ירוקים/חיים

● אזורי חיץ

● שטחים כלואים

● תעלות ניקוז

● נחלים

הנחיות והמלצות - אקולוגיה

שביל סובב פרכו"ר

- את השביל יזם ומיפה עמיקם הרפז, המועצה בשיתוף החברה להגנת הטבע הוציאה את הרעיון לפועל בשנת 2021. אורכו 24 קילומטרים והוא מקיף את פרדס חנה כרכור.
- השביל מבוסס רכיבת אופניים וריצה, אך פחות אטרקטיבי לטיול, הליכה ושיטוט.
- **מוצע:** העלאת האטרקטיביות של השביל ע"י טיפוח ושימור ערכי הטבע שלאורכו וחיבור השביל לאתרי הטבע המקומיים מתוך סקר הטבע העירוני.
- **מוצע:** חיבור השביל למערכת אתרי הטבע של המועצה ויצירת "שפה אחידה" של טבע עירוני. הוספת שילוט הכוונה מהשביל לאתרי הטבע הסמוכים, והוספת שלטי הסברה לאורך השביל של ערכי הטבע הקיימים.

שילוט מוצע – הוספת הסברה על הטבע הקיים לאורך השביל

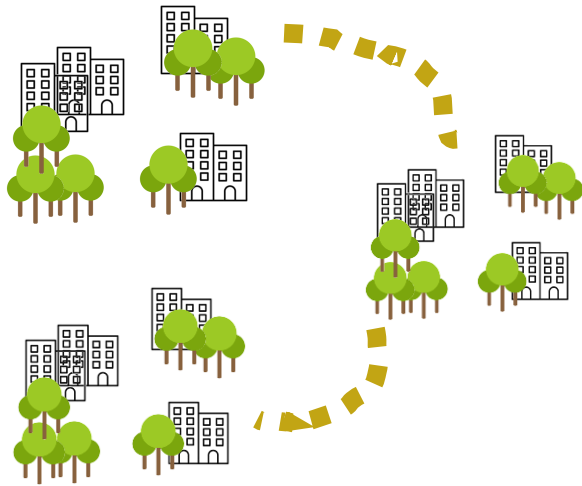

סימון שבילים קיים לאורך השביל,

מוצע: הוספת הכוונה לאתרי טבע לאורך השביל

5.2 - הנחיות והמלצות - תכנון

פרק זה יעסוק בחיבור שבין ההנחיות האקולוגיות לבין השפה התכנונית. על כן, חלק חשוב במדריך הינו תהליך ההטמעה של חשיבות וערכיות הטבע במועצה בתוך מערכת התכנון העירוני ואגף ההנדסה. בכדי לבצע זאת המדריך יכלול התייחסות לתכנון העירוני.

תכנון אזורי

- מסדרונות אקולוגיים
- סוגיות שונות הקשורות לכלל תחום השיפוט

תכנון עירוני

- רשת אתרי טבע במועצה
- זיהוי הקשרים וההקשרים במועצה
- הטמעת הנחיות תכנון עירוניות כלליות

תכנון מקומי

- זיהוי אתרי הטבע בעלי היתכנות תכנונית גבוהה
- המלצות לשמירתם והנגשתם לקהל

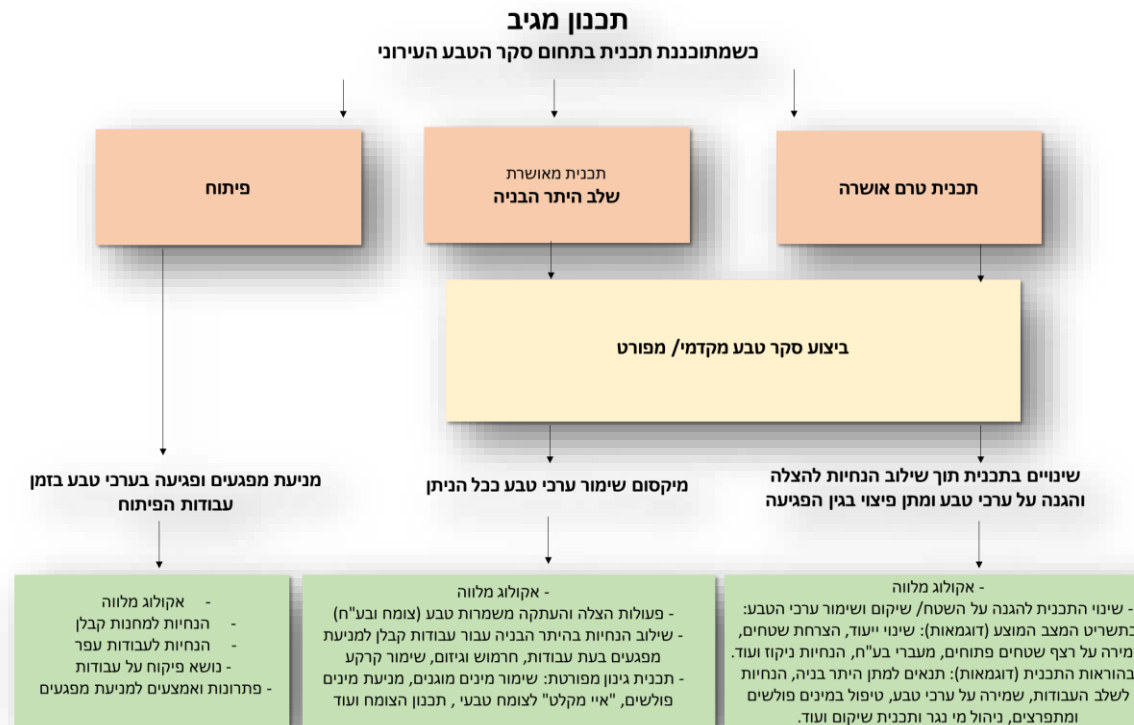
הנחיות והמלצות - תכנון

מטרות עיקריות:

- ✓ סיוע בהקמת אתרי טבע עירוניים קולטי קהל.
- ✓ שמירה על מערכות אקולוגיות באזורי בינוי מתוכנן.
- ✓ היבטים סטטוטוריים ישימים לעבודת התכנון העירוני.
- ✓ שילוב עבודת אקולוג עירוני.
- ✓ עריכת סקרי טבע מפורטים.
- ✓ הטמעת סקר הטבע במערכות העבודה והתכנון השוטפות.

הנחיות והמלצות:

- ✓ תכנית המתאר הכוללת – הצעות לשינויים.
- ✓ הנחיות והמלצות לעיגון סטטוטורי לאתרים ללא הגנה.
- ✓ הנחיות לתכנון מגיב כשמתוכננת תכנית בתחום אתרי טבע.
- ✓ קידום תכנון והסדרת אתרי טבע עירוניים קהילתיים.

הנחיות והמלצות - תכנון

הטמעת סקר הטבע במערכות התכנון

- אתרי הטבע העירוני וממצאי הסקר (2014) מופיעים באתר ה-GIS העירוני. התיאורים אינם מדויקים.
- מוצע להוסיף קישור למסמך הסקר ולכרטסות האתרים.
- מוצע להטמיע במערכת ה-GIS מנגנון כך שבחיפוש מידע על גושים וחלקות בתחום אתר מסקר הטבע או בגבולותיו, תופיע התראה על קיומו של האתר, פרטים אודות חשיבותו האקולוגית וההנחיות החלות עליו.
- מוצע להוסיף את השכבות של סקר המפגעים הסביבתיים שהוכן (2023).
- מוצע להוסיף את ערכיות האתרים ותתי האתרים כפי שהוכנו במסמך זה (2023)

הכנסת כל תוצרי הסקר ל-GIS

הכנסת התראות ל-GIS

קישור לכרטיסיות הסקר?

טבע עירוני 2014 3/3 ▼

ממצאים נקודתיים ✓

מפגעים ומטרדים ✓

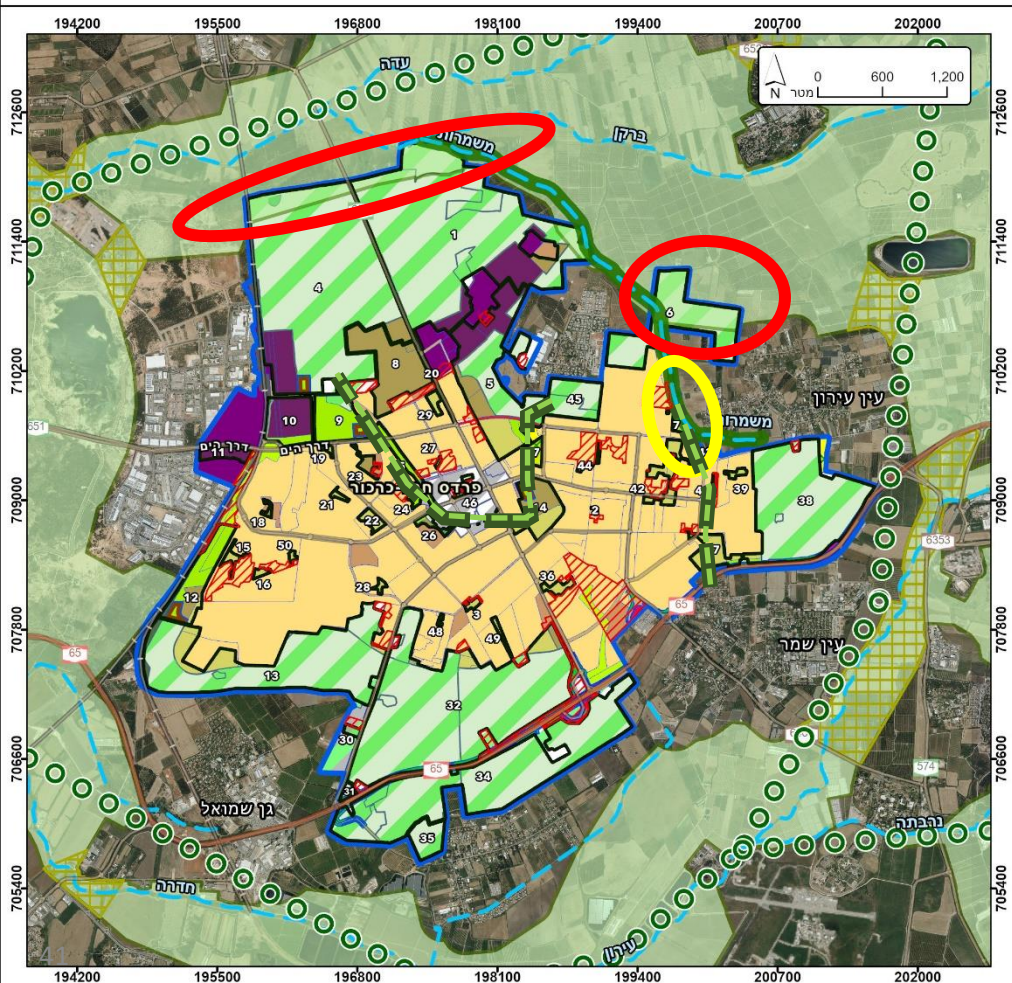
אתרי הטבע ✓

מסדרון אקולוגי - תמ"מ 20/6

על רקע ייעודי קרקע תכנית מתאר כוללת פרדס חנה כרכור- 353-0138586 (מאושרת, 2017).

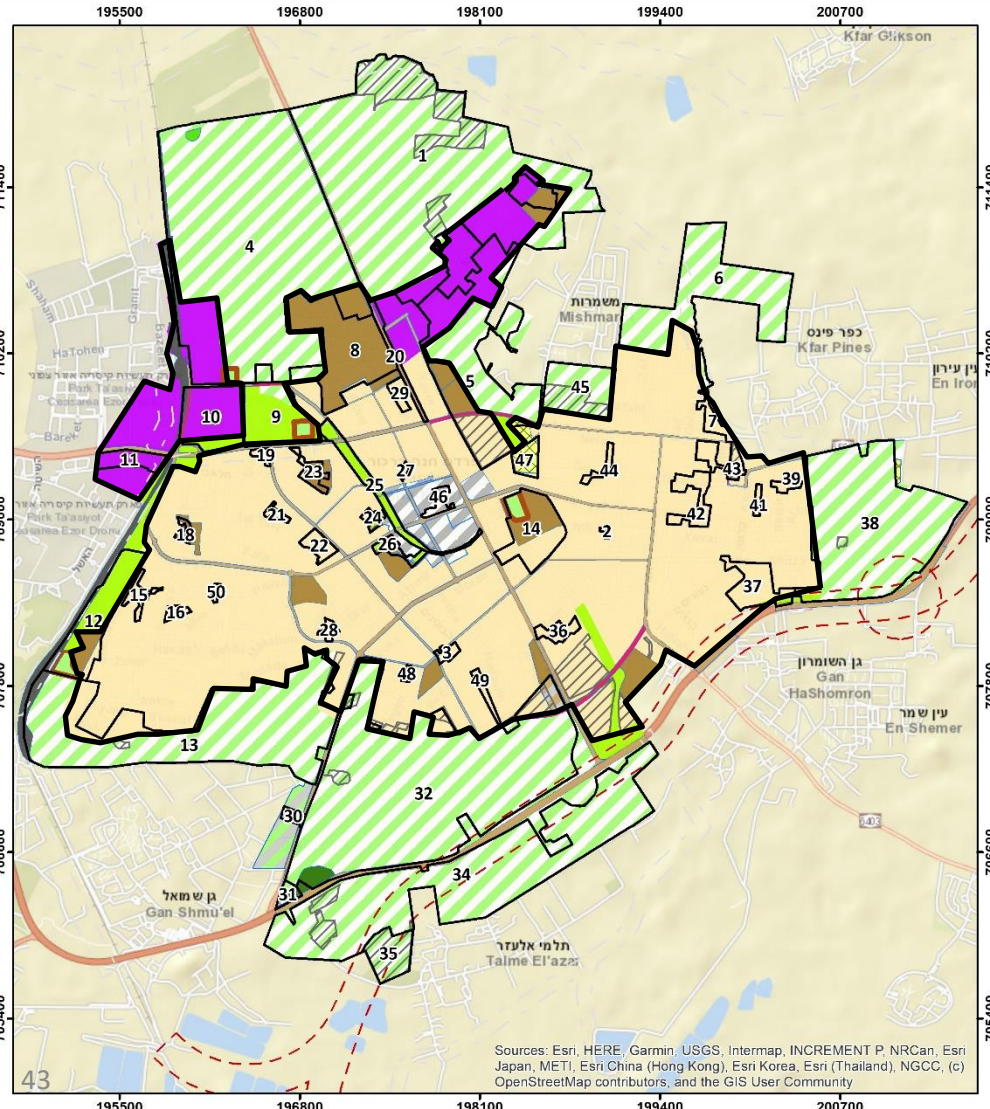
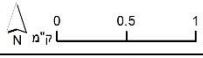
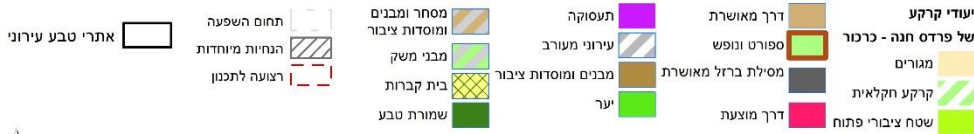
תכנית המסדרון האקולוגי

שלב תכנוני: הוועדה המחוזית החליטה (2/2022) להמליץ למועצה הארצית להפקיד את התכנית.

קיימים אזורים בהם המסדרון האקולוגי עובר בתחומי השיפוט:

- מסומן באדום על המפה: יעוד קרקע בתכנית כוללת - קרקע חקלאית (חלקו עם הנחיות מיוחדות)
- מסומן בצהוב על המפה: הצעת החלה"ט לתוספת למסדרון אקולוגי מקומי - בתחומי נחל משמרות (אתר טבע מס' 7)
- תשתיות ירוקות:
- קיימות תשתיות ירוקות החוצות את הישוב ומהוות תשתית ירוקה ואבני קפיצה גם בתוך השטח הבנוי. מסומן בירוק מקווקו על גבי המפה.

Sources: Esri, HERE, Garmin, USGS, Intermap, INCREMENT P, NRCan, Esri Japan, METI, Esri China (Hong Kong), Esri Korea, Esri (Thailand), NGCC, (c) OpenStreetMap contributors, and the GIS User Community

אתרי הטבע במועצה על רקע ייעודי קרקע תכנית מתאר כוללנית פרדס חנה - כרכור 353-0138586 (מאושרת, 2017)

בדיקת התכנית והצעה לשינויים לטובת הטמעת התשתיות הטבעיות במועצה ואתרי הטבע בצורה מיטבית

מבואית 2006

תכנית מס' 353-0138586

חוק התכנון והבניה, הונש"ח - 1965

הוראות התכנית

תכנית מס' 353-0138586

פרדס חנה כרכור - תכנית מתאר כוללנית

מחוז: חיפה
מרחב תכנון מקומי: פרדס חנה - כרכור
סוג תכנית: תכנית כוללנית

אישורים	הפקדה	מתן תוקף

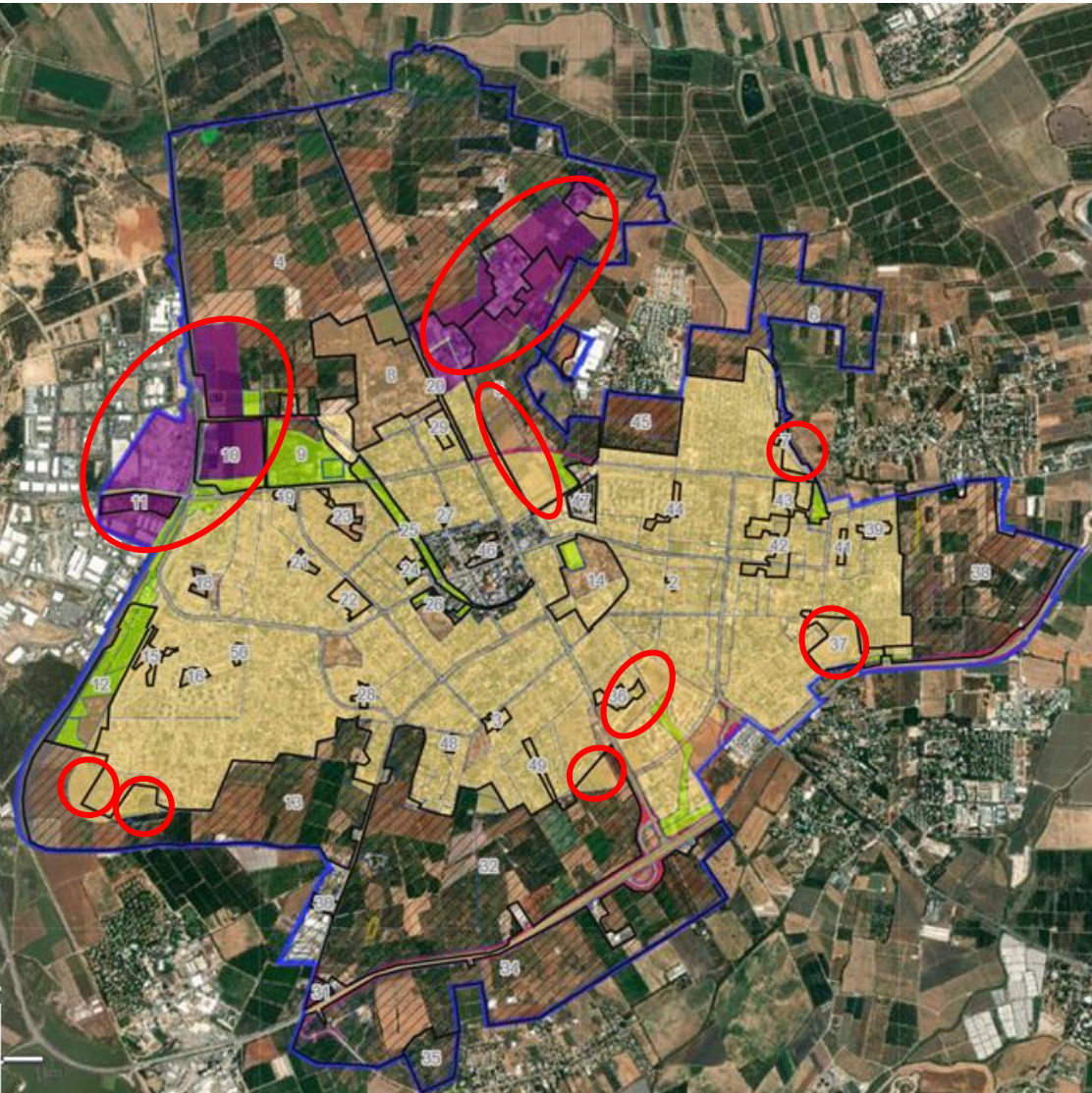
דו"ח: 10.04.2018_תכנון_פרדס חנה_353-0138586

נספח 1 מפורט 77

גבול בינוי
חתוכן בתכנית
הכוללנית

הנחיות והמלצות - תכנון

תכנית מתאר כוללנית פרדס חנה – כרכור 353-0138586 (מאושרת, 2017)

- רוב המענה לגידול המתוכנן נמצא במרקם הבנוי הקיים ע"י התחדשות עירונית או בצמידות דופן (54,500 תושבים לשנת היעד 2030), הינו בצמידות דופן
- כלים סטטוטוריים לשמירה על אתרי וערכי טבע נוף ומורשת.
- שמירה על שטחים פתוחים וחקלאיים במעטפת.
- שמירה על שיעור יחסי גבוה של שטחים פתוחים ביחס לשטחים מבונים, התורם למיצוב של פרדס חנה כרכור כישוב כפרי למחצה.

יחד עם זאת:

- התכנית נותנת מענה חלקי לשמירה על שטחים ערכיים בתחומה.
- שנת היעד של התכנית 2030 – טווח קצר, ועל כן צפויים שינויים.
- פיתוח "פארק עירוני מרכזי" – פארק רציף חיבור תפקודי ויזואלי. ללא התייחסות לערכי טבע בתחומו.
- מענה חלקי לשמירה על הנחלים- מוצע להרחיב את ההתייחסות שתכלול שטחי חיץ בין נחלים ויובלים לבנייה וגם התייחסות למפגעים.

על המפה מסומנים יעודי קרקע של תכנית המתאר, עם סימון אזורים חדשים משמעותיים המיועדים לבינוי

הנחיות והמלצות - תכנון

הצעות לשינויים עתידיים בתכנית המתאר הכוללנית

תשריט והוראות התכנית

הטמעת ייעודי קרקע עם הגנות מסוימות:

- ייעוד קרקע שצ"פ + תא שטח עם הנחיות מיוחדות (לדוג' רחוב החץ – בריכת חורף כרכור, שמורת החורשה).
- ייעוד קרקע שצ"פ – עם הנחיות מיוחדות בהוראות למתחם (לדוג' שצ"פ הוואדי העליון, הפארק העירוני המרכזי) מוצע להוסיף התייחסות לשמירת אזורים אקסטנסיביים טבעיים.
- ייעוד קרקע חקלאית + תא שטח עם הנחיות מיוחדות (לדוג' משמרות דרום, האלון הבודד...) .. מוצע להוסיף אזורים נוספים.
- קרקע חקלאית + צירי נחל – הנחיות למבנים חקלאיים בסמוך לנחלים.
- חסרה הגנה על הנחלים- ציר נחל + תחום השפעה באזורי מגורים עתידיים, שיקום נחלים ומקווי מים.

הנחיות להכנת תכנית מפורטות:

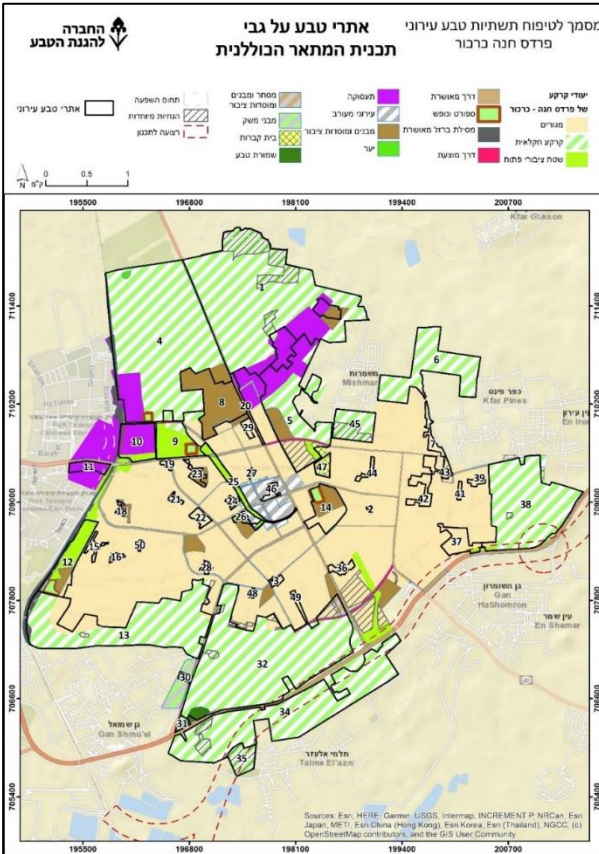
- התייחסות לאתרי טבע כפי שמסומנים בנספח הנופי- מוצע להוסיף ביצוע סקר טבע מפורט. מוסד תכנון רשאי לפטור מדרישה זו.
- עקרונות כלל עירוניים לפיתוח נופי, ועקרונות ניקוז ושימור נגר בתכנית הכוללות נחלים וכד'.
- חסרה התייחסות להנחיות תכניות בניה בשטחי אתרי טבע.
- שילוב הוראה כי כל תכנית פיתוח תגיע לבדיקת מתכנן סביבתי.

- הקצאות לצרכי ציבור – בפרקי המתחמים, הקצאת שטח לשצ"פים . מאפשר שמירה על שצ"פים – שימור אתרי טבע.

נספח נופי סביבתי. מסומנים שטחי (סימון שטחים הינו חזק ומגן יותר מאשר סימון כסימבולים נקודתיים) אתרי טבע מסווגים לפי רמת ערכיות (מירבי/גבוה/בינוני).

- התייחסות לנספח הנופי בהוראות התכנית .
- הנספח נערך לפי סקר הטבע העירוני 2013.
- חסרים מספר אתרי טבע חשובים שלא סומנו בנספח (עמ' 54 במסמך זה).

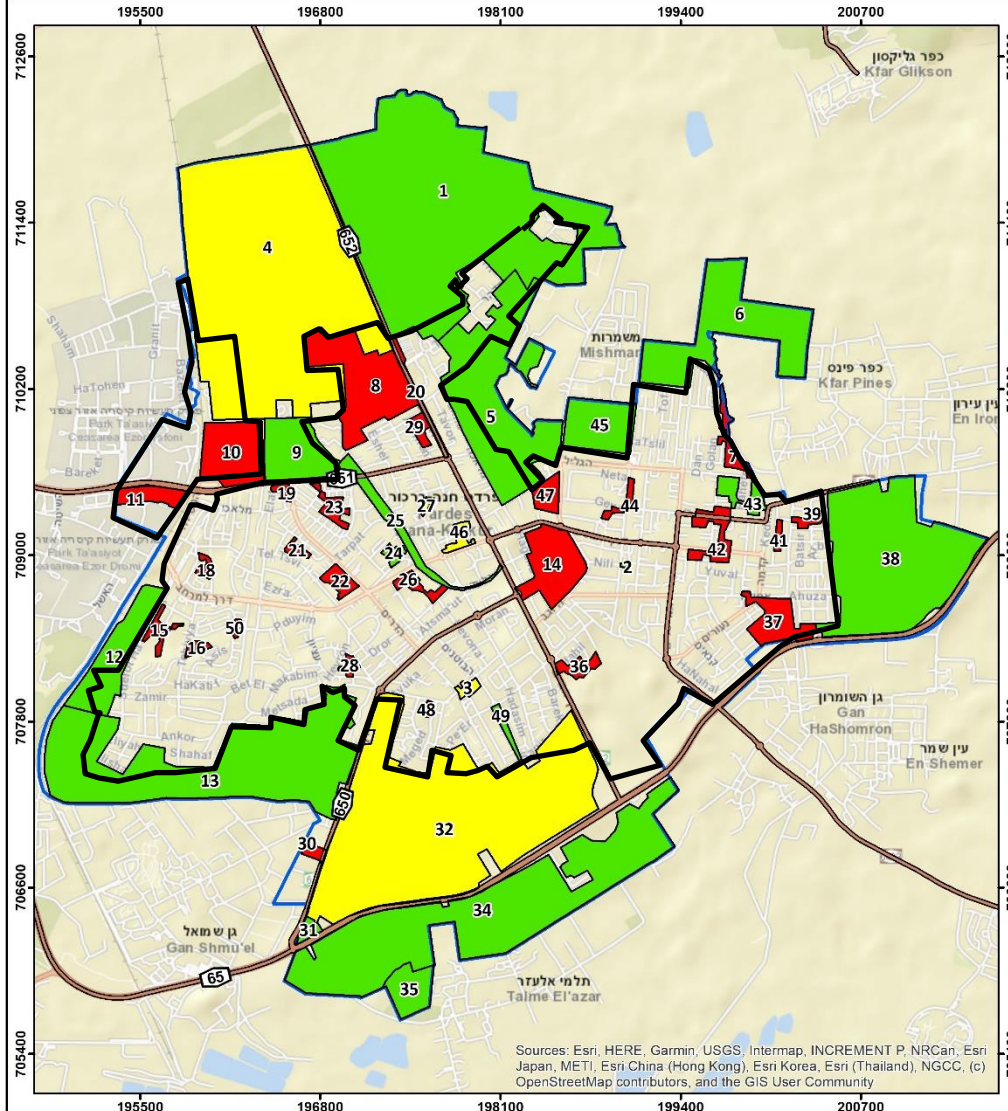
נספח שימור – כולל גם מעט ערכי טבע ונוף.

היתכנות לשימור אתרי טבע מבחינה תכנונית

היתכנות לשימור מבחינה תכנונית

	אתרי טבע עירוני		נמוכה - לבינוי
	גבול שיפוט		בינונית - חלקו מיועד לשימור וחלקו לבינוי
			גבוהה - לשימור

Sources: Esri, HERE, Garmin, USGS, Intermap, INCREMENT P, NRCan, Esri Japan, METI, Esri China (Hong Kong), Esri Korea, Esri (Thailand), NGCC, (c) OpenStreetMap contributors, and the GIS User Community

מיפוי מסכם את ההיתכנות לשימור אתרי טבע לאור תוכניות בינוי -

נערך בעזרת ניתוח ייעודי הקרקע של התכנית הכוללת פרדס חנה ברכור ותכניות מפורטות נוספות בתחומי אתרי הטבע השונים.

הניתוח נעשה בצבעי הרמזור:

- ירוק = היתכנות תכנונית גבוהה, שטח המיועד לשימור.
- צהוב = היתכנות תכנונית בינונית, שטח מיועד לשימור וחלקו לבינוי.
- אדום = היתכנות תכנונית נמוכה, שטח המיועד לבינוי.

גבול בינוי מתוכנן -
התכנית הכוללת

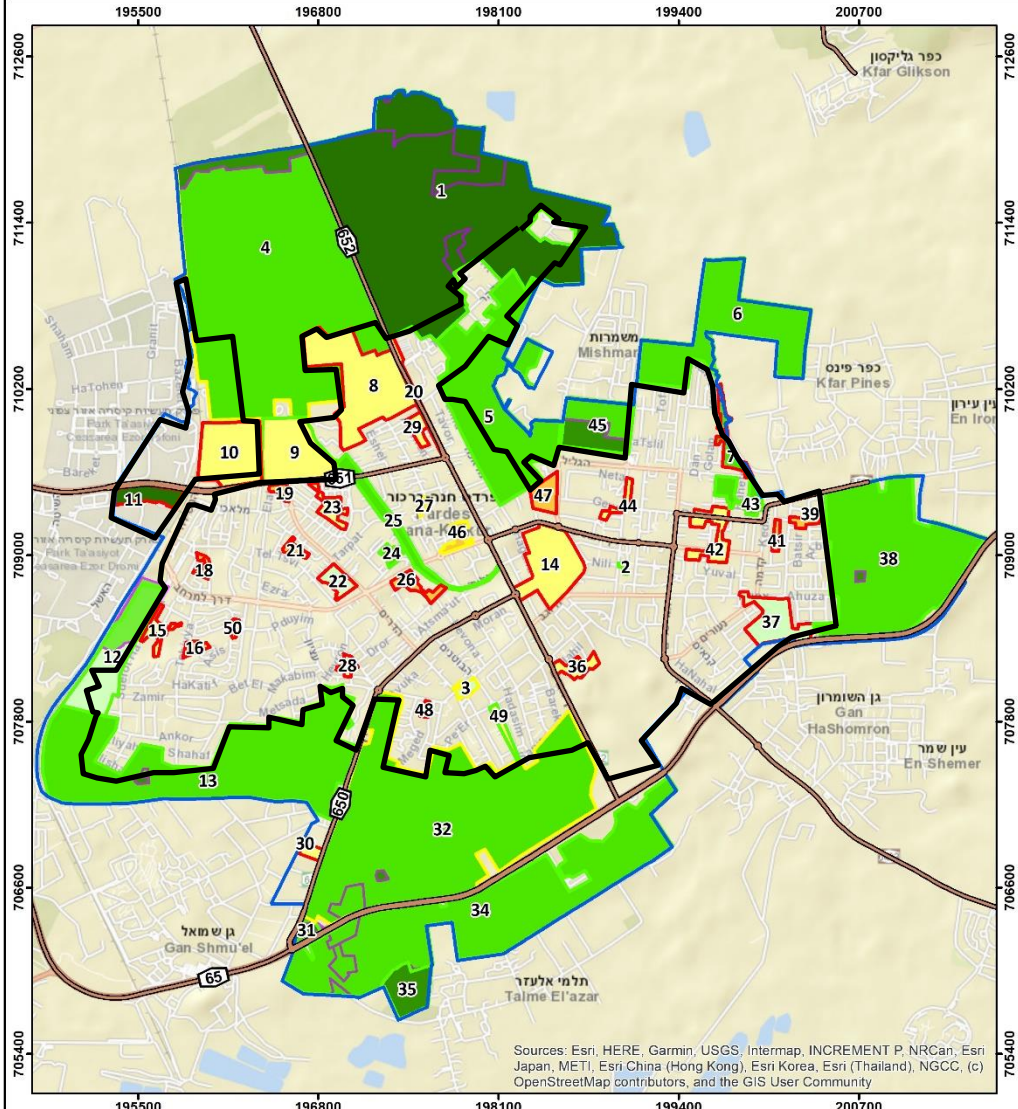
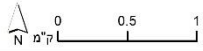
ערכיות אקולוגית משוקלת והיתכנות לשימור בהיבט תכנוני

אתרי טבע עירוני
גבול שיפוט

היתכנות תכנונית
 ליבוי
 חלקו מיועד לשימור וחלקו לבינוי
 לשימור

תת-אתר טבע עירוני
 ערכיות גבוהה מאוד
 ערכיות מירבית

דירוג ערכיות משוקלת
 ערכיות נמוכה
 ערכיות בינונית
 ערכיות גבוהה
 ערכיות גבוהה מאוד
 ערכיות מירבית

מיפוי מסכם לשני הניתוחים שנערכו: הערכיות האקולוגית וערכיות תתי האתרים, יחד עם ההיתכנות לשימור אתרי טבע לאור תוכניות בינוי.

המפה כוללת את גבול הבינוי המתוכנן של התכנית הכוללת

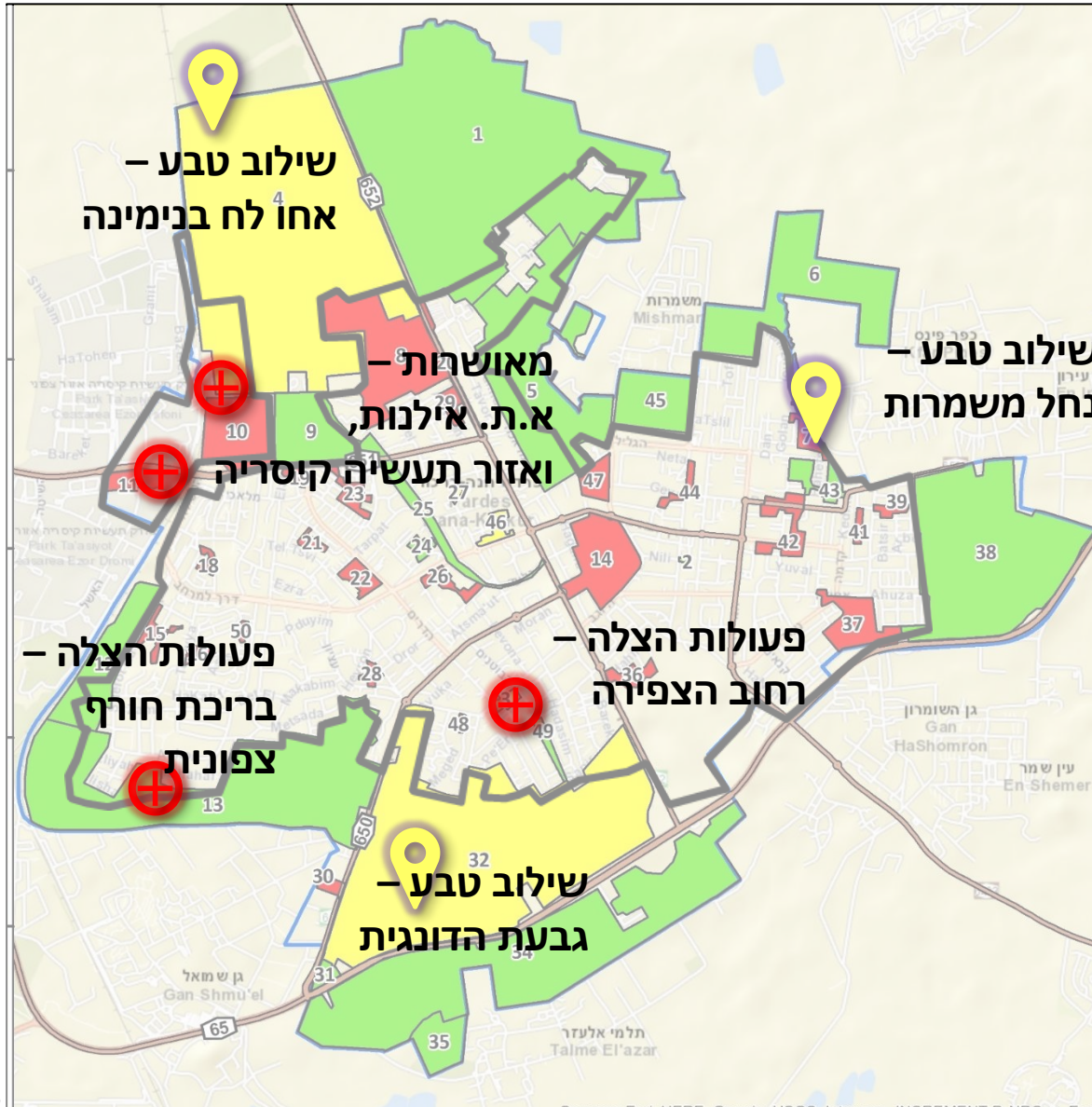
גבול בינוי מתוכנן - התכנית הכוללת

Sources: Esri, HERE, Garmin, USGS, Intermap, INCREMENT P, NRCan, Esri Japan, METI, Esri China (Hong Kong), Esri Korea, Esri (Thailand), NGCC, (c) OpenStreetMap contributors, and the GIS User Community

הנחיות והמלצות - תכנון

סוג ההתערבות המוצעת

מיפוי המאפשר להבחין היכן ראוי וכדאי להתערב ולהציע את סוג ההתערבות התכנונית המיטיבה ביותר לשימור אתרי וערכי טבע.

- גבוהה - לשימור
- בינונית - חלקו מיועד לשימור וחלקו מיועד לבינוי
- נמוכה - לבינוי
- גבול בינוי מתוכנן - התכנית הכוללת

שילוב טבע בתכנון -
 נדרש מאמץ לשילוב נכסי טבע בתכנית בינוי **שטרם** אושרה או שילוב טבע בשטח בנוי ושניתן להיטיבו. או כתוספת בשינוי לכוללנית לכשיוגש

עזרה ראשונה -
 נדרשות פעולות הצלה משמרות טבע נקודתיות בשטח **בבניה** או בתכנית **מאושרת**

הנחיות והמלצות - תכנון

סוג ההתערבות המוצעת

פעולות הצלה – לאור תכנית הבניה בשטח אשר חלקו מיועד לשימור וחלקו לבינוי. מוצע ליווי אקולוג.	3. רחוב הצפירה	
שילוב טבע בתכנון – שילוב והגנה על אזורי אחר לח בנימינה. ניתן לבצע כהטמעה בשינויים לכוללנית.	4, צפון מערב פרדס חנה	
שילוב טבע בתכנון – שילוב טבע לקראת תכנון לבינוי באזור זה, תוך שילוב הוראות לקו מגע עם נחל משמרות וחיבור פוטנציאלי עם אתר טבע בריכת חורף כרכור.	7, נחל משמרות	
פעולות הצלה – לאור תכנית מאושרת אילנות.	10, 4, צפון מערב פרדס חנה, מערבית לאנדרטת הנח"ל	
פעולות הצלה – לאור תכנית מאושרת אזור תעשייה קיסריה.	11, חולות קיסריה	
פעולות הצלה - לאור בינוי באזור בריכת חורף צפונית נווה רותם.	13, דרום מערב העיר	
שילוב טבע בתכנון – שילוב והגנה על אזור הגבעה הערכית שבה צומחת בין היתר דונגית ארץ-ישראלית. ניתן לבצע כהטמעה בשינויים לכוללנית.	32, סובב תל אלון	

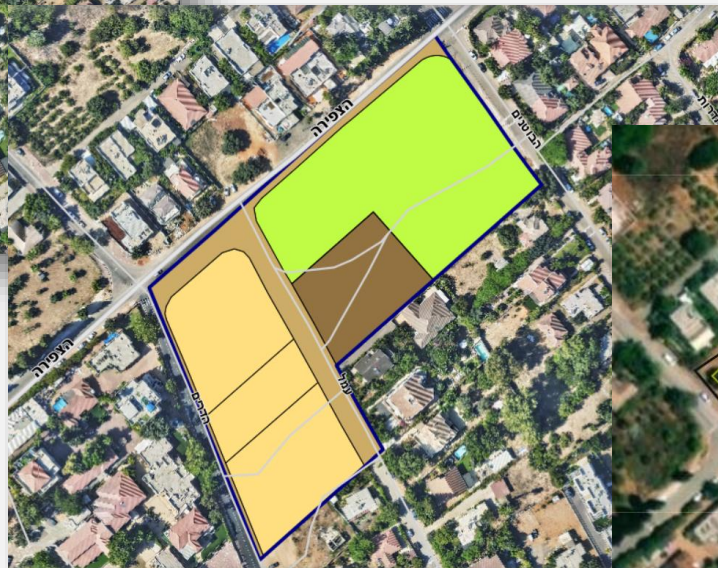
**בעמודים הבאים מוצגים בהרחבה האתרים השונים
וההתערבות התכנונית המוצעת, על פי טבלה זו.**

3 – רח' הצפירה

ערכיות גבוהה

ייעודי קרקע תכנית מאושרת

ממצאים נקודתיים

אתר טבע עירוני אלונים ברחוב
הצפירה
תכנית מס' 308-0813774
מאושרת 7.3.2023

- ערכיות גבוהה. התכנית המאושרת שומרת חלקית על אזור אתר הטבע.
- ככל הידוע לא נערך סקר מפורט קדם העבודות. מוצע לבצע ליווי העבודות עם אקולוג.
- מוצע שילוב הנחיות להצלה בשלב הפיתוח – מפורט בפרק לנושא זה.

4,10

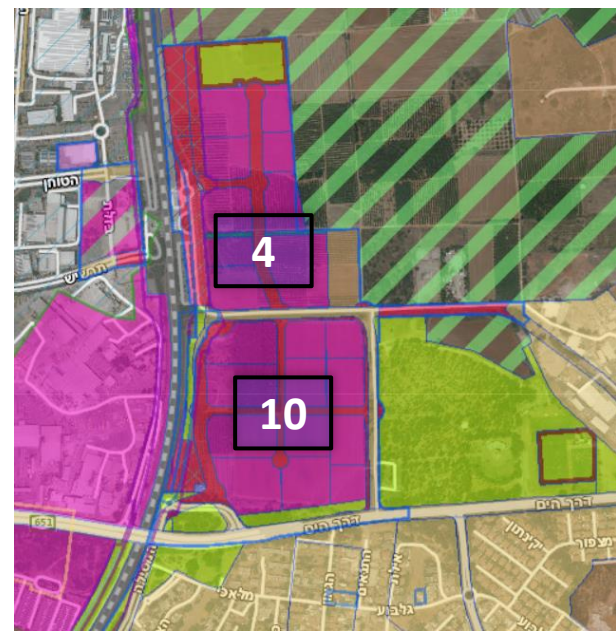
4 – ערכיות גבוהה מאוד
10 – ערכיות בינונית

אזור תעסוקה
"אילנות"
תכנית מס' 308-
0296897
מאושרת 2020

דוד יעקוביץ / משרד תכנון ופיתוח

מסגרת

מסגרת קווי חשמול קיימים	
טבלת תעסוקה	
טבלת שיבורד	
טבלת מחדיר רכיבת	
חניה ויש רחבת תפסול	
רחבה ורדופפת- חזית נסתרת	
עמסה	
עדרסה	
סביל אפסיים	
גישו	
עץ נטועים בגובה ינד > 10 נחלת קרי חשמול נחלת רבחה	

- ערכיות אקולוגית גבוהה מאוד וערכיות בינונית.
- ככל הידוע לא נערך סקר מפורט קדם העבודות. באזור הצפוני
- מוצע לבצע ליווי העבודות עם אקולוג.
- מוצע שילוב הנחיות להצלה בשלב הפיתוח – מפורט בפרק לנושא זה

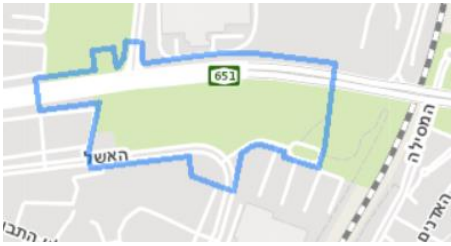
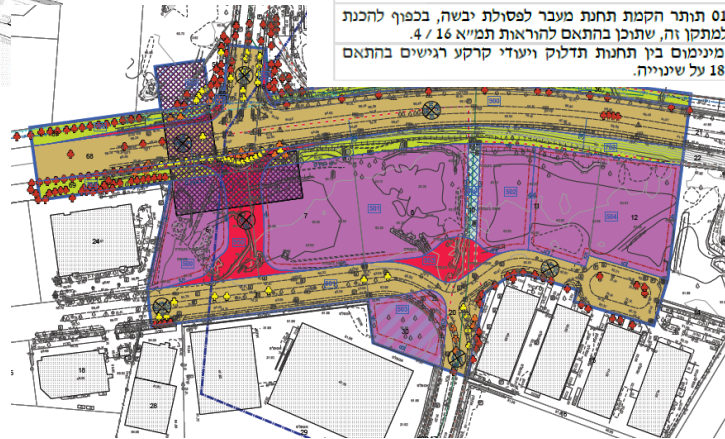
11- חולות קיסריה

פארק תעשייה ועסקים קיסריה
תכנית מס' 308-0817866 (מאושרת 2022)

מתחם עסקים ותעשייה, שטח פרדס חנה כרכור ושטח ללא שיפוט.
בשטח של כ- 92 ד'.

ערכיות מירבית

3.	בתכנית מפורטות הגובלות בשטחים פתוחים תוכנית חזית מטופחת כלפי השטחים הפתוחים, ויצירת חיץ ומשק מתאים.		
4.	הוראות נוספות בסעיף 6.15.		
ג.	איכות הסביבה	1.	תכנית מפורטת באזור תעסוקה תכלול הוראות לשמירה על הסביבה, ותנאים למתן היתרי בניה בהתייחס לנושאים כגון: חומרים מסוכנים; שפכים; רעש; איכות האוויר; ניקוז ומי נגר עילי; מניעת מטרדים סביבתיים ובכללם מטרדי ריח; פסולת; כל נושא אחר על פי הוראות מוסד תכנון.
2.	הנחיות והוראות נוספות למניעת מטרדים סביבתיים בסעיף 6.7.	2.	רשאי מוסד תכנון לדרוש חו"ד סביבתית או תסקיר השפעה על הסביבה לתכנית מפורטת, בהתייעצות עם המשרד להגנת הסביבה.
3.	לא יותרו שימושים העלולים ליצור מטרדי רעש או מטרדים סביבתיים אחרים שיש בהם בכדי למנוע באיכות חייהם של תושבי שכונות המגורים הסמוכות או דיירי מוסדות ציבור הממוקמים באזורי תעסוקה או בסמוך להם, או כאלה שיתוכננו בעתיד.	4.	בתת מתחם B 01 תותר הקמת תחנת מעבר לפסולת יבשה, בכפוף להכנת תכנית מפורטת למתקן זה, שתוכן בהתאם להוראות תמ"א 16 / 4.
ד.	תחנת מעבר לפסולת יבשה	ה.	יישמרו מרחקי מינימום בין תחנת תדלוק ויעודי קרקע רגישים בהתאם להוראות תמ"א 18 על שינוייה.
	תחנת תדלוק		

• ערכיות אקולוגית מירבית. חולות קיסריה

• ככל הידוע לפני העבודות לא נערכו לכידות הצלה של זוחלים ע"י רט"ג.

• אין בהוראות התכנית המפורטת הנחיות הקשורות לערכי הטבע ושימורם/ הצלתם/ שילובם בבינוי. מלבד שימור עצים.

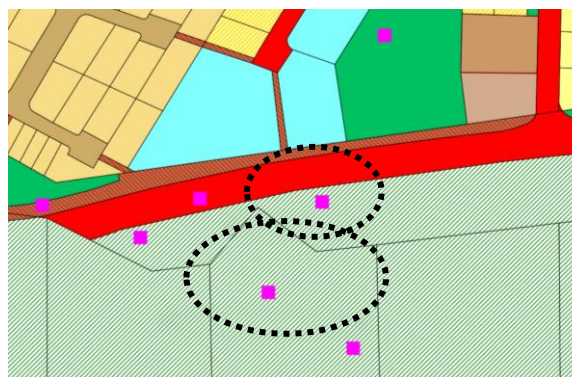
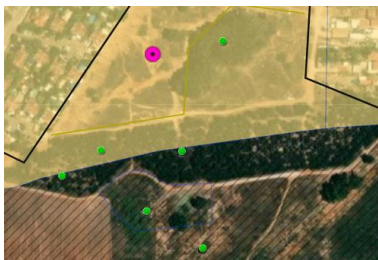
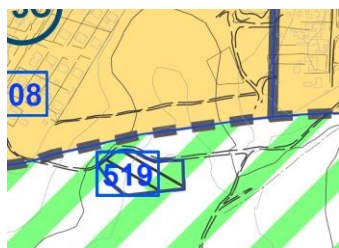
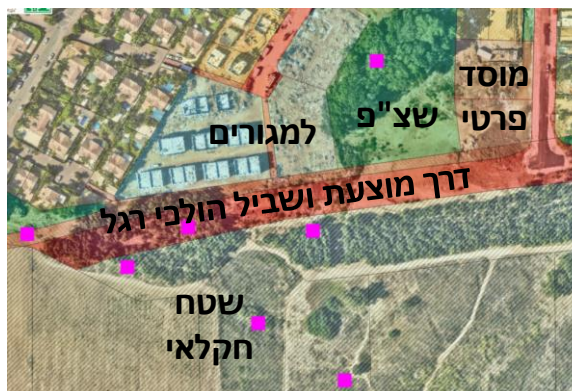
• ככל הידוע לא נערך סקר מפורט קדם העבודות. מוצע לבצע ליווי העבודות עם אקולוג.

• מוצע שילוב הנחיות להצלה בשלב הפיתוח – מפורט בפרק לנושא זה

בריכות חורף נווה רותם

תכנית מס' ש/648 (מאושרת 2004), ותכנית מס' ש/1 מתאר יישובית (מאושרת, 1966)

- תכנית ש/648 מייעדת שטח לבינוי, שצ"פ, מוסד פרטי ודרך מוצעת עם שביל הולכי רגל
- תכנית ש/1 מייעדת שטח חקלאי

13 – ערכיות גבוהה מאוד
תתי אתר:
ערכיות מירבית וגבוהה
מאוד

- ערכיות אקולוגית גבוהה מאוד ומירבית. בריכת חורף נווה רותם הדרומית נמצאת ביעוד קרקע קרקע חקלאית עם הנחיות מיוחדות – מוצע לקדם כאתר טבע עירוני. הבריכה הצפונית נמצאת בתחום לבניה. מוצע לקדם פעולות הצלה באזור הבריכה וסביבתה.
- ככל הידוע לא נערך סקר מפורט קדם העבודות. מוצע לבצע ליווי העבודות עם אקולוג.
- מוצע שילוב הנחיות להצלה לשלב הפיתוח – מפורט בפרק לנושא זה

הנחיות והמלצות - תכנון

בדיקת הוראות התכנית הכוללנית – ייעוד שצ"פ

4.7.1 שימושים	
א.	פארק
ב.	גן שכונתי ו/או עירוני, שטחים פתוחים מגוונים או שטחים פתוחים בעלי ערכי טבע
ג.	שבילים וגשרים להולכי רגל ורכבי אופניים
ד.	קווי תשתית הנדסית עירונית תת קרקעיים בלבד, וכן רצועת חשמל קו מתח עליון קיימת
ה.	חדרי טרנספורמציה, בתנאים המפורטים בסעיף 4.7.2 ס"ק ג'
ו.	מתקני משחק, רחבות מנוחה, ריהוט גן, אלמנטי מים
ז.	מתקני ספורט ומגרשי ספורט פתוחים לציבור (כגון ספורטק, מגרש כדורגל, מגרש כדורסל)
ח.	נטיעות וגינות
ט.	שילוט לשירות משתמשי השטח הפתוח
י.	שירותים ציבוריים
יא.	מחנאות, לינת שטח, אנדרטאות, אתר זיכרון ומרכז הנצחה, ומתקנים התומכים בהם - בתא שטח 405, שטח הבניה כמפורט בסעיף 6.15.8
יב.	מרכז הדרכה למורשת החקלאות ו/או מרכז ללימודי שדה - בתא שטח 405, שטח הבניה כמפורט בסעיף 6.15.8
יג.	מרכזים שכונתיים לאיסוף פסולת למיחזור
יד.	חניה ציבורית תת קרקעית, ובתנאי שיהיה אפשר לעשות שימוש אפקטיבי בשטח שמעליה לשימושי שצ"פ.
4.7.2 הוראות	
הנשוא	ההוראה
א.	הוראות לתכניות מפורטות
ב.	עיצוב אדריכלי
	תכניות מפורטות יבטיחו:
	1. קישוריות שבילי אופניים והולכי רגל למערכת השבילים היישובית, ככל הניתן.
	2. שימור ככל שניתן של עצים בוגרים ומוגנים, בפרט עצי אלון עתיקים.

**בשצ"פ
אין מגבלה לגבי אופי גינות.
הייעוד מאפשר גם גינות
אינטנסיבי וגם שימור
שטחים פתוחים**

יחד עם זאת, קיימות הנחיות
נוספות לשימור תאי שטח
ערכיים, בצורות אחרות
בתכנית. להלן בשקופיות
הבאות:

הנחיות והמלצות - תכנון

בדיקת הוראות התכנית הכוללנית – ייעוד שצ"פ

6.15.10 מתחם 09

6. תא שטח עם הנחיות מיוחדות 140

- א. בבואו לדון בתכנית מפורטת בתא שטח זה, ישקול מוסד תכנון את ערכי הטבע במקום, ובכלל זה מקווי מים וצמחייה טבעית, ואת ההנחיות הסביבתיות שיש לקבוע כפועל יוצא מכך. בפרט ייקבעו הוראות לשימור צירי ניקוז קיימים לשם הבטחת המשך קיום מקווה המים.
- ב. לא תותר הקמת מבנים לסוגיהם.
- ג. תכנית לפיתוח בתא שטח זה תלווה בחוות דעת אקולוג ותכלול הנחיות שיאפשרו את המשך קיום המגוון הביולוגי בתא השטח.

מתחם 9

אתר טבע עירוני רחוב החץ – מטווח ובריכת חורף כרכור שצ"פ עם הנחיות מיוחדות (תא שטח 140).

- ישקול מוסד התכנון את ערכי הטבע במקום [...] שמירת צירי ניקוז [...]
- לא תותר הקמת מבנים [...]
- תכנית לפיתוח בתא שטח זה תלווה בחוות דעת אקולוג ותכלול הנחיות שיאפשרו המשך קיום המגוון הביולוגי בתא השטח.

הנחיות והמלצות - תכנון

בדיקת הוראות התכנית הכוללנית – ייעוד שצ"פ

6.15.20	מתחם 19
המתחם הינו המרכז ההיסטורי של היישוב הכולל מוסדות ציבור, מסחר ושצ"פים מרכזיים וכן מבנים ואתרים לשימור. המתחם מחולק ל-10 תתי מתחמים- 19.1 - 19.10. כוונת התכנון הינה לחזק את המגורים, הפעילות המסחרית והציבורית במרכז המושבה תוך שמירה על ערכי המורשת שלו.	

3. הנחיות מיוחדות לתאי שטח:	
א.	תא שטח 752: על אף האמור בתכנית תקפה, יהה ייעוד הקרקע העיקרי בתכנית מפורטות מגורים ומסחר.
ב.	תא שטח 755: על אף האמור בתכנית תקפה, יהה ייעוד הקרקע העיקרי בתכנית מפורטות מגורים. חזית מסחרית תותר לכיוון רחוב השדה ורחוב הנדיב.
ג.	תא שטח 753: מבנה ציבור לשימור "האמפי" בתא שטח זה יתוכנן בהתאם להוראות נספח השימור.
ד.	תא שטח עם הנחיות מיוחדות 411 "שמורת החורש":
1.	על אף האמור בתכנית תקפה, יהה ייעוד הקרקע העיקרי בתכנית מפורטות שצ"פ, והשימוש העיקרי יקבע כשטחים פתוחים טבעיים.
2.	תכנית מפורטות בתא השטח יתנו דגש על שימור וטיפוח הצמחייה הטבעית והנגשתה לציבור ולא תותר כל בניה.
3.	תיאסר כניסת כלי רכב לתחום האתר, למעט לצרכי תחזוקה.
4.	תכנית מפורטות בתא השטח ילוו בחוות דעת בעל מקצוע בתחום לנושא שימור ושיקום ערכי הטבע הקיימים במקום.
ה.	תא שטח 410: על אף האמור בתכנית תקפה יהה ייעוד הקרקע העיקרי בתכנית מפורטות שצ"פ.
ו.	תאי שטח 418 ו-408 (שצ"פ הוואדי): יותרו מתקני ניקוז ואלמנטי מים המשתלבים בציר הוואדי, באופיו הטבעי ובשימושי נופש בחיק הטבע.

מתחם 19

אתר טבע עירוני שמורת החורש (תא שטח 411)

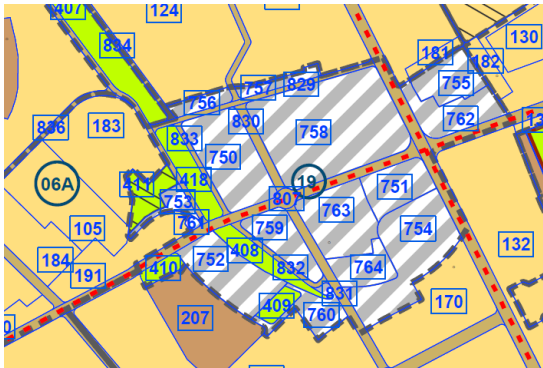
שצ"פ עם הנחיות מיוחדות.

- שטחים פתוחים טבעיים, שימור וטיפוח צמחייה טבעית, לא תותר בניה, תיאסר כניסת כלי רכב, חוות דעת בעל מקצוע. [...]
- שינוי ייעוד מבנים ומוסדות ציבור לשצ"פ (מלבד תא שטח 753)

שצ"פ הוואדי העליון (408,418) –

נטו שצ"פ.

- יותר מתקני ניקוז ואלמנטי מים המשתלבים בציר הוואדי [...]

הנחיות והמלצות - תכנון

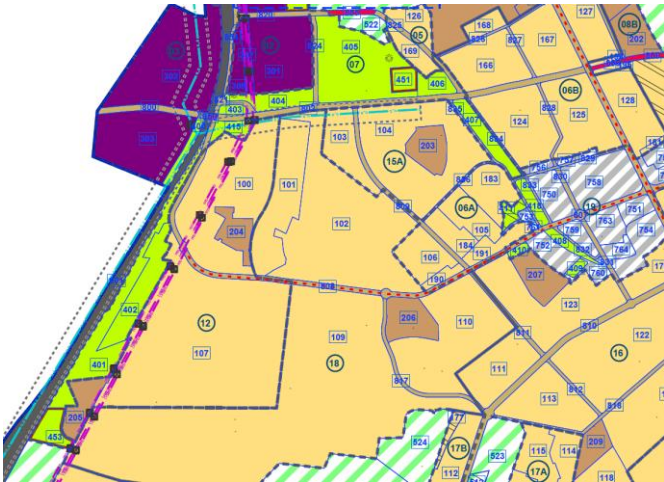
בדיקת הוראות התכנית הכוללנית – ייעוד שצ"פ

מתחם 07	6.15.8
מתחם זה המאופיין כשטח ציבורי פתוח, יהווה את הפארק העירוני המרכזי בפרדס חנה כרכור.	
1.	עקרונות תכנון א. תנאי להכנת תכנית מפורטת הוא הכנת תכנית שלד שתאשר על ידי מוסד תכנון. תכנית השלד תיערך במטרה לייצר רצף תפקודי ויזואלי בין חלקי הפארק השונים: שצ"פ הואדי, חורשת אנדרטת הנחיל, ושצ"פ המסילה. התכנית תכלול בתחומה, בנוסף למתחם 07 גם התייחסות לקישוריות לשצ"פ הואדי העובר במרכז המושבה. ב. רצף תפקודי יתוכנן באמצעות שבילי הליכה ורכיבת אופניים רציפים בין כל חלקי הפארק, ויצירת מעברי חציה של דרכים עורקיות בהפרדה מפלסית מהתנועה המוטורית החוצה, זאת בפרט במפגש של הפארק עם דרך היס ועם דרך המסילה. ג. רצף ויזואלי יתוכנן באמצעות נטיעות באופי דומה בין חלקי הפארק השונים, ואיסור על בניית מבנים בנקודות החיבור בין חלקי הפארק השונים באופן החוסם את המבט בין חלקי הפארק. ד. מבנים ומתקנים לספורט ונופש במתחם יתוכננו באופן שישתלב בשטחים הפתוחים מבחינת מאסות הבינוי, חומרי הגמר ופיתוח המגרש. ה. בבניה לשימושים: מתקני תשתית, חדרי נוחיות, מקלחות, מבנים קטנים לתחזוקה ומבני שירות אחרים באזור למחנאות ולינת השטח תהיה תכנון המבנים בתאי שטח קטנים ובאופן שאינו פוגע בתפקוד השטח כשצ"פ עירוני רציף הפתוח לרווחת תושבי היישוב. ו. גובה המבנים - עד 2 קומות. ז. על אף האמור לעיל, במקומות בהם קבעה תכנית תקפה גובה מבנים גבוה יותר, יהיה גובה המבנים לפי התכנית התקפה.
2.	זכויות בניה במתחם שטחים עיקריים לשימושים השונים אנדרטה ומרכז הנצחה, מרכז הדרכה למורשת החקלאות ו/או מרכז ללימודי שדה בתא שטח 405 - 1,500 מ"ר, מתוכים כ-1,200 מ"ר בניה קיימת. מתקני תשתית, חדרי נוחיות, מקלחות, מבנים קטנים לתחזוקה ומבני שירות אחרים באזור למחנאות ולינת השטח - 1,500 מ"ר.
3.	תאי שטח 451 ו-453 (מגרשי כדורגל) א. בכל אחד מתאי השטח תותר הקמתו של מזנון אחד לשרות השוהים במקום. ב. שטחו של כל מזנון - עד 30 מ"ר שטח ברוטו. ג. בנוסף לאמור לעיל, בתא שטח 453 תהא תכנית מפורטת לשימושים המוצעים בתא השטח כפופה להוראות תד"ל 22 ותמ"א 23 על שינויה.

מתחם 7 – חיבור שצ"פ הואדי (המרכזי והתחתון) עם אנדרטת הנחל ושצ"פ המסילה (הפארק העירוני המרכזי) בטו שצ"פ.

- הכנת תכנית שלד כתנאי להכנת תכניות מפורטות.
- תכנית שלד- בעיקר לייצר רצף תפקודי ויזואלי [...]
- באנדרטת הנח"ל – מרכז הנצחה, הדרכה וכו. זכויות בניה.
- חסרה התייחסות לשמירת אזורים אקסטנסיביים טבעיים

הנחיות והמלצות - תכנון

בדיקת הוראות התכנית הכוללת – ייעוד קרקע חקלאית

4.10	קרקע חקלאית
4.10.1	שימושים
א.	עיבוד חקלאי.
ב.	מבנים חקלאיים כהגדרתם בסעיף 1.9 לעיל ובכפוף לתנאים המפורטים בסעיף 4.10.2 להלן.
ג.	שטחים פתוחים טבעיים, כולל שמורות טבע, יערות, גנים לאומיים.
ד.	שבילים להולכי רגל ורוכבי אופניים ושילוטם.
ה.	קווי תשתית ומתקנים הנדסיים מקומיים מצומצמים בשטחם בהיקף ובאופי שלא יפגע בתפקוד השטח החקלאי.
ו.	מרכז תחבורה משולב (מתח"ם) בתא שטח 506 – בכפוף לכך שיהיה חלק מתכנית למסילת ברזל.
ז.	מתקן לטיפול בפסולת חקלאית בלבד בתא שטח 510.
ח.	מתקני פנאי ונופש.
4.10.2	הוראות
	הנושא
	ההוראה

ח.	הנחיות מיוחדות לתאי שטח
1.	שנקבעו בסעיף 4.10.2, בהתאם לסוג המבנה: תאי שטח 514-517, 518, 519, 521, 520, 526 ו-528: א. בנאו לזון בתכנית מפורטת בשטחים הללו ובשטחים הסמוכים אליהם, ישקול מוסד תכנון את ערכי הטבע במקום, ובכלל זה הקרבה למקווי מים עונתיים או קבועים, אחו לח, בריכות חורף, צמחיה טבעית כולל עצים ופרחי בר, ואת ההנחיות הסביבתיות שיש לקבוע כפועל יוצא מכך. בפרט ייקבעו ההוראות לשימור צירי ניקוז קיימים לשם הבטחת המשך קיום מקווי המים. ב. תכנית לבניה בתאי שטח אלה ובאזורים הסמוכים אליהם תלווה בחוות דעת אקולוג ותכלול הנחיות שיאפשרו את המשך קיום המגוון הביולוגי בתאי השטח. ג. למען השר ספק – לא תהיינה הגבלות על עיבוד חקלאי של הקרקע בתאי שטח אלו. 2. בתא שטח 512 יותרו השימושים המותרים על פי תכנית ש/575. 3. בתא שטח 513 יותרו השימושים המותרים על פי תכנית ש/539.

docx.10.04.2018 תקנון פ"ח_כוללית_353-0138586

עמוד 30 מתוך 77

ה.	הנחיות חקלאיים לסוגיהם בסמוך לנחלים
1.	לאורך צירי נחל ותעלות ניקוז תשמר זכות מעבר לציבור ברצועה ברוחב של 10 מ' לפחות בשתי גדות הנחל. ברצועה זו לא תותר הקמת מבנים.
2.	בתחום עורק ניקוז משני נחל משמרות - יחולו התנאים הנוספים הבאים בהתאם להוראות תמ"א 3/34: א. המבנים ימוקמו במרחק שלא יפחת מ-20 מ' מגדת הנחל. ב. יותרו מבנים רק אם לדעת מוסד תכנון אין חשש שהם יגרמו לזיהום מים. ג. תינתן עדיפות למעבר חופשי ורציף לאורך הנחל להולכי רגל ורוכבי אופניים. ד. מוסד התכנון נתן דעתו להיבטים סביבתיים. ה. התקבלו חוות דעת בהתאם לנדרש בתמ"א 34 ב/3. ו. תובטח שמירה מירבית על פיתולי הנחל, ככל שניתן תוך התייחסות להיבטים סביבתיים של נוף ואקולוגיה.

בקרע חקלאית עם הנחיות מיוחדות (סעיף 4.10.2. ח. בין היתר: מפגש הנחלים ברקן משמרות, נחל משמרות, נחל פרדס חנה, שדה המתננים, בריכת חורף נווה רותם הדרומית, משמרות דרום, האלון הבודד)

- ישקול מוסד תכנון את ערכי הטבע במקום ואת ההנחיות הסביבתיות שיש לקבוע כפועל יוצא. הוראות לשימור צירי ניקוז קיימים.
- תכנית בניה בתאי שטח אלו ובאזורים הסמוכים – מצריכה חוות דעת אקולוג ותכלול הנחיות שיאפשרו את המשך המגוון הביולוגי

הנחיות למבנים חקלאיים לסוגיהם בסמוך לנחלים (ה.) – הכוללות מרחק מגדת הנחל, היבטים סביבתיים, שמירה מירבית על פיתולי הנחל.

מוצעת תוספת הגנה על האזורים – גבעת הדונגית, בית גידול לח בצפון פולגון מס' 4

הנחיות והמלצות - תכנון

בדיקת הוראות התכנית הכוללנית – התייחסות לאתרי טבע

6.2 הנחיות להכנת תכניות מפורטות

6.2.12	התקפות בעת הכנת התכנית המפורטת. 1. תכנית מפורטת שבתחומה או בצמוד לה קיימים אתרי טבע עירוני כמפורט בנספח הנופי של תכנית זו תכלול: א. ניתוח נופי וסביבתי של כל פרטי ומאפייני ערכי הטבע בתחום התכנית. ב. חוות דעת של אקולוג ביחס למידת השפעת התכנית על ערכי הטבע הקיימים ואופן שילוב התכנית במרחב זה. ג. התייחסות במסמכי התכנית לניתוח הנופי סביבתי ולחות דעת של האקולוג. 2. מוסד תכנון רשאי לפטור מדרישה זו בחלטה מנומקת ככל שתמצא הצדקה בהתאם לאופיה והיקפה של התכנית.

רשאי לפטור

6.2.14	עקרונות כלל עירוניים לפיתוח נופי: 1. שמירה והעצמה של המרכיבים התכנוניים, הנופיים והחזותיים המייחדים את הישוב ומשווים לו אופי של מושבה חקלאית ירוקה: א. פיתוח וטיפוח שטחים ציבוריים פתוחים הפזורים בשטח הבנוי: פיתוח מרחב ציבורי מזמין ואיכותי, יצירת מדרג של שטחים ציבוריים פתוחים (עירוני, שכונתי, פנים שכונתי, שטחי ספורט), פיתוח אינטנסיבי בשטחים נגישים ובמוקדי פעילות (מתקני משחק, רחבות, גיטן וכו'), ובשטחים האחרים פיתוח אקסטנסיבי. ב. שימור אתרי טבע עירוני בתחום הישוב: שטחי חורשות עצי אלון תבור ומיני עצים נוספים, מקווי מים נקודתיים שסביבם התפתח בית גידול לח טבעי, מרבדי פריחה בשטחי בור באזור החקלאי. ג. שמירה על "האצבעות הירוקות" - השטחים החקלאיים הסובבים את הישוב, חודרים לתוכו כשטחים פתוחים לא מבונים, ומאפשרים מבטים אל השטח החקלאי הפתוח. ד. שמירה על צירים נופיים בשדרות הרחבות וברחובות הראשיים, תוך שילוב ככל הניתן של שבילי אופניים והולכי רגל, גיטן ונטיעות צירים ירוקים משמעותיים: דרך הנדיב ודרך לבנים. ה. יצירת צירים ירוקים היקפיים בשטחים הפתוחים והחקלאיים, וחיבור בינם לבין המרקם הבנוי, בכלל זה דגש על שמירת ערוצי הניקוז המשמעותיים במרקם הבנוי: שציפ הואדי ותעלת כרכור, ועל ערוצי ניקוז בשטחים הפתוחים. ו. יצירת מערך שלם ורציף, ככל הניתן, של שבילי טיול ואופניים בהיבט האזורי, המקשר בין ובתוך איזורים ביישוב ובין הישוב לסביבתו. ז. שימור חורשות. שדירות היסטוריות. עזיה רוג'יה (ודגש על אלוויה)

6.8.3 ניקוז ושימור מי נגר

4021 כל תכנית הכוללת תכנונים עירוניים ליישוב חזרי רמתמים לאמצע 2024 ותחילת 2024

6.8.3.3	נוף וסביבה: תכניות מפורטות הכוללות נחלים וצירי ניקוז פתוחים ופשטי הצפה, יכללו הוראות להיבטים נופיים ואקולוגיים, ובין היתר: (1) הוראות בדבר שמירת אופיים הפתוח ושילובם באופן המעניק להם ערך אקולוגי, סביבתי ונופי כחלק מניתוח הפארקים והשטחים הירוקים והפתוחים ביישוב. (2) הוראות לשמירה ושיקום של ערכי הטבע, הנוף, הסביבה והתרבות, ושימור המערכת האקולוגית. (3) אפשרויות התפקוד לצרכי פעילויות נאי ונופש, כולל פיתוח שטחים ומוקדים לפעילות נופש בחיק הטבע, ומעבר חופשי ורציף לציבור לאורך תוואי ניקוז המתאימים לכך. (4) הבטחת זרימת המים ושמירה על איכותם. (5) קביעת גבולות השטח הנמצא בדיקה לתעלת הניקוז או פשט ההצפה.

הנחיות להכנת לתכניות מפורטות

- 6.2.12 תכנית מפורטת שבתחומה או בצמוד לה קיימים אתרי טבע עירוני (בנספח נופי) – ניתוח נופי וסביבתי, חוות דעת אקולוג [...] מוצע להוסיף עריכת סקר טבע מפורט מוסד תכנון רשאי לפטור מדרישה זו
- 6.2.14 עקרונות כלל עירוניים לפיתוח נופי: שמירה והעצמת מרכיבים תכנוניים נופיים וחזותיים של המושבה: [...] פיתוח אקסטנסיבי, שימור אתרי טבע בתחום הישוב, שמירה על אצבעות ירוקות (שטחים חקלאיים חודרים לשטח הישוב), שימור חורשות וכו'

ניקוז ושימור מי נגר

- 6.8.3.3 תכניות מפורטות הכוללות נחלים וצירי ניקוז פתוחים ופשטי הצפה – שמירת אופיים הפתוח ושילובם באופן המעניק ערך אקולוגי [...] שיקום ערכי הטבע, הנוף, המערכת האקולוגית [...]

מאפשר שימור אתרי טבע גם באזורים המיועדים לבניה – והיכן שהנספח הנופי אינו מסמן אתרי טבע עירוני (עציון, פלג, בריכת החורף נוה רותם צפון, וכד')

הנחיות והמלצות - תכנון

בדיקת הוראות התכנית הכוללנית – הקצאות לצרכי ציבור

6.15.19	מתחם 18
	מתחם למגורים הממוקם ממערב למרכז המושבה כולל שכונות שנבנו בעשורים הראשונים לקום המדינה. הבינוי מגוון – צמודי קרקע בצד בניה רוויה בצפיפות נמוכה יחסית.
	1. הוראות
	א. צפיפות המגורים הממוצעת לתכנית – עד 5 יח"ד לדונם. בתכניות להתחדשות עירונית ניתן יהיה לאשר צפיפות עד 9 יח"ד לדונם.
	ב. גובה המבנים - עד 3 קומות. בתכניות להתחדשות עירונית ניתן יהיה לאשר עד 5 קומות.
	ג. אחוז הבניה המותרת במגרש – עד 70%. בתכניות להתחדשות עירונית ניתן יהיה להגדיל ב-30% את אחוז הבניה המותרת במגרש. במגרשים הכוללים מבנים או אתרים לשימור ניתן יהיה לאשר תוספת לאחוז הבניה המותרת במגרש כמפורט בסעיף 6.14.4 ס"ק 4-2.
	ד. בתכניות הכוללות בתחומן קטעים מציר לתכנון דרך הבנים-למרחב, או גובלות בה, יהיו הצפיפות, גובה המבנים והוראות נוספות כמפורט בסעיף 6.15.22 (3). בתכניות אלו ניתן יהיה להוסיף עד 18% לאחוז הבניה המותרת במגרש, מעבר למפורט בסעיף 6.15.19 ס"ק (1) ג' לעיל ולהגיע לצפיפות של 8 יח"ד לדונם
	ה. על אף האמור לעיל, במקומות בהם קבעה תכנית תקפה צפיפות, גובה מבנים ו/או אחוז בניה המותרת במגרש גבוהים יותר, יהיו הצפיפות ו/או גובה המבנים ו/או אחוז הבניה המותרת במגרש לפי התכנית התקפה.
	2. שטחי קרקע לצרכי ציבור
	תכנית מפורטת במתחם זה תופקד בתנאי שסך השטחים המוקצים במתחם זה לצורכי ציבור הינו כ- 106 דונם וסך השטחים המוקצים לשצ"פים הינו כ- 85 דונם, וזאת בהתאם למפורט בתכניות תקפות ולנספח הפרוגרמה של תכנית זו.
	3. זכויות בניה למתחם שטחים עיקריים ליעודי הקרקע השונים מגורים - 560,000 מ"ר מסחר שכונתי - 5,100 מ"ר מבנים ומוסדות ציבור - 127,200 מ"ר
	4. רחוב הגאון (תא שטח 101)
	א. בתכניות מפורטות חדשות, גובה המבנים הגובלים ברחוב יהיה עד 2 קומות.
	ב. במבנים הגובלים ברחוב - בחזית המגרש כלפי הרחוב ישמר קו הבנין הקדמי והצידוי וגובה המבנים ע"פ המאושר.
	ג. בחזית המגרשים הפונה לרחוב יותרו גדרות בנויות נמוכות.

ככל הנראה מאפשר שימור
אתר טבע, לדוגמא רח' עציין
(סך שטחים במתחם 85 ד')

5.3 - הנחיות והמלצות - חינוך

עקרונות מדיניות מוצעות:

- ✓ הפעילויות המוצעות בעבודה זו – תכליתן:
- ✓ חיזוק מעמדו של הטבע במועצה, העלאת נראותו וחיזוק זיקת התושבים,
- ✓ התבססות על סדר היום וחזון המועצה המקומית, על העשייה הענפה במוסדות החינוך ובקהילה, על ממצאי סקר הטבע העירוני, שאת תוצריהם ניתן למצוא באתר המועצה המקומית ועל המערכת המקצועית התומכת של החברה להגנת הטבע.
- ✓ שילוב פעילויות חינוכיות קהילתיות בנושאי טבע עירוני.
- ✓ חשיפה, הטמעה והכשרת בעלי תפקידים ומקבלי החלטות במועצה.
- ✓ בחינת אפשרות לשילוב מרכז טבע עירוני קהילתי.

פעילות חינוכית בהר הארנבות, ר"ג

הנחיות והמלצות – חינוך

בפרדס חנה – כרכור קיימת עשייה חינוכית רבה בתחומי הטבע במועצה, וכעת נדרש להרחיבה ולהעמיקה:

- ❑ **הבאת תכני הטבע במועצה** אל הפדגוגיה מחד והפיכתם למרחבי למידה ועשייה מאידך משתלבות עם המטרות הרשותיות, ביניהן "עיבוי רשימת אתרי הטבע במועצה, הפיכתם למוקדי משיכה לכלל התושבים ויצירת רשת ריאות ירוקות" ועם העשייה הצומחת שמחלקת הקיימות של המועצה המקומית מפתחת בזירות פעולה הכוללות חינוך, קהילה, גינות קהילתיות ושביל מקומי-שביל פרכו"ר.
- ❑ **בשנים קודמות התקיימו השתלמויות** לגננות וליווי צוותי השפ"ע של המועצה לניהול מקיים של הטבע במועצה.
- ❑ **מרבית מוסדות החינוך של פרדס חנה-כרכור נמצאים בסמיכות לאתרי טבע עירוניים**, עובדה שמזמנת את החיבור המתבקש ומתבטאת בעשייה ענפה בגילאי הגן והיסודי סביב הטבע המקומי כמרחב למידה ופעולה.
- ❑ **בשכבה ד' מתקיימת, מזה שמונה שנים, תכנית דגל חינוכית לאימוץ אתר טבע עירוני**, בהדרכת בית ספר שדה 'חוף כרמל' של החברה להגנת הטבע.
- ❑ **עוד פועלות תכנית משתלות**, במסגרתה מוקמות משתלות בבתי הספר, במטרה לגדל עצים וצמחי בר לטובת אתרי הטבע במועצה וכן, **תכנית גני יער**, בה יוצאים הגנים על בסיס שבועי לאתרי הטבע הסמוכים להם.

הנחיות והמלצות – חינוך

המלצות כלליות

- **מהאתר הבודד לרשת אתרים** – כשלב הבא לעשייה הקיימת, יצירת חוט חינוכי מקשר, חזון חינוכי משותף ושיתופי פעולה בין מוסדות החינוך בהקשר הפעילות החינוכית באתרי הטבע במועצה.
- **זיהוי פוטנציאל הרחבה/העמקה בין ממצאי הסקר לזירות פעולה חינוכיות** - האקאתון פתרונות מקומיים לסוגיות/בעיות מקומיות.
- **פיתוח מנהיגות נט"עים** (נאמני טבע עירוני) - שילוב קבוצות תלמידים בכל אירוע חשיפה לציבור, שיתוף ציבור, סדנאות חזון, מעגלי שיח, סיורים מקצועיים העוסקים בטבע עירוני.
- **פיתוח מנהיגות נוער מקומית** ושילוב מרחבי הטבע במועצה בחינוך הבלתי פורמלי כמרחבי מפגש חינוכי, כמרחבי זהות ושייכות, כמרחבי פעולה אקטיביסטית וביטוי למנהיגות.
- **מיפוי שותפים מתוך הרשות ומחוצה לה**, כגון אגפים עירוניים, מוסד אקדמי סמוך, בתי עסק ועוד, שיכולים לתמוך בקיום הפעילות החינוכית ובהתמודדות עם אתגרים רגולטיביים, בטיחותיים, משאבים ועוד.
- **שילוב טיולים וסיורים לימודיים באתרי הטבע המקומיים** במערך הטיולים של מוסדות החינוך במועצה (הטיול הקטן בגנים, סיורים בסביבה הקרובה ועוד).
- **הפקת חומרי מידע** למוסדות החינוך בנושא הטבע המקומי לשימוש צוות המורים והתלמידים, כגון- מפה דיגיטלית של אתרי טבע עירוני, מגדיר למינים מקומיים בעיר, חוברות מידע, פוסטרים ועוד.
- **ביצוע השתלמויות שנתיות להכשרת צוותי החינוך** במועצה לתחום טבע עירוני, להכרות עם המינים המקומיים וללמידה חוץ כיתתית באתרי הטבע.

הנחיות והמלצות – חינוך

המלצות כלליות

מתאים לגילאים	כללי	תכנית חינוכית
גנים, כיתות א-ב	לצד פעילות 'גני יער' במועצה ו/או בגנים שטרם לוקחים בה חלק, ניתן לשלב סדרת טיולים לילדי הגן בסביבה הקרובה לגן בהם יחוו פליאה והנאה מגילוי הסביבה ומרכיביה, עונות השנה ומאפייניהן, מגע ישיר עם החוץ ופיתוח סקרנות, ערכי כבוד ושמירה על הטבע סביב ותרבות טיילות מגיל צעיר. הטיול הקטן מתאים מאוד גם לכיתות היסודי הצעירות א'-ב' ויכול להוות בסיס מצוין לצמצום זרות והגדל הזיקה בין הילדים לסביבתם, לתחושת הביטחון במרחבי החוץ, מיומנויות שהייה ולמידה בטבע ועוד. ניתן לשלב גם תוצרי למידה כגון מגדיר מינים מקומי של צומח וחי אותם גילו, תיעודו וחקרו (דיגיטלי/פיזי).	הטיול הקטן
שכבה ד'	התכנית מתקימת בשכבה ד', במתכונת של 15 מפגשים שמובילים תהליך של פליאה – חקר – פעולות ממשק – הכנות ליום שיא קהילתי – יום שיא. * מצורף פירוט בתי הספר ופעילותם באתרי הטבע העירוני בנספח 1. כל פעולות הממשק שבוצעו בשטח על-ידי התלמידים נגזרו ישירות מהמלצות סקר טבע 2014 בעקבותיהן ניתן היה לראות שינויים באתרים. כעת, מחכים לממצאי סקר המפגעים הנוכחי כדי לדייק את המשך העבודה עם התלמידים באתרים. <u>המלצות להמשך הפעילות:</u> המשך ניטור אחר אתרי הטבע וקביעת תכנית עבודה לאור ממצאי הסקר 2022-23 לצד שביל פרוכ"ר, שמייצר את החיבור הפיזי בין האתרים, ניתן לייצר רשתיות דרך פעילות התלמידים – שיח משותף, למידת עמיתים, גיבוש חזון משותף והצגתו למקבלי ההחלטות במועצה המקומית, יצירת שיתופי פעולה	'אמץ אתר טבע עירוני'
ממלך מכיתות ד' ומעלה	המיזם החינוכי פועל במועצה https://www.pardes-hanna-karkur.muni.il/articles/item/423 וניתן להרחיבו בשני אופנים: א- להוסיף "שכבות חקר" על-בסיס תחומי החקר של ארגון <u>GREEN MAP</u> העולמי ב- יצירת שיח משותף בין בתי הספר לצורך למידת עמיתים, יצירת שיתופי פעולה, הדהוד ציבורי וקידום ראייה מערכתית בתכנון וניהול אתרי הטבע העירוניים-קהילתיים.	'מפה ירוקה'
ממלך מכיתות ד' ומעלה	החיבור הרגשי לציפורים מקומיות מאפשר זיקה ותחושת אחריות למרחב הטבעי בו הן נמצאות וכן, מזמן מפגש עם דילמות סביבתיות הרלוונטיות לעולם. נכיר מיני הציפורים במועצה ובסביבתה, ציר נדידה משמעותי, כיצד מבצעים תצפית ציפורים, היכן נחפש ציפורים ועוד.	'צפרים צעירים'
חט"ב ותיכון אפשרי גם מכיתות ה' ומעלה	כחלק משילוב התיכונים בעשייה החינוכית באתרי הטבע במועצה על שביל פרוכ"ר, ניתן להתייחס למגוון היבטים של טבע עירוני במטרה להעלות המודעות והחשיבה הביקורתית, להתוודע לתפיסות עכשויות וחשיבותו של הטבע במועצה בהתמודדות עם שינויי האקלים ולפעול בכלים של גיוס ורתימה של שחקני מפתח (רשות, ציבור, בעלי עניין, גופי מקצוע...): - היבטים קונפליקטואלים במפגש בין בר לתושבים ודרכים לצמצום - תפיסות גינון – האם כל קוץ הוא מפגע? האם ריסוס הוא הדרך הנכונה? ... - פתרונות מבוססי טבע כמענה מיטבי להשפעות האקלים העירוניות התלמידים יעבדו בשלושה רבדים של אקטיביזם: ✓ ממשק – ניהול שטח ✓ הסברה – הפצת הידע ✓ אזרחות פעילה משפיעה – שיח/פעולה מול גורמים או אנשים עם יכולת השפעה.	'קונפליקט לצד קיום משותף'

הנחיות והמלצות – חינוך

המלצות כלליות

מתאים לגילאים	כללי	תכנית חינוכית
ט' ומעלה	קבוצת תלמידי תיכון שמובילה פרויקט אקלימי, במסגרת מחויבות אישית. חיזוק המערכות הטבעיות ביישוב הוא מרחב פעולה רב משמעות בהקשר מיתון תופעות אקלימיות כמו חום עירוני והצפות. פעילות הנוער יכולה לפעול גם בהיבט המקומי וגם לחבור לרשת ארצית קיימת ופעילה של מחאת הנוער למען האקלים. פעולת נוער האקלים יכולה לחבור למהלכים רשתיים כגון הפעילות החינוכית על שביל פרכו"ר, סקר בריאות העצים שבוצע בשנתיים האחרונות על-ידי אגרונום המועצה, במטרה לשמור על בריאות ה"יער העירוני" ורווחת התושבים, להשתלב במסגרת המדע האזרחי, בפעולות לכל אורך השנה ובנקודות ציון אקלימיות על לוח השנה (יום המגוון הביולוגי, שבוע טבע עירוני,	נוער אקלים
כל הגילאים	מדע אזרחי הינו תחום עולה בו ניתן משקל לנתונים שנאספים מן השדה ע"י אזרחים מן היישוב לכדי יצירת מסד נתונים שיכולים לשמש בידי האקולוגים להבנת מצב המערכת האקולוגית ולגבש דרכי פעולה. בארץ קיימות מספר זירות של מדע אזרחי, אחת מהן היא קבוצת ניטור הפרפרים, בשיתוף אגודת חובבי הפרפרים בישראל. מידי שנה מתקיימות שתי ספירות ארציות גדולות – האחת של ציפורים והשנייה של פרפרים, בהן לוקחים חלק ילדי הגנים, בתי הספר, קבוצות מתנדבים, אנשים מן היישוב. למדע האזרחי פלטפורמות שונות – מוקדי דיווח, אפליקציות דיווח, איסוף נתונים והצגתם. טבעי שהמדע האזרחי ישולב כחלק משיעורי המדעים אך למעשה, מדובר בפעילות שיכולה להתבצע במגוון מסגרות שונות – חינוכיות וקהילתיות, כמובן בליווי מקצועי. המדע האזרחי יכול להעלות מדרגה ולהעשיר יוזמות חינוכיות קיימות, כגון אימוץ אתר ומפה ירוקה והוא יכול להוות פתח לשיתופי פעולה בין קבוצות שונות בקהילה. עוד על מדע אזרחי: המרכז לקידום מדע אזרחי בבתי הספר של אוניברסיטת חיפה והטכניון. על מדע אזרחי באתר החברה להגנת הטבע: מדווחים ושומרים על חיות הבר	'מדע אזרחי'
נוער	תכנית שנתית של חו"ס להכרת הסביבה ולידיעת הארץ, למיומנויות שדה, הדרכה, מנהיגות ואקטיביזם.	חוג סירות מקומי
גננות מובילות ומשלימות, סייעות, מורים, פיקוח, מנהלות מעונות יום	השתלמויות / ימי עיון שנועדו להרחיב הדעת וסל הכלים בעשייה החינוכית באתרי הטבע בעיר, קיימות ושינויי אקלים, פתרונות מבוססי טבע בעיר, למידה חוץ-כיתתית והטיול הקטן ועוד. חדרי המורים של בתי הספר מורשה, שרת ושבילים עברו בין השנים 2018-2022 השתלמויות במסגרת התכנית המשולבת לחינוך לקיימות של משרד החינוך והמשרד להגנת הסביבה ובהנחיית החברה להגנת הטבע.	הכשרת עו"ה

הנחיות והמלצות – חינוך

המלצות כלליות

פריסת עשיית בתי הספר באתרי הטבע במועצה

* נכתב בשיתוף בית ספר שדה חוף כרמל של החברה להגנת הטבע הפעיל בשנים האחרונות עם בתי הספר במועצה.

שם ביה"ס	אתר מאומץ	פעולות שנעשו בשנים האחרונות
כרכור	ואדי הנשיא	כתיבת וחלוקת מכתבים לשכנים של האתר לגבי השפעות פלישת צמחי גינון לאתר טבע והמלצות, פנייה למועצה בבקשה לעקירת סברסים (בוצע), זריעת מיני בר מושכי פרפרים, כיסוח בוגונוויליה מהאלונים
כרכור	חורשת הטייסים	הצבת תיבות קינון, גיזום שבילים, הטמנת בלוטים
פרדס והבית העגול	חורשה במרכז שה"ם	עקירת מינים פולשים וזריעת פרחי בר מקומיים
אלונים	חורשת האלונים (יד לבנים)	פנייה למועצה לבקשה להפסיק ריסוס, עקירת צימוח דודוניה, ניקיון תיבות קינון קיימות, זריעה של תורמוס צהוב.
שדות	האלון הבודד	סידור שביל ואזור מדורות באבנים, שתילת פקעות, ניקיון והכנת שלטים, הגנה על נביטת אלונים צעירים, עקירה של קיקיון
מרחבים	גבעת עציון בשנה הבאה עוברים לחורשת אורנים וחרובים	כתיבת מכתבים למועצה בנושא פסולת בניין, איסוף זבל, גיזום שרביטן שמטפס על האלונים, עקירת דודוניה וטיונית חולות
רבין	אלוני הצפירה	הכנת שלטים, כתיבת מכתבים למועצה, הכנה של פסלים ממוחזרים ביחד עם מתנדב של המקום, הכנת שבילים ומקומות מסודרים למדורה
מעיינות	המכתש	עקירת טיונית חולות, עקירת חמצץ, שמירה על קינון שרקקים
מעיינות	בריכת חורף המטווה	עקירת מינים פולשים, הכנת שבילים מסודרים ומקום למדורות, שלט שכבתי של ברכת חורף, שלטים ומכתבים למקום
שרת	חורשה בקרבת ביה"ס	סידור שבילים, עקירת המין הפולש חמצץ ואיסוף זבל
ישורון ומעיין	חורשת האקליפטוסים	עקירת מינים פולשים, סידור שבילים ואיסוף זבל, עקירת רב מוץ מחוספס, דיווח על פסולת בניין
שבילים	שמורת החורש	עקירת מינים פולשים, פניה למועצה בבקשה לפנות זולה מהאלון הגדול (בוצע), פינוי בזנטים ופסולת בניין מרחבת הכניסה

הנחיות והמלצות – קהילה

רקע

- **הטבע במועצה** מהווה מרחב המאפשר לתושבי המועצה היכרות וחיבור רגשי עם ערכי הטבע המקומיים ועם פעילות שמירת טבע בצורה זמינה ונגישה לכל גיל.
- **אתרי הטבע במועצה מהווים תשתית לקידום החינוך הסביבתי במועצה ומספקים לציבור הזדמנויות איכותיות לפעילות בחיק הטבע ולמעורבות קהילתית** במטרה לחזק את תחושת השייכות למקום, את המודעות למגוון הביולוגי הייחודי ולשמירתו.
- שטחי הטבע ביישוב מספקים **מרחב הזדמנויות איכותי לעשייה חינוכית וקהילתית** ולשיתופי פעולה מסוגים שונים. מערכת החינוך, הפורמלית והא-פורמלית, מרכזים קהילתיים, מרכזי הגיל השלישי, מרכז קליטה, עסקים מקומיים ועוד, מהווים את המרקם האנושי במרחב ויש להם יכולת תרומה משמעותית ביותר לטיפוח נכסים מקומיים, בכללם ערכי הטבע ואתרי הטבע בעיר וסביב לה ושמירתם.
- ישנה חשיבות רבה **לחיבור ולקישוריות בין קהילות המשתלבות יחדיו**, מקיימות שיח ומגלות את מגוון האפשרויות הגלומות בשיתוף הפעולה להשגת מטרות ויעדים עירוניים, בתוכם אתגרי ההתמודדות עם השפעות משבר האקלים. ככל שנשכיל לחבר בין גורמים שונים כך נוכל לפתח מארג אנושי פעיל ומחויב, עם תחושת מחויבות, ערבות הדדית ומשמעות, שתורם לשגשוגן של מערכות טבעיות ביישוב ובכך לבריאות תושבם, ביטחונם ורווחתם.
- **קבוצות תושבים** הן מקור בלתי נדלה של ידע ואקטיביזם הצומח מהשטח. כוח גדול טמון בקהילה, קטנה ככל שתהיה. קבוצות אלו יכולות להרחיב את מעגלי השפעתן וכיום, רשויות מקומיות רבות תומכות בהקמת קהילות תושבים חדשות לטובת נושאים חברתיים וסביבתיים במרחב.

הנחיות והמלצות – קהילה

המלצות כלליות לקידום הטבע במועצה בשדה הקהילתי-עירוני

- מיפוי והקצאת שטחים המיועדים למעורבות קהילתית כחלק מתפיסת ניהול השטחים הטבעיים ברשות.
- מינוי מנהל/ת ייעודי/ת אחראי/ית להגדרת הצרכים, הכנת תכניות עבודה ותקציב לקידום וביצוע פרויקטים. איסוף וריכוז כל המידע והקשר עם הציבור, מיפוי כלל השותפים הקיימים מהמועצה ומחוצה לה, מיפוי הקהילות, גיוס מתנדבים, בניית תכניות הכשרה, ריכוז פרויקטים תיירותיים והתנדבותיים.
- פיתוח מערך מתנדבים מהקהילה בתחום טבע עירוני להובלת פרויקטים בנושא זה במועצה והסדרת פעילותם של הנאמנים כולל ביטוח על ידי המועצה, יידוע המוקד העירוני על פעילותם, חלוקה של תגי זיהוי, חולצות ומיתוג. נאמני הטבע ייצאו לספורים שוטפים בכל המרחב להעמקת הידע, להבנה וזיהוי של תהליכים בשטח, שליחת דוחות מצב מהשטח, התרעה על מפגעים ודיווח למנהל/ת ולגורמים עירוניים. פרסום והוקרת הפעילים – אחת לשנה קיום אירוע הוקרה לפעילים הסביבתיים במטרה לשבח את פעילותם, לתת במה לעשייה ולהודות. פרסום בעיתונות המקומית והארצית, חלוקת תעודות ביום גיבוש אקולוגי.
- גיוס ושילוב קהילה בפעילויות לטיפול ושימור אתרי טבע ביישוב- הרחבת הפעילות הקיימת, תמיכה בקהילות הקיימות והקמת קבוצות חדשות סביב פרויקטים חדשים. הכשרת צוות תושבים שייקחו חלק פעיל בניהול אתרי הטבע הנבחרים ובשמירה עליהם ויהיו בבחינת "העיניים" בשטח. שילוט אתרי הטבע, סימון שבילי טיול, איסוף והצלת זרעים ופקעות של צמחי בר באתרי בנייה, אירועי זריעה של פרחי בר לשיקום אזורים בעיר, בנייה והצבה של תיבות קינון לציפורים, ניטור קהילתי.
- קיום אירועים קהילתיים באתרי הטבע במועצה כגון "ביו-בליץ" (Bio-Blitz)-סקר טבע קהילתי, סיורים מודרכים בסופי שבוע וחגים, הפקת צעדה עירונית שנתית ושילוב אירועים קהילתיים בתחומים שונים באתרי הטבע המקומיים.
- הכשרות וקורסים לתושבים – כמהלך תומך למערך המתנדבים, הפעילים ותושבים בעלי העניין - ראו פירוט בסעיף הכשרות.
- הדהוד העשייה ושימוש מיטבי במגוון כלי המדיה החברתית ("סושיאל") – יצירת "באזז" ושיח בערוצי התקשורת והמדיה החברתית ויצירת ממשק שוטף עם דוברות המועצה.

הנחיות והמלצות – קהילה

המלצות כלליות

הפעילות	הרחבה
תכנית קהילתית מבוססת מקום place-making	היכרות מחודשת של הקהילה עם המרחב האנושי, הפיזי והטבעי הסובב אותה באמצעות התערבות ולקיחת אחריות על המרחב המשותף, המזמינים עשייה חברתית-סביבתית ליצירת מרקם שמתקיימים בו יחסים של שותפות ויצירתיות. במטרה להגביר את האקטיביזם החברתי ולעודד שותפויות ויצירת מקום שטוב לחיות בו, הרשות תפרסם לתושביה "קול קורא ליוזמות חברתיות סביבתיות". היוזמות הנבחרות יקבלו ליווי מקצועי, סיוע ותמיכה כספית. דוגמאות ליוזמות: בנייה והקמה שיתופית של מרחבים אורבניים ירוקים, גגות ירוקים, גינות צמחי בר מקומיים וירק, עידוד הטיילות וההליכה, רכיבה על אופניים, הפחתת זיהום אור, מגוון ביולוגי וטיפוח טבע קרוב לפתח הבית, הקמת ספרייה שיתופית, מסירת חפצים וגיבון בר-קיימא.
הקמת הפורום הירוק של אתרי הטבע העירוניים-קהילתיים	חיבור בין קבוצות הפועלות באתרי טבע עירוני במועצה ליצירת רשתיות, למידת עמיתים, הרחבת מעגלי השותפים, תמיכה בהקמת קבוצות פעילים ו/או שימורן, יצירת מסורת מקומית סובבת טבע עירוני והובלתה (כנס שנתי / צעדה שנתי / תערוכה..), הקמת קהילות מדע אזרחי.
עד 1000 מטר מהבית-תכנית העשרה במסגרת א-פורמלית	תכנית שנתי, חינוכית-קהילתית, הפועלת כחוג אחר הצהריים ומשלבת בין תנועות נוער ומתנס"ים למוסדות קהילתיים באימוץ מסלולי טיול, מרחבי טיפוח ושימור בעיר.
סדרת מפגשים אינטימיים	בניית החלום הקהילתי המשותף, יצירת פרויקטים חדשים ולחדשנות. במפגשים אלו נעודד השתתפות קבוצות אוכלוסייה בחתכים שונים (גילאים ותחומי עניין) ליצירת שיח מגוון.
סדרת סיורים באתרי הטבע במועצה ובסביבתה	סיורים פתוחים לציבור הרחב להיכרות עם אתרי הטבע, המורשת, היסטוריה ועוד.
הכשרה ו/או ליווי נקודתי – קורסים, מפגשי שטח, ימי עיון וכנסים במגוון נושאים, במטרה לתת כלים לקבוצות פעילים ותושבים הרוצים לפעול למען הטבע במועצה	קורסי פעילים לפי אתרי הטבע במועצה לקבוצות פעילים קיימות/חדשות במטרה לתת כלים למעורבות פעילה בתחזוקת אתרי הטבע ולחזק את המימד הקהילתי בהם. תכנים: גיבון בר-קיימא, צפרות, מדע אזרחי וניטור, פתרונות מבוססי טבע להתמודדות עם שינויי האקלים, הדרכת סל"ת (סיור ללא תשלום), תכנון וביצוע אירוע קהילתי, צילום טבע.
אירוע קהילתי – סיוע בתכנון וביצוע אירוע קהילתי סובב טבע עירוני	ניתן לייצר מסורת אירוע קהילתי סובב טבע עירוני המתחבר לעוגנים קיימים בתכנית הקהילתית השנתית (חגים/אירועים/ימים ירוקים/קיימות..). דוגמה לאירוע קהילתי שפעל כשלוש שנים היא המטמון הירוק - משחק משימות בין תחנות בכל רחבי המושבות. אפשרויות נוספות הן כפעילות שכונתית – קבלות שבת באתר הטבע הסמוך לשכונה, בשילוב תכנים
ביו-בליץ	סקר טבע עירוני קהילתי, במסגרת המדע האזרחי, יכול לחבור להכשרת פעילים מובילי ניטור ולהניע מעורבות פעילה של ציבור באיסוף מידע על ערכי הטבע בעיר, כמו גם מפגעים. אירוע הביו-בליץ נעשה בליווי סוקרים בכירים מומחים בתחומם (בוטניקה, עופות, זוחלים, פרפרים..)

הנחיות והמלצות – קהילה

המלצות כלליות

עשייה אקטיביסטית, אותה ניתן לשלב בתכניות השונות ובחיבור בין חינוך לקהילה:

- ✓ ביצוע סקרי/שאלוני תושבים להגברת תחושת השייכות וההזדהות
- ✓ פעולות שיקום אקולוגי בהתאם להמלצות הסקר ובלייווי אקולוגי:
- לדוגמה בהיבטי צמחייה - דילול צמחייה צפופה, עקירת מינים פולשים, שתילת צמחיית גדה באזורים מבוטנים, הגנה על מיני דגל ומינים אדומים וכו'.
- שיקום אתרי מורשת.
- ✓ סימון שבילים ופיתוח מסלולי טבע עירוני
- ✓ יצירת חיבוריות בין אתרי הטבע במועצה והנגשתם לציבור הרחב
- ✓ פיתוח מקורות המים במרחב לצרכי שמירת טבע, נופש, פנאי ותיירות.
- ✓ ניהול נגר עירוני מקיים וגיוסו לפיתוח תיירות וקליטת קהל.
- ✓ העברת סל"תים (סיור ללא תשלום) ע"י קבוצות פעילים/נוער באירועים קהילתיים
- ✓ ניטור אזרחי בתחומי צומח, עופות, פרפרים, יונקים ועוד, תוך מתן דגש לניטור מיני דגל ומינים אדומים מקומיים שצוינו בסקר.
- ✓ קיום "ביו-בליץ" – סקר טבע קהילתי באתרי טבע מובילים ברחבי המועצה.
- ✓ פיתוח/תמיכה בהקמת קבוצות עניין עירוניות שמוקדי עשייתן טיפוח ערכי טבע ומורשת והנגשתם לקהל המבקרים ע"י מפות אינטראקטיביות, משחקי חדר בריחה בטבע, הכנת מגדירים מקומיים, גינות קהילתיות, אירועי פנאי וספורט, נאמני טבע עירוני ועוד.

5.4 - הנחיות והמלצות – תקשורת, דוברות ויחסי ציבור

- ✓ שיתוף ויידוע ציבור הוא חלק הכרחי מהנגשת הטבע לתושבים והפיכתו לסוגיה מקומית בעלת עניין וערך ציבורי ובתוך כך ישנה חשיבות רבה להדהוד ממצאי הסקר טבע והעשייה החינוכית-קהילתית באתרי הטבע בעיר.
- ✓ למערך הדוברות תפקיד חשוב בחשיפת המידע של ממצאי סקר הטבע לציבור, בעדכון הפעולות שנערכות באתרי הטבע, כפועל יוצא של הסקר ובכללן הפעילות החינוכית-קהילתית.
- ✓ שיתוף פעולה בין אגפי המועצה לדוברות בהקשר זה היא מרכיב מרכזי להצלחת דברור הטבע במועצה, תוך שתוף פעולה עם אמצעי התקשורת האחרים עם תושבי העיר-רשתות חברתיות, אתר אינטרנט עירוני, וואטסאפ עירוני, העברת מידע ומסרים דרך מרכזים קהילתיים וכדומה.
- ✓ באתר המועצה המקומית פרדס חנה-כרכור יש מספר זירות פרסום בנושאי טבע עירוני, חלקם תחת "המושבה הירוקה" וחלקם תחת מחלקת קיימות ואיכות הסביבה, ביניהם תוצרי סקר הטבע העירוני, פעילות בגינות הקהילתיות, פרסומים סביב שימור עצי האלון העתיקים ועוד. בעבודה זה נרחיב אפשרויות דברור הטבע העירוני והפיכתו למרחב פעולה ושיח עירוני דינאמי ומתעדכן ונביא דוגמאות מרשויות נוספות.

הזמנת הציבור לאירוע חשיפת סקר טבע עירוני בקריית ים

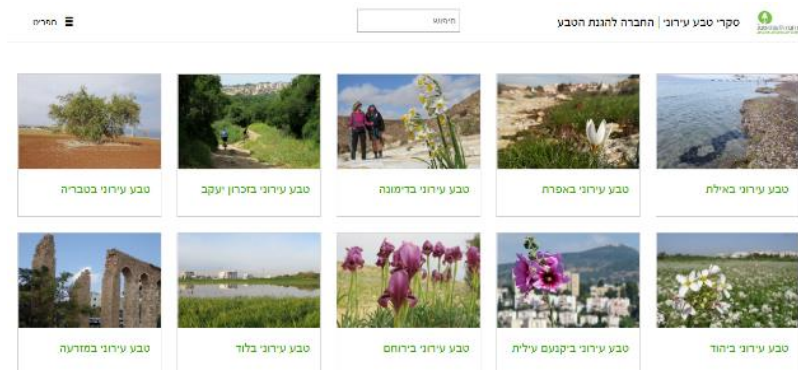
פרסום צעדת גבעות הכורכר השנתית בנס-ציונה

הנחיות והמלצות – תקשורת, דוברות ויחסי ציבור

המלצות כלליות

עשייה אקטיביסטית, אותה ניתן לשלב בתכניות השונות ובחיבור בין חינוך לקהילה:

- **הנגשת מידע לציבור** - לצד פעולות הפרסום, סקר הטבע העירוני יכול להעלות מודעות ציבורית לטבע בעיר, לאתרי הטבע העירוניים ולסביבה, שתוביל לעניין גובר במידע מהנעשה ברשות:
- **מידע בדבר תכנון וניהול אתרי הטבע במועצה**, דוגמת [אודות הטבע העירוני בכפר-סבא](#) שסוקר את העשייה במגוון האתרים ומביא מידע עדכני מהשטח כגון עבודות פיתוח, פינוי פסולת, טיפול במינים פולשים ועוד.
- **ריכוז ממצאי סקר הטבע העירוני** – באתר הרשות – הנגשת המידע קיימת באתר המועצה יחד עם זאת, לפניכם מספר דוגמאות מרשיות נוספות של עיצוב המידע והנגשתו: [סקר טבע עירוני תל-אביב-יפו](#) באתר עיריית ת"א, [בואו לגלות את הטבע בהרצליה](#).
- **לגלות את הטבע ביישוב** – אחד מתוצרי הסקר, שנועד בעיקרו לציבור הרחב ובו מפה מקוונת שמציגה את כל אתרי הטבע העירוני שנסקרו ומגישה לציבור את עיקרי הממצאים בכל אתר ואת דרכי הגישה אליו. את המפה ניתן למצוא באתר העירייה/מועצה ובאתר החברה להגנת הטבע בעמוד [מפתח סקרי תשתיות טבעיות בעיר](#). המפה מלווה בתמונות טבע עירוני מרהיבות שצולמו במהלך ביצוע הסקר.
- **עדכונים, פרסומים ומידע לציבור** בהתייחס למאפיינים עונתיים דוגמת "קיימות ולעניין-עדכונים ירוקים" ממחלקת קיימות כפר-סבא, מידע על חיות הבר בישובים, דוגמת [התן והשועל](#) באתר עיריית כפר-סבא ועוד.

מפתח סקרי תשתיות טבע עירוני באתר החברה להגנת הטבע

הנחיות והמלצות – תקשורת, דוברות ויחסי ציבור

המלצות כלליות

עשייה אקטיביסטית, אותה ניתן לשלב בתכניות השונות ובחיבור בין חינוך לקהילה:

ב - פרסום והדהוד הטבע במועצה:

- **יצירת עולם תוכן טבע עירוני** - במהלך עריכת סקר הטבע העירוני נאסף מידע רב על הממצאים האקולוגיים בעיר, ובכללם עולם החי והצומח בה. מידע זה יכול לשמש את הדוברות, אתר האינטרנט והמדיה החברתית של המועצה ליצירת תוכן מותאם להיכרות של תושבי המועצה עם עולם החי והצומח המתקיים בה, ראו דוגמאות לשונית "[עיר ירוקה](#)" באתר עיריית כפר-סבא, או הנגשת אתרי הטבע העירוניים בירושלים.
- **פרסום אירועים ציבוריים קהילתיים באתרי הטבע המועצתיים** – כחלק מפעילויות אגפי הרשות, פעילויות שכדאי להפוך למסורת שנתית, אפשר סביב טו בשבט, יום כדור הארץ, חגיגת אביב וכדומה-ראו דוגמאות צעדות מסורתיות בגבעות הכורכר-נס ציונה ופעילות קהילתית באתרי טבע עירוני ברחבי הארץ ו**צעדת הגבעות הדרומיות** מודיעין באתר עיריית מודיעין.
- **עריכת סרטונים לחשיפה ופרסום** -בסרטון [הכירו את שביל סובב פרכו"ר](#) ראשת המועצה המקומית מזמינה את הציבור להכיר את שביל 24 ק"מ סובב פרכו"ר. דוגמה נוספת לסרטון שמציג את יופיו וחשיבותו של הטבע העירוני ניתן לצפות ב**טבע עירוני בכפר-סבא**.
- **תיעוד** אירועים קהילתיים, עשייה חינוכית ועוד, דוגמת סרטון [אירוע חשיפה לציבור סקר ט.ע. אשדוד](#).
- **ציון הוקרה** לפעילות רשותית והתנדבותית למען הטבע העירוני ועוד, דוגמאות [טקס הוקרה לפעילי סביבה בשרון](#).

עיר ירוקה באתר עיריית כפר סבא

מגוון מידע לציבור באתר עיריית ירושלים

הנחיות והמלצות – תקשורת, דוברות ויחסי ציבור

המלצות אופרטיביות

המלצות אופרטיביות לעבודת הדוברות ומיקוד אירועי טבע עירוני:

- חיזוק הקשר בין הדוברות לאגפי המועצה שמקדמים שמירת טבע מקומי - במטרה להיות חלק מאמץ רשותי כולל של הבאת אתרי הטבע בעיר/מועצה לקדמת המודעות הציבורית.
- קיום ישיבת עבודה של מנהלי האגפים במועצה באחד מאתרי הטבע ופרסומה בכלי המדיה.
- אתר המועצה – רצוי ש"המושבה הירוקה", תופיע בעמוד הבית (היה צורך לעשות להיעזר בחיפוש 'טבע עירוני' כדי להגיע לעמוד) ואפשר להרחיב המידע (מצאי, אירועים, פעולות המועצה..) ולעדכנו, דוגמת [אתרי טבע עירוני](#) באתר עיריית ירושלים, או דוגמת "עיר ירוקה" בעמוד הבית של עיריית כפר-סבא, אותה הבאנו קודם.
- שימוש במדיה החברתית להעלאת מודעות לטבע בעיר- של אירועים קהילתיים, הכשרות,, ימי עיון לעובדי הוראה, פעילות חינוכית, מדע אזרחי, תערוכת צילומי טבע עירוני, עשייה תורמת, פוסטים של תושבים ועוד.

פוסט בעקבות זריעת פרחי בר בת"א - יפו

הנחיות והמלצות – תקשורת, דוברות ויחסי ציבור

המלצות אופרטיביות

הצעות לאירועי קהילה וחינוך באתרי הטבע העירוני

○ **שבוע אהבה לטבע ולסביבה/שבוע טבע עירוני** – שבוע של סיורים, סדנאות, הרצאות, הצגות, מוזיקה ומופעים, שעות סיפור. בניהם אירוע שיא לקהל הרחב באתרי הטבע העירוני בעיר. במהלך האירוע הקהילה המקומית תיחשף לאתרי הטבע העירוני ולייחוד הטבע העירוני בעיר. הפעילות תתרכז בקהל יעד של משפחות (**טבע בחגים ועונות השנה** - פעילויות שונות כגון משחקי-טבע, תצפיות, חידות, "חדר בריחה בטבע" וכדומה. שילוב באירועים קהילתיים רחבים כגון צעדות, ימי שיא בנושאי סביבה ואקולוגיה, הפנינג אביב, יום המשפחה, אירועי גינות קהילתיות, ימים סביבתיים ועוד.

○ **פעילות חינוכית** – כל תוצרי בתי הספר הפועלים בתכנית מתמשכת באתרי הטבע במועצה, ימי שיא בפעילות אימוץ אתר בשיתוף מוסדות החינוך והקהילה, פרויקטים של שיקום ועוד.

■ **אירועי הספירות השנתיות הגדולות – ציפורים ופרפרים** – מידי שנה מתקיימים שני אירועי מדע אזרחי בפריסה ארצית - ספירת הציפורים נערכת סביבות דצמבר-ינואר וספירת הפרפרים סביבות מרץ-אפריל. קבוצות ניטור מקומיות ותושבים מוזמנים לקחת חלק בספירות אלו, שתוצאותיהן נאספות במוקדי דיווח. ומלץ לפרסם את תוצאות הניטור העירוניות ובכך להתוודע לעושר המינים וכמות הפרטים שנצפו. רקע, חומרים והנחיות על **ספירת הציפורים הגדולה** ניתן למצוא בעמוד [הצטרפו לספירת הציפורים הגדולה](#) באתר החברה להגנת הטבע ובאתר [המרכז לטיפוח ציפורי הבר בחצר ובגינה](#). רקע, חומרים והנחיות על **ספירת הפרפרים הגדולה**, ניתן למצוא באתר [אגודת חובבי הפרפרים](#) ובאתר החברה להגנת הטבע [מה למדנו מספירת הפרפרים הגדולה](#).

אירועי קיץ לכל המשפחה בעמק הצבאים, ירושלים

5.5 - הנחיות והמלצות - טיפול במפגעים סביבתיים

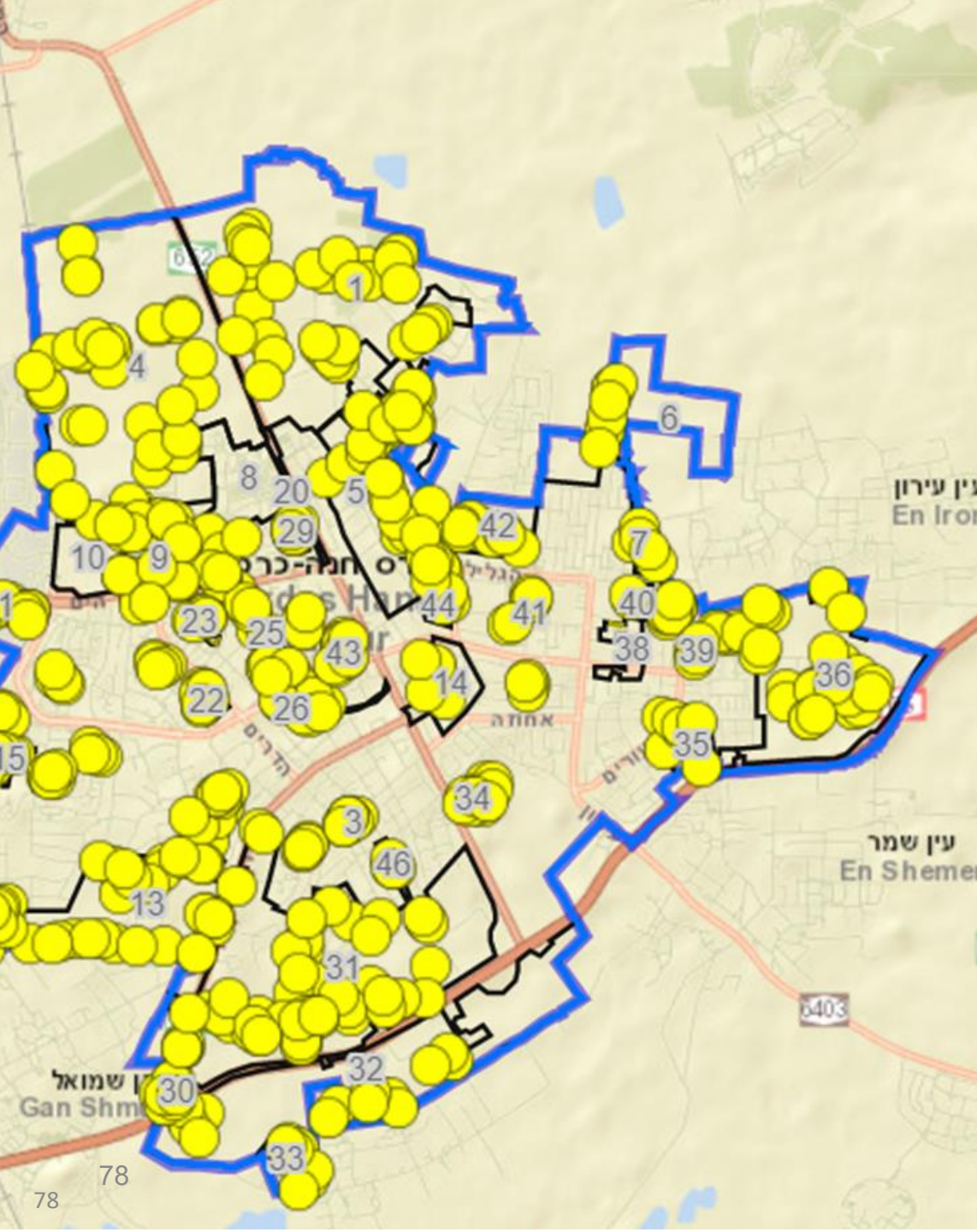

שיטת העבודה של סקר המפגעים הסביבתיים

- הסקר נערך בהליכה רגלית ונסיעה בכל אתרי הטבע במועצה.
- כלל המפגעים תועדו באפליקציית collector כולל רישום ראשוני בשטח ותמונת המפגע.
- מוקדים משמעותיים סומנו גם מחוץ לאתרי הטבע.
- כלל הממצאים רוכזו בשכבת GIS, באוגדן כרטסות ובמסמך מסכם.
- סך הכל זהו בשטח הישוב 562 מוקדי מפגעים סביבתיים ואקולוגיים.

סביבת פרק ב'-

סקר המפגעים

1. סקירת אתרי הטבע כפי שהוגדרו בסקר הטבע, ומפגעים נוספים במרחב.

2. מיפוי המפגעים לפי סיווגים:

- מפגעי פסולת: אשפה, חקלאית, בניין, גרוטאות, עודפי עפר, אסבסט, מסוכנת.
- מפגעים אקולוגיים: מיני פולשים, בע"ח פולשים ומזיקים,
- מפגעים נוספים: מוקדי מדורות, נגר והצפות, הפרות קרקע, ביוב, זיהום אור ועוד.

3. העלאת המפגעים על מפות, על פי סיווגי המפגעים.

4. כתיבת דוח המלא וכרטסות האתרים.

5. הנחיות והמלצות לטיפול.

סקר מפגעים סביבתיים בפרדס חנה-כרכור

אוגוסט 2023

הסקר נערך על ידי יחידת סקרי טבע עירוני בחברה להגנת הטבע בסיוע המשרד להגנת הסביבה

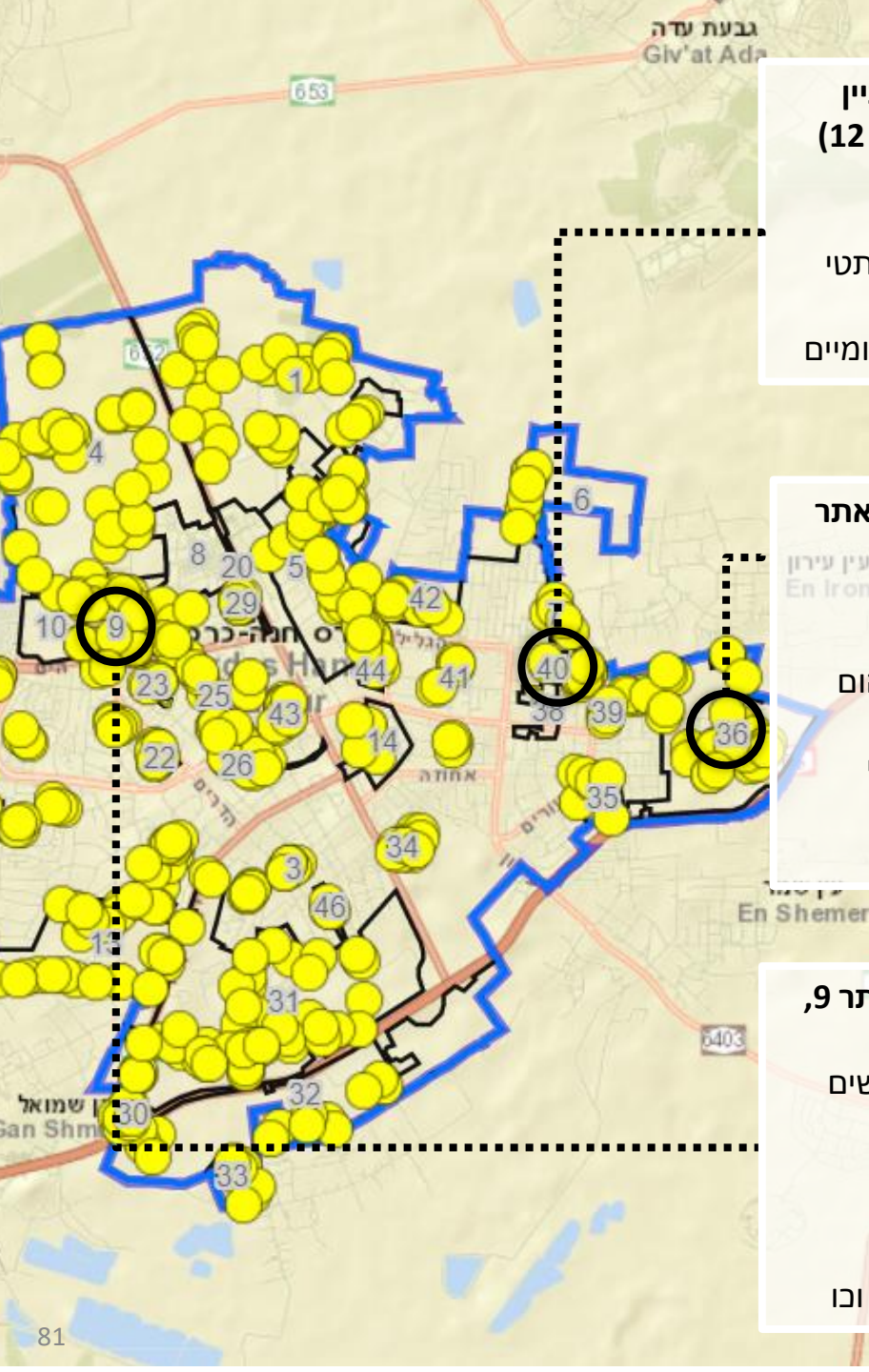
סקר מפגעים סביבתיים בפרדס חנה-כרכור

אוגדן כרטיסי אתרים

נערך על ידי יחידת סקרי טבע עירוני בחברה להגנת הטבע בסיוע המשרד להגנת הסביבה

יולי 2023

**סוללות פסולת בניין
ועודפי עפר (אתר 12)
מפגע בטיחותי**

מפגע אקולוגי אסתטי
פגיעה במינים מקומיים

**פסולת חקלאית (אתר
36/38):
מפגע בטיחותי**

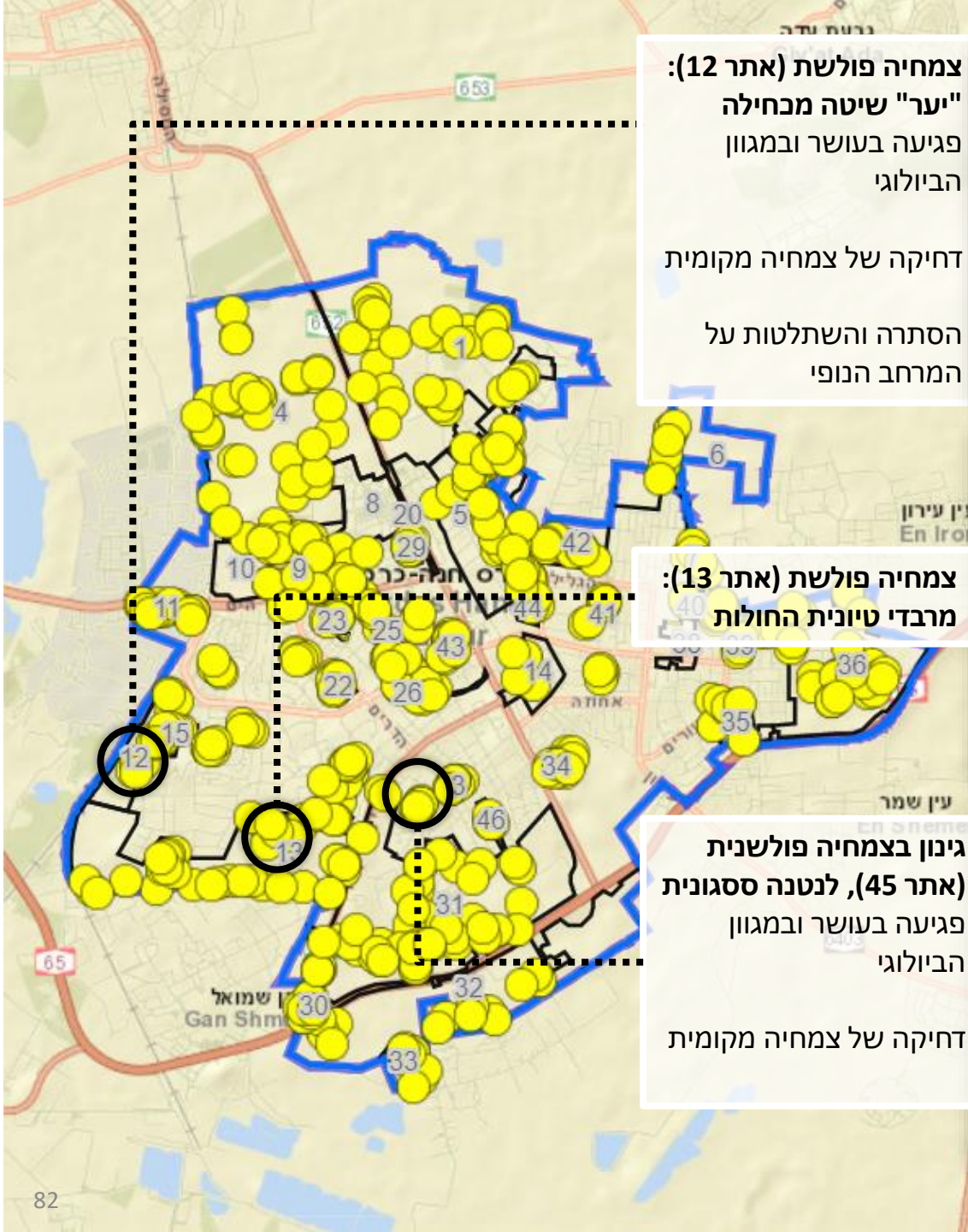
מפגע אקולוגי וזיהום
מים
מפגע אסתטי נופי
מפגעי ריח

**פחים פתוחים (אתר 9,
אנדרטת הנח"ל)
משיכת מינים פולשים**

דחיקה של צמחיה
מקומית
מפגע אסתטי, ריח וכו

צמחיה פולשת (אתר 12):
"יער" שיטה מכחילה
 פגיעה בעושר ובמגוון
 הביולוגי

דחיקה של צמחיה מקומית
 הסתרה והשתלטות על
 המרחב הנופי

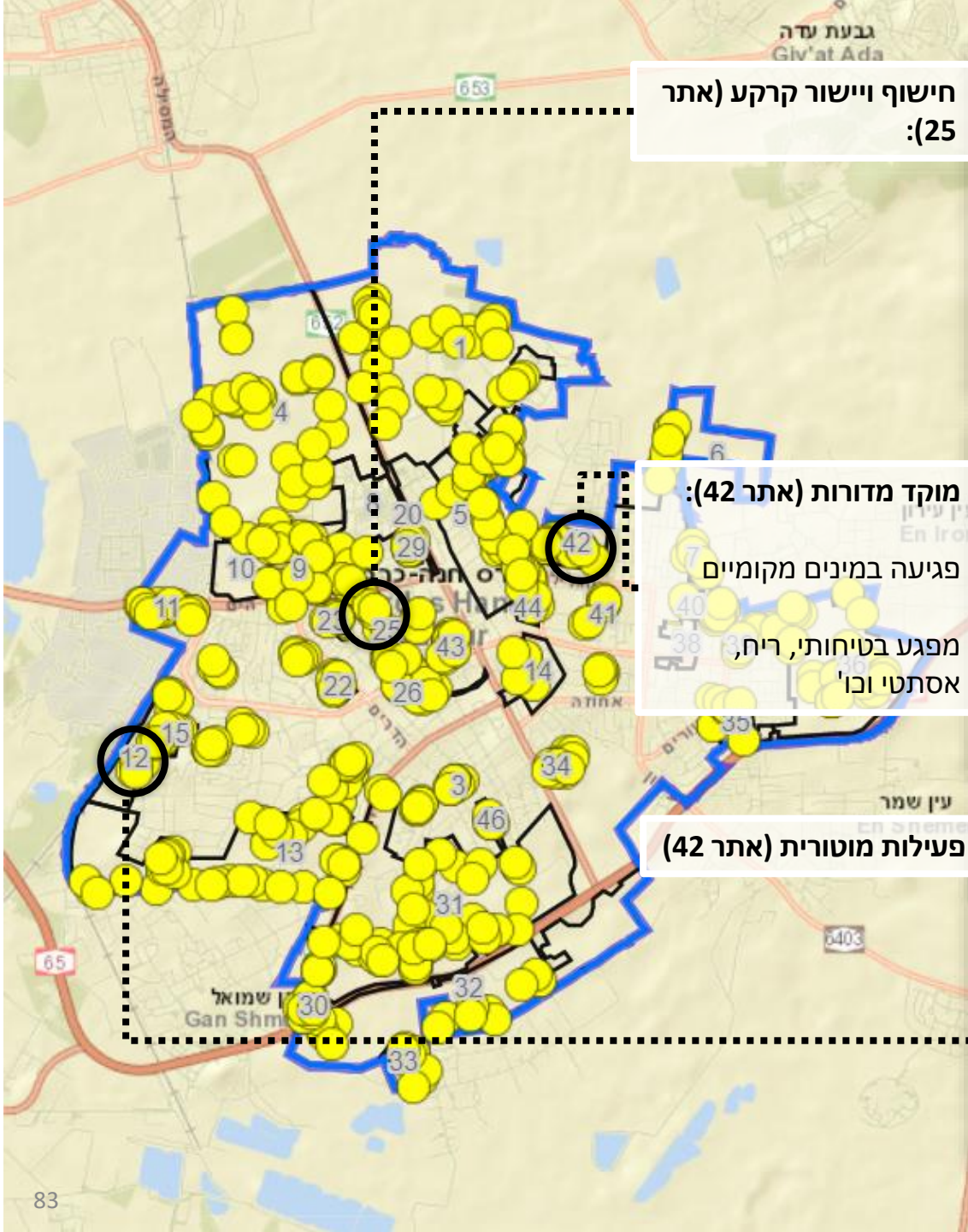
צמחיה פולשת (אתר 13):
מרבדי טיונית החולות

גינון בצמחיה פולשנית
(אתר 45), לנטנה ססגונית
 פגיעה בעושר ובמגוון
 הביולוגי

דחיקה של צמחיה מקומית

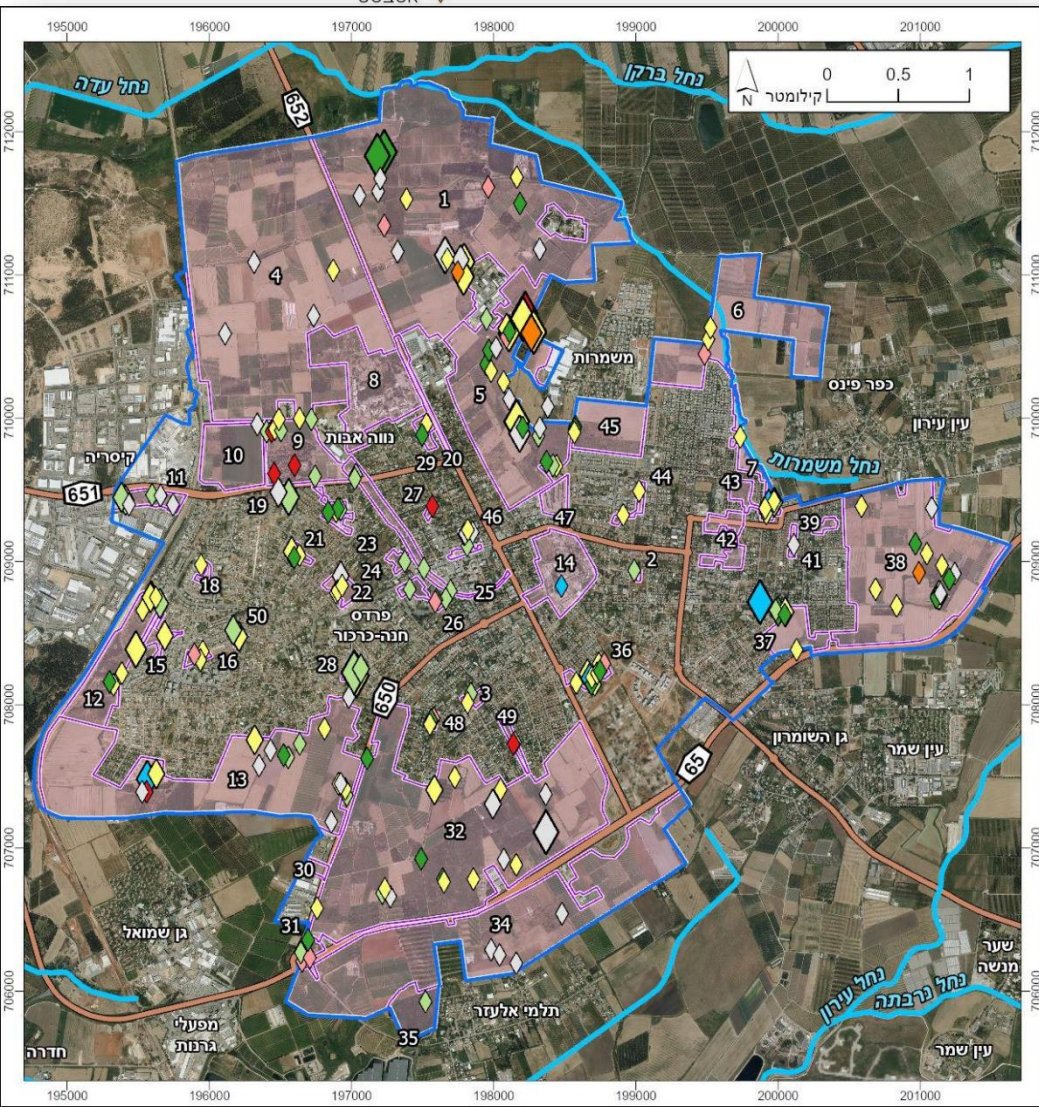
הנחיות והמלצות - המלצות טיפול עיקריות במפגעים סביבתיים

מפגעי פסולת

כביש	פסולת בניין	גודל המפגע
נחל	פסולת חקלאית	קטן 0-150 מ"ר
אתר טבע עירוני	אשפה	בינוני 150-500 מ"ר
גבול הסקר	גרזטאות	גדול 500-100 מ"ר
	פסולת מסוכנת	גדול מאוד < 1000 מ"ר
	פחים פתוחים	
	עודפי עפר/ דרדרת	
	אסבסט	

סה"כ נסקרו למעלה מ-180 מפגעי פסולת שונים:

- 77 מוקדי השלכת פסולת בניין.
- 42 מוקדי השלכת פסולת חקלאית: שדרות הציונות (12), אתר מס' 5, סובב תל אלון (32)
- 34 מוקדי השלכת פסולת ביתית: רחוב אילת (19), רחוב עציון (28)
- 31 מוקדי ריכוז גרוטאות אתר שולי בקעת הנדיב (1)
- 3 מוקדי אסבסט, 10 מוקדי פסולת מסוכנת.
- אתרים עיקריים עם פסולת רבה: אתר מס' 5, אתר מס' 1

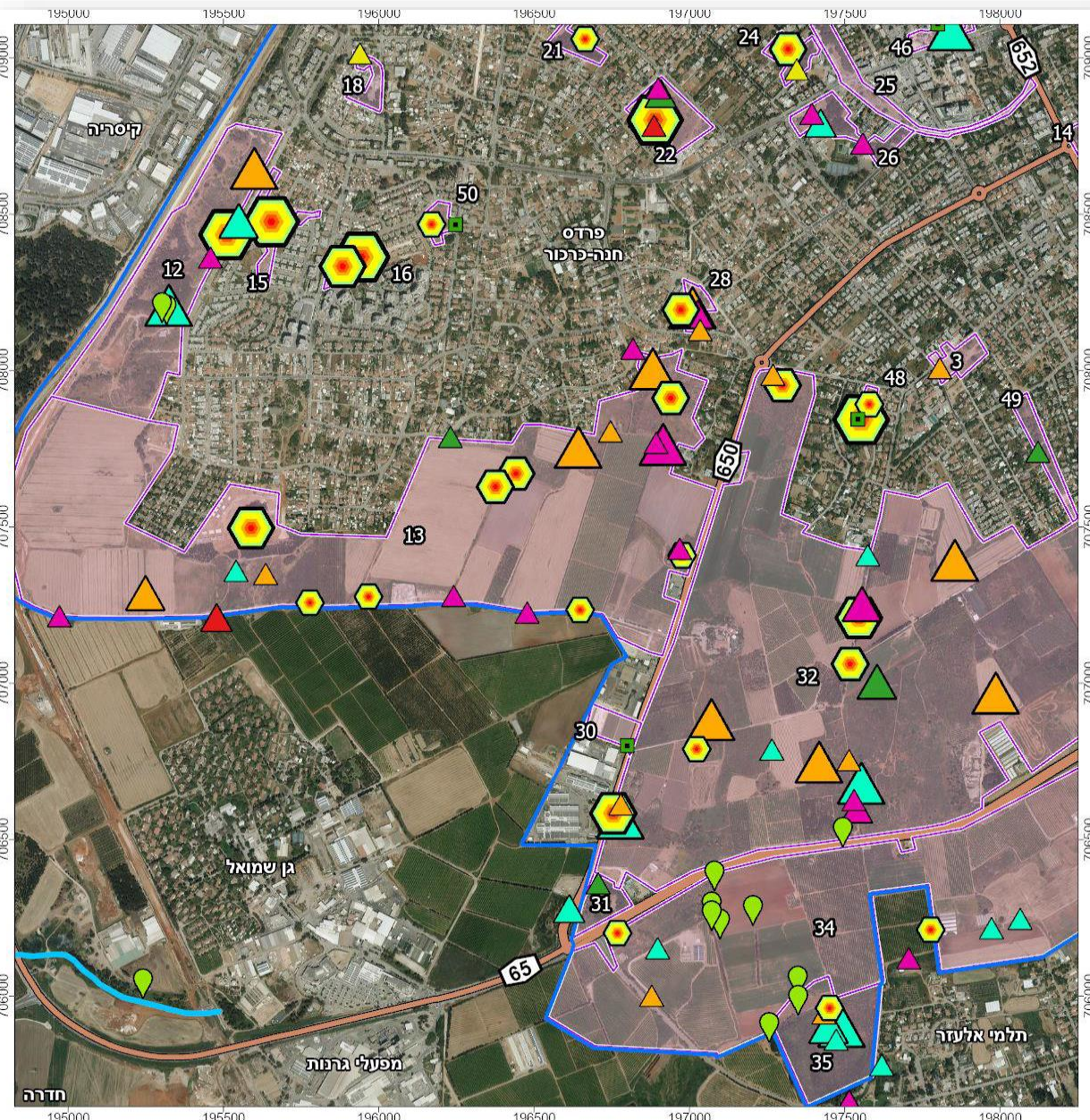

פסולת בניין, אתר מס' 28.

הנחיות והמלצות - המלצות טיפול עיקריות במפגעים סביבתיים

מפגעים אקולוגיים – טיפול בצמחיה פולשת והפסקת גינון בצמחיה פולשנית

דרום מערב

צמחיה פולשת עם 191 מוקדים:

- שיטה כחללה הוא המין הפולש העיקרי.
- צמחים פולשים עיקריים אחרים הם טיונית החולות, חמציץ נטוי, אזדרכת מצויה.
- אתרים עיקריים: חולות קיסריה, שדרות הציונות, סובב תל אלון (טיונית חולות)

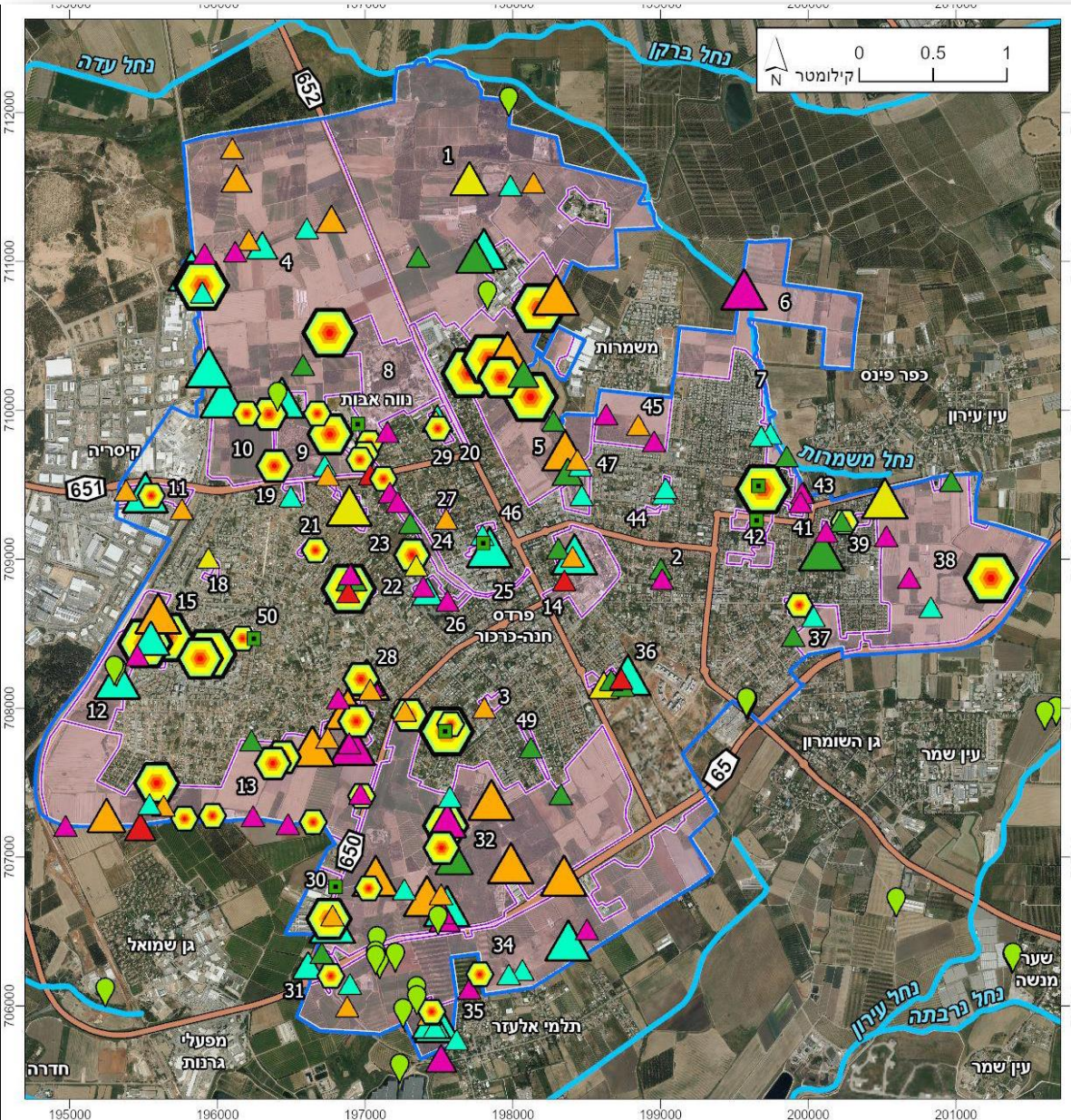
גודל המפגע	שני מינים או יותר	גבול הסקר
△ קטן 0-150 מ"ר	△ שיטה כחללה	□ אזור סביב עירוני
△ בינוני 150-500 מ"ר	△ טיונית החולות	□ גבול הסקר
△ גדול 500-100 מ"ר	△ אזדרכת מצויה	
△ גדול מאוד < 1000 מ"ר	△ חמציץ נטוי	
△ פרקינסוניה שיכנית	△ אחר	
● אמברוסיה מכונסת	■ גינון בצמחיה פולשת	
● מקור הנתונים: אגף מידע מדעי, רשות הטבע והגנים 2009-2022		

הנחיות והמלצות - המלצות טיפול עיקריות במפגעים סביבתיים

מפגעים אקולוגיים – הפסקת גינון בצמחיה פולשנית

גינון בצמחיה פולשנית :

- צמחים שונים שנוטים לגנן באמצעותם ומתפשטים במהירות לשטחים הפתוחים הסמוכים על חשבון מינים מקומיים. לדוגמא לנטנה ססגונית, פלפלון דמוי-אלה.

גודל המפגע	● שני מינים או יותר	— כביש
△ קטן 0-150 מ"ר	▲ שיטה כחלחלה	— נחל
△ בינוני 150-500 מ"ר	▲ טיונית החולות	□ אתר טבע עירוני
△ גדול 500-100 מ"ר	▲ אזדרכת מצויה	□ גבול הסקר
△ גדול מאוד < 1000 מ"ר	▲ חמציץ נטוי	
	▲ פרקינסוניה שיכנית	
	▲ אחר	
● אמברוסיה מכונסת	■ גינון בצמחיה פולשנית	
● מקור הנתונים: אגף מידע מדעי, רשות הנורס והגיוח 2009-2021		

הנחיות והמלצות - המלצות טיפול עיקריות במפגעים סביבתיים

מפגעים אקולוגיים – טיפול בצמחיה פולשת

חמצוץ נטוי, אתר מס' 18

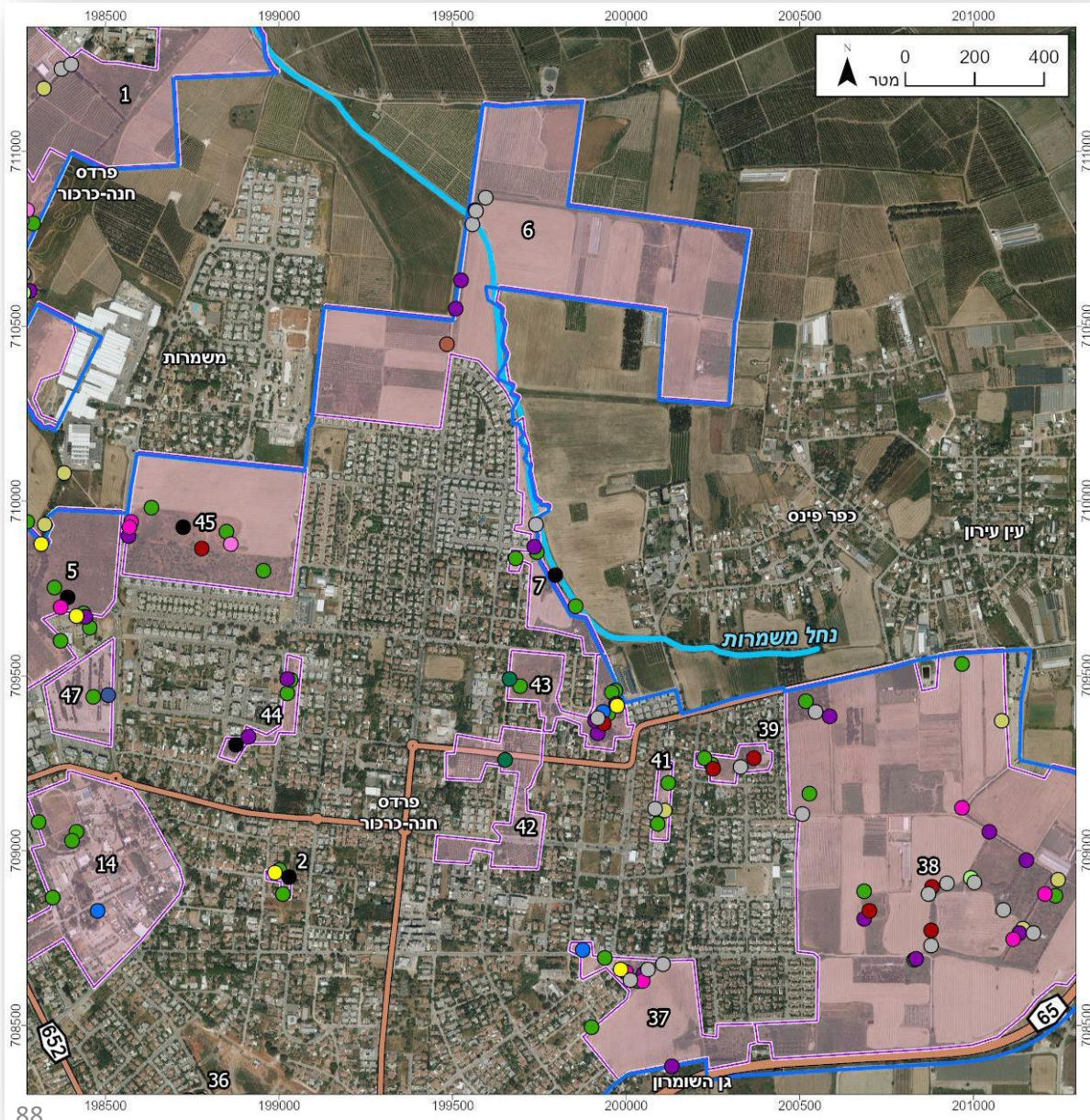

שיחייה של שיטה כחלחלה, צמח פולש אגרסיבי, מתפשט במהירות, אתר מס' 1

הנחיות והמלצות - המלצות טיפול עיקריות במפגעים סביבתיים

צפון מזרח

מפגעים נוספים

מפגעים נוספים שנמצאו:

- פעילות מוטורית
- עודפי עפר הפרות וסחף קרקע
- מבנים נטושים
- זיהום רעש ואור
- גדרות
- מוקדי מדורות

כביש	אחר	מוקד מדורות
נחל	אסבסט	מחצבה
אתר טבע עירוני	אשפה	סחיפת קרקע
גבול הסקר	ביוב פתוח	עודפי עפר/ דרדרת
	מתפרצים בע"ח פולשים/ מתפרצים	פחים פתוחים
	גינון בצמחייה פולשת	פסולת בניין
	גרטאות	פסולת חקלאית
	זיהום אור	פסולת מסוכנת
	חישוף/ יישור קרקע	פעילות מוטורית
	מבטרים	צמחייה פולשת

הנחיות והמלצות - המלצות טיפול עיקריות במפגעים סביבתיים

כללי – סדר עדיפויות ומדיניות טיפול מוצעת

מהם המפגעים בכל אתר והיקפם?

מהי רמת הדחיפות בטיפול בכל מפגע?

מהו משך הזמן הנדרש לטיפול בכל מפגע?

מהי מורכבות הטיפול בכל מפגע ומה היקף המשאבים הנדרשים?

הנחיות והמלצות - המלצות טיפול עיקריות במפגעים סביבתיים

כללי – סדר עדיפויות ומדיניות טיפול מוצעת

הכנת תוכנית רב-שנתית לטיפול במוקדי צמחייה פולשת.

פעולת אכיפה, יצירת אלטרנטיבות של אתרי איסוף ומיחזור **למניעת**
השלכת פסולת בניין.

חינוך והסברה, הקמת אתרים ייעודיים עם מתקנים מתאימים
להתמודדות עם השלכת **אשפה ביתית**.

תכנון וניהול השטחים הפתוחים מ"חצר אחורית" ל"חצר קדמית":

אתרי טבע מטופחים, נגישים, בטוחים,
קרובים ומזמינים את התושבים לביקור
והנאה בחיק הטבע במועצה.

הנחיות והמלצות - המלצות טיפול עיקריות במפגעים סביבתיים

מפגעי פסולת

פסולת בניין, אשפה ועודפי עפר (אתר מס' 9)

אשפה ביתית (אתר מס' 26)

מיקוד הטיפול במפגעי הפסולת על פי המיפוי שנעשה, תוך דגש על מפגעי פסולת מסוכנת.

מיקוד אכיפה בקרבת אתרי בנייה.

למניעת השלכת פסולת בניין ופסולת ביתית: חסימת דרכי גישה לרכבים, שילוט, הסברה, אכיפה, הקמת מתקני אשפה חסיני נבירה.

אסבסט: סימון האתרים שנמצאו, גידורם. פינוי מרוכז לאתר ייעודי בהתאם להנחיות המשרד להגנ"ס.

פסולת חקלאית (אתר מס' 1)

מבנה נטוש עם גג אסבסט (אתר מס' 1)

הנחיות והמלצות - המלצות טיפול עיקריות במפגעים סביבתיים

סדר עדיפויות ומדיניות טיפול מוצעת – טיפול בצמחיה פולשת

טיונית החולות (אתר מס' 13)

זרעי אזורית מצויה (אתר מס' 16)

✓ **ניטור שוטף** של אתרי הטבע, זיהוי מוקדי פלישה והערכת רמת האיום.

✓ **הגדרת סדרי עדיפויות לטיפול** במוקדי פלישה:

✓ **טיפול במוקדי פלישה בבתי גידול רגישים ובקווי תפר בין שטחים בנויים או חקלאיים לשטחים הפתוחים.**

✓ **טיפול במוקדי פלישה באתרי הטבע שהוגדרו כערכיים.**

✓ **העסקת אקולוג לבניית תכנית טיפול.**

✓ **טיפול שוטף** במוקדי הפלישה, עד לביעור מלא או ויסות. פיקוח אקולוג.

✓ **מניעת שתילת צמחיה פולשנית.**

הנחיות והמלצות - המלצות טיפול עיקריות במפגעים סביבתיים

מפגעים אקולוגיים – הפסקת גינון בצמחיה פולשנית

הפסקת גינון בצמחייה פולשנית,

כדוגמת לנטנה ססגונית, אזדרכת, צחר כחלחל.

הכנת תכנית מסודרת במערכת הגינון המועצתית להחלפה הדרגתית של צמחים עם נטייה לפולשנות.

רצוי להשתמש במינים מקומיים חסכוניים במים וקלים לקליטה.

ניטור קבוע אחר ריכוזים בהם שתולים צמחים עם נטייה לפולשנות.

לנטנה ססגונית (אתר מס' 2)

גיכון בצמחיה פולשנית – אזדרכת מצויה (אתר מס' 14 ביה"ס החקלאי)

הנחיות והמלצות - המלצות טיפול עיקריות במפגעים סביבתיים

מפגעים אקולוגיים - מוקדי מזיקים, מינים פולשים ומתפרצים

מוקד האכלת בע"ח - אשפה
(אתר מס' 46, מרכז פרדס חנה)

הכנת תכנית מערכתית לצמצום מפגעי מינים פולשים ומתפרצים, אתרי קיבון בעייתיים מוקדי פעילות ורבייה של תנים ועוד.

יצירת רצועת חיץ בגבול המרחב הבנוי, שלא תעודד חדירת בע"ח למרחב הבנוי, ע"י:

הצבת מערכות אשפה חסינות לנבירה ע"י יונקים וחיות בית.

שימוש בצמחייה מקומית והימנעות משתילת עצי פרי באזורי חיץ.

אפשרות גידור למניעת כניסת יונקים גדולים לתחום הבנוי במועצה, התקנת שערים בגבול בין גנים ציבוריים לשטחים טבעיים.

מניעת האכלת חיות בית במרחב הציבורי.

מעבר לפחים חסיני נבירה (דוגמא ר"ג)

הנחיות והמלצות - המלצות טיפול עיקריות במפגעים סביבתיים

מפגעים סביבתיים נוספים מגוונים-טיפול בפעילות מוטורית, מוקדים המועדים לשריפות, הפרות קרקע

- ✓ מבצעי הסברה למשתמשים בנושא הדלקת אש במוקדים שנמצאו, הקמת מתקנים ייעודיים להדלקת אש ושילוט.
- ✓ צמצום פעולות לחישוף צומח וקרקע בשטחים פתוחים. הסברה לקבלני בניה וגינן.
- ✓ פעילות מוטורית – הסברה לציבור, הגדרת אזורים ייעודיים לפעילות זו. מניעת כניסה לאתרים מופרים תוך אכיפה.

מוקד מדורות (אתר מס' 28, רח' עציון).

פעילות מוטורית (אתר 45)

6. סיכום

- לאורך העבודה הצגנו את הפעולות המומלצות לתכנון, שימור וטיפול אתרי הטבע בהיבטים השונים: תכנונית - סטטוטורית, ביצועית, תחזוקתית, חיבור הטבע למערכת החינוך ולקהילה ודברור הנושא לאוכלוסיה.
- **אותרו מספר מוקדים מוצעים** לפיתוח תשתיות טבעיות ברמת מימוש גבוהה, עם יכולת גיוס משאבים ממקורות שונים, לתכנון ופיתוח ולשילוב במערך השטחים הפתוחים המועצתי.
- **סיכום ההמלצות ליצירת רשת אתרי טבע עירוניים קהילתיים רוכזו במפה ובטבלה המתכללת.**
- **העבודה כוללת הנחיות והמלצות בתחומי האחריות של המועצה** ולקידום בתכניות העבודה והנהלים של המחלקות השונות.
- **במהלך העבודה נפגשנו עם צוותים מקצועיים** מתחומי עיסוק שונים שמזמן הטבע במועצה לפגישות משמעותיות. הרצון של הצוותים השונים לקידום הנושא הורגשה היטב במהלך התהליך וחיידו אף יותר את החשיבות של הטמעת המידע לאנשים העוסקים בפועל בנושאי טבע עירוני תוך הדגשת החיבור בין חוסנה של העיר בהתמודדות עם אתגרי האקלים לתשתיות הטבע העירוני שלה.
- בפרדס חנה - כרכור, ניכרת השקעה בתחום הטבע של במועצה. המועצה בעלת שפע של שטחי טבע גם בתחומי התווך הבנוי בלב האזורים המאוכלסים, וגם בשולי הישוב באזורים שטרם נבנו. מחלקות איכות הסביבה והחינוך מבצעים עבודה רבה סביב נושא זה, תוך שילוב עבודה עם בית הספר שדה חוף כרמל, וכמו כן למועצה תכנית כוללנית מאושרת המשלבת ושומרת על שטחי הטבע העיקריים של הישוב.
- יחד עם זאת, ובמיוחד לאור מצאי הטבע הקיים – מומלצת עבודה משמעותית של שימור, שיקום והנגשה לציבור. **קיים צורך ממשי בהשקעה באתרי הטבע המועצתיים, וכן בתחזוקתם של השטחים הפתוחים, שיקומם, הנגשתם והטמעתם במערכות החינוך, הקהילה והתקשורת.**
- מאז ביצוע סקר הטבע העירוני בשנת 2013 ע"י החברה להגנת הטבע ועד לכתיבת עבודה זו נגרעו מספר שטחים בתחומי אתרי הטבע במועצה. כיום, מספר אתרים נבנים או מיועדים לבינוי. אנו תקווה כי בעוד מספר שנים הישוב יזכה לעוד אתרי טבע עירוניים מתפקדים, לשילוב טבע עירוני בגינות הציבוריות ולטיפול במפגעים הסביבתיים.
- **עבודה זו כוללת את בסיס ההמלצות טיפוח טבע עירוני מתפקד. אנו מקווים כי המלצות אלו יבואו לידי ביטוי בהמשך יצירת אתרי טבע עירוניים קהילתיים הנבחרים שהובאו כאן, תוך ליווי אקולוגי מקצועי לתכנון ולניהול שטחי הטבע האיכותיים במועצה.**